

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Kübra DEREL

MACERA TURİZMİ: MACERA TURU REHBERLİĞİ BİLEŞENLERİ ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA

Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Kübra DEREL

MACERA TURİZMİ: MACERA TURU REHBERLİĞİ BİLEŞENLERİ ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA

Danışman

Prof. Dr. F. Özlem GÜZEL

Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Kübra DEREL'in bu çalışması, jürimiz tarafından Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı
Tezli Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Caner ÜNAL (İmza)

Üye (Danışman) : Prof. Dr. F. Özlem GÜZEL (İmza)

Üye : Doç. Dr. Güney ÇETİNKAYA (İmza)

Tez Başlığı: Macera Turizmi: Macera Turu Rehberliği Bileşenleri Üzerine Bir Araştırma

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 20/12/2024

Mezuniyet Tarihi : 09/01/2024

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Macera Turizmi: Macera Turu Rehberliği Bileşenleri Üzerine Bir Araştırma” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Kübra DEREL

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

23/12/2024

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Kübra DEREL
Öğrenci Numarası	202152073003
Ana Bilim Dalı	Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı
Programı	Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. F. Özlem GÜZEL
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Macera Turizmi: Macera Turu Rehberliği Bileşenleri Üzerine Bir Araştırma
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2557358965
Rapor Tarihi	22/12/2024
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %12 Alıntılar dahil: %15
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 114 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Prof. Dr. F. Özlem GÜZEL İmza	

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iii
TABLolar LİSTESİ	iv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii
ÖZET	viii
SUMMARY	ix
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MACERA TURİZMİ VE REHBERLİK

1.1. Macera Kavramı ve Macera Turizmi.....	3
1.1.1. Macera Turizmi Kapsamında Yapılan Çalışmalar	5
1.2. Tarihsel Süreç İçinde Macera Turizminin Doğuşu ve Gelişimi.....	12
1.3. Macera Turizminin Diğer Turizm Türleri ile İlişkisi	14
1.4. Macera Turisti Profili	15
1.4.1. Macera Turisti ile İlgili Yapılan Çalışmalar	18
1.5. Macera Aktiviteleri ve Sınıflandırılması	21
1.5.1. Macera Aktiviteleri ile İlgili Yapılan Çalışmalar	23
1.6. Dünyada ve Türkiye’de Macera Turizmi.....	25
1.7. Turist Rehberliği Kavramı	28
1.8. Macera Turu Rehberliği.....	31
1.8.1. Macera Turu Rehberliğinin Özellikleri.....	31
1.8.2. Macera Turu Rehberliğinin Nitelik ve Standartları	32
1.8.3. Macera Turu Rehberliği ile İlgili Yapılan Çalışmalar	36

İKİNCİ BÖLÜM

ANTALYA’DA MACERA TURU REHBERLİĞİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

2.1. Araştırma Destinasyonu Olarak Antalya ve Turizm Çeşitleri	40
2.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	42
2.3. Araştırmanın Ana Problemi ve Alt Problemleri.....	42
2.4. Araştırmanın Yöntemi	43
2.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	44

2.6.	Veri Toplama Aracı ve Verileri Toplama Süreci	45
2.7.	Geçerlilik ve Güvenilirlik	46
2.8.	Veri Analizi	48
2.9.	Araştırmanın Bulguları	50
2.9.1.	Sosyo-Demografik Çözümler	50
2.9.2.	Macera Turizmine Yönelik Çözümler	60
2.9.3.	Antalya'nın Macera Turizmi Açısından Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Çözümler	65
2.9.4.	Macera Turu Rehberliğine Yönelik Çözümler	72
2.9.5.	Metafor Sorusu	80
SONUÇ.....		82
KAYNAKÇA		87
EKLER.....		96

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Macera Turizminin Tarihsel Sürecinde Yer Alan Temalar.....	12
Şekil 1.2. Macera Turisti Motivasyonları.....	15
Şekil 1.3. Macera Turu Rehberliği Standartları.....	31
Şekil 2.1. Nitel Araştırma Süreci.....	42
Şekil 2.2. Etkileşimli Veri Analiz Süreci.....	47
Şekil 2.3. Araştırma Tasarımı.....	48
Şekil 2.4. Katılımcıların Rehberlik Yaptığı Macera Aktivitesi.....	50

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Macera Turizmi Kapsamında Yapılan Çalışmalar.....	7
Tablo 1.2. Macera Turizmi ile İlgili Hazırlanan Tez Çalışmaları.....	9
Tablo 1.3. Macera Turizmi Motivasyonları.....	14
Tablo 1.4. Macera Turisti ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	18
Tablo 1.5. Macera Aktivitelerinin Sınıflandırılması.....	20
Tablo 1.6. Macera Aktiviteleri ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	23
Tablo 1.7. 2023-2024 Yıllarında Dünyada Popüler Olan Macera Aktiviteleri.....	24
Tablo 1.8. Turist Rehberliğinde Uzmanlaşma Alanları.....	29
Tablo 1.9. Macera Turu Rehberliği ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	37
Tablo 2.1. Antalya'daki Turizm Çeşitleri.....	39
Tablo 2.2. Antalya'ya Gelen Turist Sayıları (2021-2024).....	39
Tablo 2.3. Uzman Görüşlerine Ait Veriler.....	43
Tablo 2.4. Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Özellikler.....	49
Tablo 2.5. Macera Turizmi Açısından Türkiye'de Öne Çıkan Destinasyonlar.....	51
Tablo 2.6. Macera Turlarında En Çok Ziyaret Edilen Destinasyonlar.....	53
Tablo 2.7. Türkiye'de Ön Plana Çıkarılması Gereken Macera Aktiviteleri.....	55
Tablo 2.8. Acenteler Tarafından Sunulan Macera Turları.....	55
Tablo 2.9. Macera Aktivitelerinin Sınıflandırılması.....	57
Tablo 2.10. Macera Turizminin Tanımına ve Önemine Yönelik Çözümlemeler.....	59
Tablo 2.11. Macera Turizminin Özgün Özelliklerine Yönelik Çözümlemeler.....	60
Tablo 2.12. Macera Turistlerinin Profillerine Yönelik Çözümlemeler.....	61
Tablo 2.13. Macera Turistlerini Seyahate Yönelten Motivasyonlar.....	62
Tablo 2.14. Antalya İlindeki Macera Turizmi Problemlerinin Çözümlemesi.....	64
Tablo 2.15. Antalya'daki Macera Turizminin Avantajlar ve Dezavantajlar Açısından Çözümlemesi.....	65
Tablo 2.16. Antalya'da Geliştirilebilecek Macera Turu Çeşitleri.....	67
Tablo 2.17. Antalya'daki Macera Turizmi Faaliyetlerini Geliştirme Stratejileri ve Tanıtım Önerileri.....	68
Tablo 2.18. Macera Turizminin Antalya'daki Ekonomik ve Sosyal Etkilerine Yönelik Çözümlemeler.....	69
Tablo 2.19. Macera Turu Rehberi Profiline Yönelik Çözümlemeler.....	71
Tablo 2.20. Macera Turu Rehberlerinin Rollerini.....	73

Tablo 2.21. Macera Turu Rehberlerinin Alması Gereken Eğitimler.....	74
Tablo 2.22. Macera Turu Rehberliği Mesleğinde Karşılaşılan Zorluklar ve Önerilen Stratejilere Yönelik Çözümlemeler.....	76
Tablo 2.23. Macera Turu Rehberliğine Yönelik Müfredatın Değerlendirilmesi.....	77
Tablo 2.24. Macera Turu Rehberliği Metaforları.....	79

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1.1. Dünyadaki En Popüler Macera Turizmi Destinasyonları, 2023-2024.....	24
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt.	: Aktaran
ANRO	: Ankara Turist Rehberleri Odası
ARO	: Antalya Turist Rehberleri Odası
ATDI	: Macera Turizmi Gelişim Endeksi
ATGS	: Macera Turu Rehberliği Standartları
ATTA	: Macera Seyahati Meslek Birliği
ÇARO	: Çanakkale Turist Rehberleri Odası
Ed.	: Editör
İRO	: İstanbul Turist Rehberleri Odası
İZRO	: İzmir Turist Rehberleri Odası
KTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
örn.	: Örneğin
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTDI	: Seyahat ve Turizm Gelişim Endeksi
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
UNWTO	: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
WEF	: Dünya Ekonomik Forumu
WFTGA	: Dünya Turist Rehberleri Birliği Federasyonu

ÖZET

Yaşam standartlarındaki artış ve değişen tüketici beklentileri, Antalya'nın coğrafi ve doğal özellikleriyle birleşerek bölgeyi macera turizmi arayan turistler için ideal bir destinasyon haline getirmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada, Antalya'nın coğrafi ve kültürel özelliklerinin macera turizmine katkısı ve macera turu rehberliğinin temel unsurları incelenmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi doğrultusunda macera turizmi alanında deneyimli turist rehberlerine ulaşılmış, ardından kartopu örnekleme yöntemi ile katılımcı sayısı arttırılmıştır. Araştırmada nitel yaklaşımlardan fenomenolojik desen kullanılmış; yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla veriler toplanmıştır. Elde edilen bulgular betimsel analiz yoluyla yorumlanarak temalar ve kodlar halinde sunulmuştur.

Bulgular, Antalya'nın macera turizmi açısından büyük bir potansiyele sahip olduğunu ancak bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediğini ortaya koymaktadır. Macera turizminin diğer turizm türlerinden farklı olarak yerel ekonomiye katkı sağladığı; macera turu rehberliğinin profesyonellik ve doğa temelli bir uzmanlık gerektirdiği saptanmıştır. Ayrıca, rehberlerin mesleği bir yaşam tarzı olarak benimsedikleri ve ilk yardım bilgisi ile standart eğitimlerin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, bu çalışmanın, Antalya'nın bir macera turizmi destinasyonu olarak geliştirilmesi ve rehberlerin mesleki kapasitelerinin arttırılmasına yönelik katkı sağlayacağı varsayılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Macera; Macera Turizmi; Macera Turisti; Turist Rehberliği.

SUMMARY

ADVENTURE TOURISM: A STUDY on ADVENTURE TOUR GUIDANCE COMPONENTS ADVENTURE TOURISM: A STUDY on ADVENTURE TOUR GUIDANCE COMPONENTS

The increase in living standards and changing consumer expectations, combined with Antalya's geographical and natural features, make the region an ideal destination for tourists looking for adventure tourism. In this context, in this study, the contribution of Antalya's geographical and cultural features to adventure tourism and the basic elements of adventure tour guidance were examined. In line with the purposive sampling method, experienced tourist guides in the field of adventure tourism were reached and then the number of participants was increased with the snowball sampling method. Phenomenological design, one of the qualitative approaches, was used in the research; data were collected through semi-structured interviews. The findings were interpreted through descriptive analysis and presented in themes and codes.

The findings reveal that Antalya has a great potential in terms of adventure tourism, but this potential has not been adequately evaluated. Unlike other types of tourism, adventure tourism contributes to the local economy; it has been determined that adventure tour guidance requires professionalism and nature-based expertise. In addition, it was concluded that the guides adopted the profession as a lifestyle and that first aid knowledge and standard training were important. In this direction, it is assumed that this study will contribute to the development of Antalya as an adventure tourism destination and to increase the professional capacities of guides.

Keywords: Adventure; Adventure Tourism; Adventure Tourist; Tour Guide

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının tamamlanmasında, yüksek lisans eğitimim boyunca bana rehberlik eden, çalışmanın her aşamasında yönlendirmeleriyle katkı sağlayan ve desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. F. Özlem GÜZEL'e teşekkürlerimi sunarım.

Görüşme sorularının oluşum aşamasında yardımcı olan değerli akademisyen hocalarıma ve kıymetli turist rehberlerine; veri toplama sürecinde zamanını benim için ayırarak bilgi ve deneyimlerini paylaşan tüm katılımcılara teşekkür ederim. Ayrıca, beni her zaman destekleyen ve motive eden arkadaşlarıma minnettarlığımı ifade etmek isterim. Bu süreçte emeği geçen, burada anmayı unuttuğum herkese çok teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca ve aldığım her kararda bana güvenen, moralimi yüksek tutarak cesaret veren anneme, babama, abime, ablama ve biricik yeğenlerime en içten teşekkürlerimi sunarım; onların varlığı benim için her zaman en büyük güç kaynağı olmuştur.

Son olarak, bu yüksek lisans tezinin, macera turizmi ve turist rehberliği alanında faydalı bir kaynak olmasını dilerim.

Saygılarımla,
Kübra Derel
Antalya, 2024

GİRİŞ

“Hayat bir kitaptır ve gezip görmeyenler hep aynı sayfayı okur.”

St. Augustine.

Günümüzde yaşam koşullarındaki değişimler, bireylerin istek ve ihtiyaçlarında da dönüşümlere yol açmakta ve bu durum, farklı turizm alanlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Yıldız, 2019). Seyahat bilgisi artan ve bu konuda giderek daha bilinçli hale gelen turistler, alışılmışın dışında, farklı deneyimler sunan turistik ürünlere yönelmektedir. Bu bağlamda, turizm sektöründe yenilik ve çeşitlilik ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Kitle turizmine alternatif olarak sürdürülebilir turizm, ekoturizm ve kültürel turizm gibi çeşitleri içeren; kültür, spor, eğlence ve macera arayışlarına yanıt veren alternatif turizm türleri gelişmiştir. Bu alternatif türlerden biri, açık hava turizm pazarında hızla büyüyen bir alan olarak değerlendirilen macera turizmidir (Garda, 2010). Macera turizmi, bireylerin monoton hayat stilinden uzaklaşmak amacıyla risk ve adrenalin içeren aktiviteleri tercih etmesiyle öne çıkmaktadır (Yıldız, 2019). Bu aktiviteler, açık hava etkinlikleri çerçevesinde geleneksel/çağdaş, yumuşak/sert veya gerçekleştirildiği ortama göre kara/hava/su şeklinde sınıflandırılabilen ve tırmanış, rafting, yelkencilik, bungee jumping gibi çeşitli etkinlikleri kapsamaktadır. Türkiye, zengin doğal kaynakları ve uygun coğrafi özellikleriyle macera turizmi için elverişli bir zemine sahiptir. Özellikle Antalya ili, kültürel, doğal ve tarihsel özellikleriyle macera turizminin gerçekleştirilmesi için gerekli imkanları büyük ölçüde sağlamaktadır. Bölge, dalış noktaları, kaya tırmanışı alanları ve Likya Yolu yürüyüş parkuru gibi cazibe merkezlerinin yanı sıra rafting, deniz kanosu ve jeep safari gibi ekstrem sporlar için de Türkiye’de macera turizmi potansiyeli açısından öne çıkan destinasyonlardan biridir. Antalya’nın bu potansiyelinin doğru bir şekilde tanıtılması ve tur programlarına entegre edilmesi ile yalnızca bölge turizmine değil, Türkiye genelindeki turizm sektörüne de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, bölgenin sunduğu bu olanaklar, turizmin çeşitlendirilmesi ve farklı mevsimlere yayılması açısından da stratejik bir önem taşımaktadır (Garda, 2010; Cankül, 2021). Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı, Antalya’nın macera turizmi potansiyelini, macera turu faaliyetlerini ve bu alanda önemli bir unsur olan macera turu rehberliğinin bileşenlerini ortaya koymaktır. Çalışmanın, literatürde sınırlı kalan macera turizmi rehberliği konusundaki boşluğu dolduracağı ve Antalya’nın turizm sektöründeki konumunu güçlendirmeye yönelik katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Ayrıca, çalışmadan elde edilen bulguların, macera turizmi alanında uzmanlaşmayı hedefleyen rehberler ile turizm rehberliği öğrencileri için pratik ve uygulanabilir bilgiler sunacağı düşünülmektedir.

Bu yüksek lisans tezi, iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, ikincil veri kaynakları kullanılarak macera turizmi, macera turisti tipolojisi, turist rehberliği ve macera turu rehberliği kavramları detaylı bir şekilde ele alınmış ve alanda yapılan çalışmalar literatür çalışmasından yola çıkılarak özetlenmiştir. İkinci bölümde ise Antalya özelinde turizm çeşitleri ve çalışmanın metodolojisi açıklanmıştır. Son olarak bulgular tablolarla görselleştirilmiş ve çalışmanın sonuçları detaylı bir şekilde sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

MACERA TURİZMİ VE REHBERLİK

1.1. Macera Kavramı ve Macera Turizmi

Teknoloji ve ekonominin değişip gelişmesi, tüketim alışkanlıklarının farklılaşması, özel ilgi alanlarına yoğunlaşan alternatif turizm türlerini ön plana çıkarmaktadır. Alternatif turizm ürünleri, turistlerin taleplerine uygun şekilde turistik ürün çeşitliliği sağlamasının yanında turizm içerikli gezilerin yılın belli zamanlarından ziyade tüm yıl gerçekleşmesine olanak sağlamıştır. Doğa turizmi, ekoturizm, sürdürülebilir turizm, kültürel turizm, niş turizm, duyarlı turizm gibi söz konusu turizm türlerinden biri de macera turizmidir (Çelik, 2018). Macera turizminin anlaşılması için ilk olarak macera kavramının tanımlanması gerekmektedir. Literatürde yer alan çalışmalarda ve bazı sözlüklerde macera kavramının tanımına yer verilmiştir. Macera, Arapça kökenli bir kelimedir ve Türkçe sözlükte¹ “*baştan geçen ilginç olay veya olaylar zinciri, serüven, sergüzeşt, avantür*” şeklinde tanımlanmaktadır. Oxford sözlüğünde² ise “*sıra dışı, heyecan verici veya tehlikeli bir deneyim, yolculuk veya bir dizi olay*” olarak yer almaktadır. Swarbrooke ve diğerleri (2003: 7-14), macera kavramını, katılımcıların gönüllü olarak kendilerini, bilinmeyene adım attıkları, zorluklarla karşı karşıya kalacakları ve elde edecekleri deneyimden değerli bir şeyler kazanacaklarını veya keşfedeceklerini düşündükleri bir konumda bulundurması şeklinde tanımlamaktadır. Buna ek olarak macera ürünlerinin tanıtımını yapan dergi ve kitapçıklarda en sık yer alan kelimelerin; cüretkâr, başarı, fetih, risk, büyüleyici, keşif, korku, haz, uç, mücadele, zorlu bir deneyim, yolculuk, dehşet, heyecan, adrenalin, gerilim olduğunu tespit etmişlerdir. Bir başka kaynakta ise macera kavramının risk veya tehlike unsurlarını bünyesinde barındıran olağan dışı, heyecan verici veya cesur bir deneyim elde etmek anlamına geldiği belirtilmiştir (Dar, 2014: 77). Bu tanımlardan yola çıkarak macera, genellikle, heyecan verici, olağandışı riskli deneyimlerle ilişkilendirilen, heyecan, keşif ve cesaret gibi unsurları barındıran bir kavram olarak tanımlanabilir.

Buna karşın, macera turizmi kavramına dair henüz evrensel olarak kabul edilmiş resmi bir tanım bulunmamaktadır. Çalışmaların çoğunda, genellikle alışılmadık ve risk taşıyan ortamlarda gerçekleşen, turistlerin fiziksel aktiviteler için katıldıkları etkinlik olarak tanımlanmıştır (Rantala vd., 2018; Gross ve Sand, 2020). Bir seyahatin macera turizmi kapsamında ele alınması için kişinin ikamet ettiği yerin dışına 24 saatten daha uzun fakat bir yılı geçmeyen seyahat veya seyahatler gerçekleştirmesi ve bu seyahatlerin kültürel deneyim, fiziksel bir aktiviteye katılım ve

¹ <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 25.11.2024).

² <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (erişim tarihi: 25.11.2024).

doğal çevreyle iç içe olma unsurlarından en az ikisini içermesi gerekmektedir (ATDI, 2011: 6). Literatürde macera turizmi; macera rekreasyonu macera eğlencesi, açık hava macera deneyimi, doğa ile mücadele aktiviteleri, yüksek macera, açık hava uğraşları ve macera seyahati gibi çeşitli kavramlarla adlandırılabilir (Swarbrooke vd., 2003; Sung, 2000). Bu doğrultuda, macera seyahati, kişinin yaşadığı çevreden uzaklaşarak keşif, iş, gezip görme gibi amaçlar kapsamında yeni yerler ziyaret etmesi ve bu süreçte karşılaştığı insanlarla kurduğu ilişkilerden doğan bir deneyim olarak tanımlanabilmektedir (Garda, 2011:208). Literatür taraması sonucunda elde edilen çeşitli tanımlardan bazıları ise şu şekildedir:

- “İnsanların dahil olduğu, fiziksel ve doğal çevre aracılığıyla ortaya çıkmış, zorluklarla mücadele etmeyi gerektiren aktivitelerdir” (Progen, 1979’dan akt. Sung, 2000: 20),
- “Bir açık hava ortamında gerçekleştirilen, heyecan ve macera olgusunu birleştiren, ticari amaçlarla yürütülen aktivitelerdir” (Bentley vd., 2001: 32),
- “Olağandışı, uzak, egzotik veya vahşi destinasyonlarda gerçekleşen, ulaşımında alışılmışın dışında çeşitli formlar içeren ve yüksek veya düşük dereceli aktiviteyi kapsayan bir açık hava boş zaman etkinliğidir” (Kanada Turizm Komisyonu, 2001),
- “Keşif veya çeşitli zorlu faaliyetlerde bulunmak amacıyla uzak veya egzotik yerlere yapılan eğlence amaçlı seyahat” (Kruja ve Giyrezi, 2011: 80).

Macera turizmi ülkelere ve kültürlere göre de farklı algılanabilmektedir. Bunun çeşitli sebepleri vardır. Bunlardan bazıları (Swarbrooke vd, 2003: 51-52):

- Para, zaman ve seyahat eğilimine sahip olan insanların katılım gösterdiği macera turizmi etkinliği, gelişmekte olan birçok ülkenin macera turizminin yanı sıra diğer herhangi bir turizme katılacak maddi güce sahip olmaması, bu tarz ülkelerde macera turizmine katılımın zengin olan kesimle sınırlı kalmasına sebep olmaktadır.
- Ülkelerin politik, ekonomik ve sosyal değişim ve gelişimlerine bağlı olarak macera turizmi pazarı da değişim ve gelişim içindedir. Örneğin İslam ülkelerinde sıkça gerçekleştirilen hac ziyaretleri, Avrupa ve Amerika’da çok fazla tercih edilmemektedir.
- Macera kavramı algısı ülkeler ve kültürlerin kendi tarihleri, coğrafya ve geleneklerine göre değişiklik göstermektedir.

Bireylerin günlük yaşamlarının dışında, doğal ve bazen zorlu ortamlarda gerçekleştirilen etkinlikleri kapsamına alan macera turizminde, katılımcıların fiziksel ve duygusal açıdan aktif katılımı gerekmektedir. Macera turizmi deneyimleri ise katılımcı, çevre ve tur organizatörünün etkileşimleri çerçevesinde şekillenmektedir (Sung vd., 1996: 57). Bu bağlamda, macera

turizminin temel nitelikleri olarak doğa ile bütünleşme, keşif ve risk unsurları öne çıkmaktadır. Bu nitelikler, macera turizminin seyahat ve geceleme gibi temel turistik unsurları içermesinin yanı sıra, genellikle doğal çevrede gerçekleştirilen ve riskli, tehlikeli aktiviteleri kapsadığını göstermektedir. Bu tür aktivitelerin sonuçları belirsizdir ve çevresel koşullar ile katılımcının müdahalesiyle şekillenmekte ve bazı aktiviteler, katılımcıların belirli deneyim, yetenek ve fiziksel yeterliliklere sahip olmalarını gerektirmektedir (Yıldız, 2020: 53). Addison'a (1999) göre ise, macera turizminde yaşanacak maceranın derecesini belirleyen iki temel unsur bulunmaktadır. Bunlardan ilki, tehlike unsurları ve gerekli teknik becerilerdir, bu faktörler mücadelenin zorluk seviyesini ortaya koymaktadır. İkinci unsur ise, katılımcının deneyimindeki bağımsızlık derecesidir (Addison, 1999'dan akt. Swarbrooke vd., 2003). Bu unsurlar her bireyin özgün ve farklı macera turizmi deneyimleri yaşamasına sebep olmaktadır. Diğer bir deyişle, her katılımcı, farklı zorluklarla karşılaşp farklı bağımsızlık düzeyleriyle deneyimlerini şekillendirirken, her bireyin yaşadığı macera farklı bir yoğunluk ve derinlik taşımaktadır.

1.1.1. Macera Turizmi Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde, macera turizmi üzerine alanyazında yer alan kitap, makale, bildiri ve tez gibi çeşitli çalışmalar özetlenmeye çalışılmış ve bu çalışmaların genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. İlgili çalışmalarda, macera turizminin bireysel, sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla çok yönlü bir yapı sunduğuna dair farklı perspektifler sunulmuştur. Başlangıçta risk ve yaralanma konularına odaklanan araştırmacıların, zamanla sürdürülebilirlik, tüketici motivasyonu ve deneyim gibi daha kapsamlı temalara yöneldiği tespit edilmiştir. Katılımcıların risk algısının genellikle fiziksel tehlikelerden çok kişisel zorluklarla ilişkilendirildiği ve riskin aynı zamanda motivasyonel bir unsur olarak öne çıktığı vurgulanmıştır. Ayrıca, macera turizminin yalnızca bireysel deneyimlerle sınırlı kalmadığı, toplumsal, kültürel ve ekonomik katkılar da sağladığı belirtilmiştir. Bunlara ek olarak güvenlik yönetimi, kültürel farklılıkların iletişim üzerindeki etkileri ve çevresel sürdürülebilirlik gibi konular da ele alınmıştır. Macera turizminin bireyler üzerindeki psikolojik ve fiziksel faydaları arasında stresi azaltma, özsaygıyı artırma, dayanıklılığı geliştirme ve olumlu duyguları teşvik etme gibi unsurlar yer alırken, destinasyonların coğrafi ve kültürel potansiyelinin bu alandaki büyümede kritik bir rol oynadığı ifade edilmiştir. Tablo 1.1.'de sunulan çalışmaların kapsamaları, amaçları ve bulguları aşağıda ayrıntılı bir şekilde aktarılmaktadır:

Sung ve diğerleri (1996) tarafından yapılan çalışmada, macera seyahatini tanımlamak amacıyla; *aktivite, çevre, deneyim, risk, motivasyon ve performans* bileşenlerini içeren bir çerçeve geliştirilmiştir. Bu çerçeve kapsamında macera seyahatinde aktivitenin merkezi bir rol oynadığı; bunun çevre ve deneyimle birleşerek önemli bir bileşen oluşturduğu ortaya konmuştur. Ayrıca,

algılanan riskin fiziksel tehlikeden ziyade, kişisel zorluklarla ilişkilendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çalışmanın sonucunda macera turizmi, *“bir aktiviteye katılım amacıyla yapılan, genellikle algılanan risk veya kontrollü tehlike içeren, doğal ya da egzotik açık hava ortamında kişisel meydan okumalar sunan bir seyahat”* olarak tanımlanmıştır.

Weber’in (2001) çalışmasında macera turizmi üzerine mevcut literatürün analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, macera turizminin belirli bir ortam türü ile ilişkilendirilmesinden ziyade, kişinin bilinmeyenle yüzleşmesi ve bu durumun getirdiği risk ile meydan okuma üzerine şekillendiği belirtilmiştir. Buna ek olarak riskin çok boyutlu bir kavram olduğu; macera turu deneyiminde fiziksel riskin yanı sıra psikolojik ve sosyal risk boyutlarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, nitel araştırma yöntemlerinin kullanılması önerilmiştir. Ayrıca, kişilik özellikleri ve önceki seyahat deneyimi gibi unsurların bireyin macera algısını nasıl şekillendirdiği ve bu süreçte etkili olan diğer faktörlerin belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Swarbrooke ve diğerlerinin (2003:57) çalışmasında, macera turizminde katılımcıların genellikle heyecan arayışı, kişisel gelişim ve zorluklarla başa çıkma isteği gibi içsel motivasyonlarla hareket ettiği ortaya konmuştur. Çalışmada, risk kavramının çift yönlü doğası vurgulanmış; çoğunlukla olumsuz bir şekilde algılsa da, aynı zamanda macera turizmine katılım için güçlü bir motivasyon kaynağı olarak değerlendirilmiştir (Swarbrooke vd., 2003: 66-70). Ayrıca, macera turizminin hem fiziksel hem de psikolojik boyutları ele alınmış; bu turizm çeşidinin kişisel deneyimlere göre değişkenlik gösterdiği ifade edilmiştir.

Bentley ve diğerlerinin (2005) çalışmasında macera turizmi kapsamında destinasyon olarak İskoçya incelenmiştir. Çalışmada macera turizmi faaliyetlerinin tamamen risksiz olmadığı, ancak bu tür faaliyetlerin profesyonel işletmeler tarafından yönetilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Diğer yandan yaralanmaların daha çok at binme, kış sporları ve çoklu aktivitelerde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Ayrıca, sektörün büyüme potansiyeline dikkat çekilmiş ve ziyaretçi güvenliğini artırmak için uluslararası uygulamaların önemi vurgulanmıştır.

Buckley (2006) tarafından yapılan çalışmada dünya genelinde çeşitli aktiviteleri içeren 100’den fazla gerçek macera turizmi ürünü analiz edilmiş; bu ürünlerin coğrafi konumları ve macera aktiviteleri gibi tanımlayıcı özelliklerinin ortaya konması hedeflenmiştir. Ayrıca, müşteri deneyimi üzerinde rehberlerin ve sunulan hizmet kalitesinin belirleyici rolüne dikkat çekilmiş; bu unsurların, macera turizmi ürünlerinin ticari başarısı için kritik bir öneme sahip olduğu vurgulanmıştır.

Morgan ve Dimmock’un (2006) çalışmasında, güvenli açık hava macera turizmi faaliyetlerini kolaylaştırabilecek bir risk yönetim süreci aktarılmıştır. Bunun yanı sıra çalışmada,

sektörün büyümesini ve kapsamını etkileyen faktörler ile bu faaliyetlerin sağladığı deneyimler de ele alınmış; macera turistleri için güvenli ve tatmin edici deneyimlerin sağlanmasının önemine vurgu yapılmıştır.

Bentley ve diğerlerinin (2007) çalışmasında, Yeni Zelanda'daki macera turizmi ve bu kapsamdaki kazalar incelenmiştir. Araştırmada, 12 aylık bir dönemde 15.000'den fazla yaralanma vakası değerlendirilmiş ve bağımsız olarak gerçekleştirilen at binme, dağ yürüyüşü, sörf ve dağ bisikleti gibi aktivitelerin en yüksek yaralanma oranlarına sahip olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca, macera turizmindeki risk yönetimi uygulamalarında düzenleyici önlemler konusunda eksiklikler olduğu ve özellikle yabancı ziyaretçilerin değişken hava koşullarına ve zorlu araziye alışkın olmamaları nedeniyle yüksek sayıda yaralanma ve ölüm vakasının kaydedildiği vurgulanmıştır.

Buckley'in (2010) çalışmasında 19 ülkede gerçekleştirilen 63 motorsuz su aktiviteleri turundan elde edilen verilerle, sağlık ve güvenlik konularında rehberler ile katılımcılar arasındaki iletişim incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre iyi iletişimin, müşteri memnuniyetini arttırıp tehlikeleri önlediği; kötü iletişimin ise risklere ve memnuniyetsizliğe yol açtığı tespit edilmiştir. Ayrıca dil, kültür ve bağlam farklılıklarının iletişim üzerindeki etkisi vurgulanmış; görsel ve sözlü anlatımın yanı sıra rehberlerin duygusal performanslarının önemi de belirtilmiştir.

Özşahin'in (2015) çalışmasında, Hatay ilindeki macera turizmi potansiyeli incelenmiştir. Çalışma sonucunda, Hatay'ın coğrafi özelliklerinin, macera turizmi açısından oldukça zengin bir altyapıya sahip olduğu belirlenmiş; bu potansiyelin değerlendirilmesi ve bölgedeki macera turizminin geliştirilmesi için çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Tokat ve Ekinci (2017) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye ile farklı ülkelerdeki macera turizmi potansiyeli ve bu alandaki çalışmalar ele alınmıştır. Çalışmada özellikle, alternatif turizm ve macera turizminin kapsamı, olanakları, ekonomik ve kültürel katkıları incelenmiştir. Macera turizminin sürekli ve hızlı bir büyüme gösterdiği; ülkelerin uygun coğrafi yapısı ve doğal zenginliklerinin, bu büyümede önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir.

Jenkins'in (2019) çalışmasında, macera turizmi ve açık hava etkinlikleri yönetimi kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Eğitim, iş gücü ihtiyaçları ve tüketici taleplerindeki değişimlere dikkat çekilerek; sektörün sürdürülebilirlik açısından karşılaştığı zorluklar tartışılmıştır. Çalışma, vaka analizleri ve yazarın kişisel deneyimleriyle desteklenmiş; macera turizmi bağlamında kültürel, ekonomik, çevresel ve operasyonel faktörlere dair çok yönlü bir analiz sunulmuştur.

Aylan'ın (2021) çalışmasında 2000-2020 yılları arasında macera turizmi alanında yayımlanan 73 makale bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma bulguları, ilk yıllarda kaza, risk ve yaralanma gibi konuların ön planda olduğunu; son dönemlerde ise

sürdürülebilirlik, motivasyon, deneyim ve doğa temalarının daha fazla ele alındığını ortaya koymuştur. Macera turizmi üzerine yapılan çalışmalar genellikle; paraşüt, dağcılık, kayak rafting ve kaya tırmanışı gibi aktivitelerle ilgili olmuştur. Ayrıca, makalelerde en çok incelenen destinasyonlar arasında Hindistan Yeni Zelanda, Afrika, İsviçre, Portekiz, Almanya, Meksika, Malezya ve Latin Amerika'nın yer aldığı tespit edilmiştir. Çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimelerin ise macera turizmi, turizm motivasyonu, doğa temelli turizm, kazalar, risk, sürdürülebilirlik ve rafting olduğu saptanmıştır.

Janowski ve diğerlerinin (2021) çalışmasında, macera turizminin geleneksel olarak yumuşak ve zorlu aktiviteler şeklinde sınıflandırıldığı, ancak bu sınıflandırmanın macera turizminin özünü tam olarak yansıtmadığı eleştirilmiştir. Bu eleştiriler doğrultusunda çalışmada yapılan sistematik bir literatür incelemesi, macera turizmini daha kapsamlı bir şekilde açıklayan yeni bir kavramsallaştırma ile sonuçlanmıştır. Bu kavramsallaştırma ile macera turizmi; *tüketici odaklı, ürün odaklı ve hibrit boyutlar* olmak üzere üç temel sütun üzerinde ele alınmıştır. Araştırmada tanımlanan 22 boyut (*fiziksel aktivite, doğal çevre, risk ve tehlike, meydan okuma, sosyalleşme ve dostluk, öğrenme ve kavrayış, becerilerin kullanımı, yenilik, çelişen/yoğun duygular, heyecan ve coşku, refah, kültürel deneyim, katılım ve kontrol odağı, başarı, eğlence ve zevk, akış, keşif, korku, coşku, kaçış, oyun, belirsizlik*) bu sütunlara uygun şekilde yerleştirilmiştir. Macera turizminin temelini, *risk ve tehlike, doğal çevre, heyecan ve coşku, meydan okuma ve fiziksel aktivite* unsurlarının oluşturduğu belirlenmiştir. Ayrıca, macera turizmini yalnızca belirli aktivitelerle tanımlamak yerine, bu temel boyutların sektörü diğer turizm türlerinden ayıran başlıca unsurlar olduğu öne sürülmüştür.

Cankül'ün (2021) çalışmasında macera turizmi kapsamında Kaş destinasyonunun potansiyeli ele alınmıştır. Çalışmada yöntem olarak görüşme tercih edilmiş ve bu kapsamda Kaş'taki acenteler, rehberler ve dalış eğitmenleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, Kaş'ın coğrafı, tarihi ve kültürel çekicilikleriyle oldukça yüksek bir macera turizmi potansiyeline sahip olduğunu, ancak bu potansiyelin doğru bir şekilde yönetilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, bölgede macera turizmi kapsamında ağırlıklı olarak doğa yürüyüşleri, deniz kanosu, tüplü dalış, bisiklet turları, jeep safari, kuş gözlemi, botanik keşifler ve Likya Yolu yürüyüşleri gibi aktivitelerin sunulduğu tespit edilmiştir.

Stanišić ve diğerlerinin (2024) çalışmasında, macera turizmi trendlerinin değerlendirilmesi ve modern eğilimlere dair çıkarımlar yapılması amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Instagram'da #adventuretourism etiketiyle paylaşılan görsellerin içerik analizi gerçekleştirilmiş; bu yöntem, karşılaştırmalı ve kümeleme analiziyle desteklenmiştir. Çalışma kapsamında, coğrafı ve zamansal özellikler, macera aktivitelerinin türleri ve katılımcıların

cinsiyet dağılımına odaklanılmıştır. Sonuç olarak gelişmekte olan ülkelerin macera turizmi açısından önemli destinasyonlar olduğu, bu turizm türünde mevsimsel sınırlamaların bulunmadığı; daha çok yumuşak macera aktivitelerinin tercih edildiği ve kadınların katılımında ön plana çıktığı belirlenmiştir. Ayrıca, çalışmada yeni faaliyetler tanımlanmış ve bu faaliyetlerin katılımcıların cinsiyet yapılarına göre sınıflandırılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bentley'in (2024) çalışmasında macera turizminin bireylerin psikolojik iyi oluşuna sağladığı katkılar hem teorik hem de deneysel bir perspektiften ele alınmıştır. Çalışmada, macera turizminin çeşitli faydalar sunduğu literatür ve vaka örnekleriyle ortaya konulmuştur. Bu faydalar arasında *stresi azaltma, başa çıkma becerilerinin geliştirilmesi, özsaygının artırılması, dayanıklılık kazandırılması ve olumlu duyguların teşvik edilmesi* bulunmaktadır. Ancak, bu potansiyel faydaların sürdürülebilir bir şekilde hayata geçirilmesi için güvenlik önlemlerinin güçlendirilmesi, etik ve kapsayıcı yaklaşımların benimsenmesi, çevresel koruma ve topluluk katılımının teşvik edilmesi gibi unsurlara da dikkat çekilmiştir.

Özkavak ve diğerleri (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, macera rekreasyonu kavramı, 1985-2024 yılları arasında Web of Science ve Scopus veri tabanlarında yayımlanan farklı türdeki eserler üzerinden bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sonucunda, bu alanda en çok tercih edilen akademik yayın türünün makale olduğu ve en fazla yayın yapan ülkelerin Avustralya, Amerika Birleşik Devletleri, Yeni Zelanda ve Birleşik Krallık olduğu tespit edilmiştir. Macera rekreasyonu kavramına ilişkin en sık kullanılan anahtar kelimeler ise; *macera rekreasyonu, motivasyon, macera turizmi, risk, spor, macera eğitimi, serbest zaman, turizm, risk yönetimi, psikolojik iyi oluş, mutluluk, açık hava rekreasyonu, cinsiyet, akış, doğa, deneyim, sosyal medya, fedakârlık ve değişimler* şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 1.1. Macera Turizmi Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Yazar	Yıl	Yöntem	Araştırma Konusu
Sung, H. H., Morrison, A. M. ve O'Leary, J. T.	1996	Anket	Definition of Adventure Travel: Conceptual Framework for Empirical Application from The Providers' Perspective
Weber, K.	2001	Kavramsal Değerlendirme	Outdoor Adventure Tourism A Review of Research Approaches
Swarbrooke, J., Beard, C., Leckie, S. ve Pomfret, G.	2003	Kavramsal Değerlendirme Ve Otoetnografi	Adventure Tourism: The New Frontier
Bentley, T. A., Page, S. J. ve Walker, L.	2005	Anket	Scoping The Nature and Extent of Adventure Tourism Operations in Scotland: How Safe Are They?

Buckley, R.	2006	Kavramsal Değerlendirme	Adventure Tourism
Morgan, D. ve Dimmock, K.	2006	Kavramsal Değerlendirme	Risk Management in Outdoor Adventure Tourism
Buckley, R	2006	Kavramsal Değerlendirme	Adventure Tourism Research: A Guide to The Literature
Bentley, T. A., Page, S. J. ve Macky, K. A.	2007	İçerik Analizi	Adventure Tourism and Adventure Sports Injury: The New Zealand Experience
Buckley, R.	2010	Katılımcı Gözlem	Communications in Adventure Tour Products Health and Safety in Rafting and Kayaking
Buckley, R.	2011	Kavramsal Değerlendirme	Adventure Tourism Management
Ewert, A. ve Jamieson, L.	2013	Kavramsal Değerlendirme	Current Status and Future Directions in The Adventure Tourism Industry
Taylor, S., Varley, P. ve Johnson, T.	2013	Kavramsal Değerlendirme	Adventure Tourism: Meaning, Experience and Learning
Dar, H.	2014	Kavramsal Değerlendirme	Potentials and Problems of Adventure Tourism: A Study of Kashmir Valley.
Özşahin, E.	2015	Çok Kriterli Karar Verme Yöntemi	Hatay İlinde Macera Turizmi Potansiyelinin Coğrafi Yaklaşım ile İncelenmesi
Tokat, F. ve Ekin, E.	2017	Kavramsal Değerlendirme	Macera Turizmi Potansiyeli: Türkiye ve Çeşitli Ülke Örnekleriyle Birlikte İncelenmesi
Jenkins, I.	2019	Otoetnografi ve Vaka Analizi	Adventure Tourism and Outdoor Activities Management
Aylan, F.K.	2021	Bibliyometrik Analiz	Macera Turizminin Görsel Haritalama Tekniğiyle Bibliyometrik Analizi: Web of Science Veri Tabanı İncelemesi
Cankül, I.	2021	Görüşme	Kaş Destinasyonunun Macera Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi
Janowski, I., Gardiner, S. ve Kwek, A.	2021	Kavramsal Değerlendirme	Dimensions of Adventure Tourism
Özkavak, A., Güzel Gürbüz, P., Yıldız, K. ve Tükenmez, K.	2024	Bibliyometrik Analiz	Macera Rekreasyonunda Yeni Trendler ve Güncel Yaklaşımlar Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz
Stanišić, T., Lazarević, S. ve Kopeva, D.	2024	İçerik Analizi	Exploring Adventure Tourism Trends Through Image Content Analysis of Instagram Posts
Bentley, L.	2024	Kavramsal Değerlendirme	Psychological Benefits of Adventure Tourism

Tablo 1.2.'de, Türkiye'de macera turizmi alanında hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları sunulmaktadır. 2024 yılı itibariyle farklı ana bilim dallarında toplam on üç tez çalışması yapılmıştır. Bu çalışmaların üç tanesi Turizm Rehberliği ana bilim dalında

gerçekleştirilmiştir. Yöntem olarak ağırlıklı şekilde anket tekniği tercih edilmiş, dört çalışmada ise görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma konuları genellikle turist motivasyonları, memnuniyetleri, pazarlama stratejileri ve bölgesel potansiyeller üzerine yoğunlaşmıştır. Özellikle Kapadokya, Fethiye ve Antalya gibi destinasyonlar dikkat çekerken, çalışmaların daha çok belirli aktiviteler ve macera turistleri çerçevesinde yürütüldüğü tespit edilmiştir. Bununla birlikte, macera turu rehberliğine dair sadece bir çalışma yapılmış ve Antalya'nın macera turizmi potansiyeline odaklanan bir çalışmaya ise denk gelinmemiştir.

Tablo 1.2. Macera Turizmi ile İlgili Hazırlanan Tez Çalışmaları

Yazar	Yıl	Ana Bilim Dalı	Yöntem	Araştırma Konusu
Garda, B.	2010	İşletme Ana Bilim Dalı	Anket	Macera Turizmi Pazarlaması: Antalya Yöresine Gelen Turistlerin Macera Turizmine Yönelik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma
Kaba, İ. C.	2016	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Görüşme	Türkiye'de Ticari Rekreasyon Faaliyeti Olarak Macera Turizminin Gelişim Potansiyeli Hakkında Sektör Yöneticilerinin Algılarının Değerlendirilmesi
Karpuz, M.	2017	Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı	Anket	Macera Turizm Faaliyetlerine Katılan Turistlerin Memnuniyetinin Tekrar Ziyaret Etme Niyeti ile İlişkisi: Fethiye Örneği
Bingöl, S.	2020	Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı	Anket	Macera Turistlerinin Duyusal Arayışları ile Aktivite Tercihleri İlişkisinin Türkiye Örneğinde İncelenmesi
Türk, E.	2020	Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı	Anket	Turistlerin Macera Turizmi Motivasyonları, Memnuniyetleri ve Bölgeyi Tekrar Ziyaret Niyetleri: Kapadokya Destinasyonunda Bir Araştırma
Yalçın, G.	2020	Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı	Görüşme ve SWOT Analizi	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Macera Turizmi Potansiyelinin SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi
Asan, H.	2020	İşletme Ana Bilim Dalı	Anket	Macera Turizmi Çalışanlarının Mesleki Kişilikleri Çerçevesinde Gösterdikleri Duygusal Emeğin İş Tatminine Etkisi
Demiray, H.	2022	Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı	Anket	Macera Turizmi Katılımcılarının Motivasyon ve Memnuniyetleri: Rafting Örneği

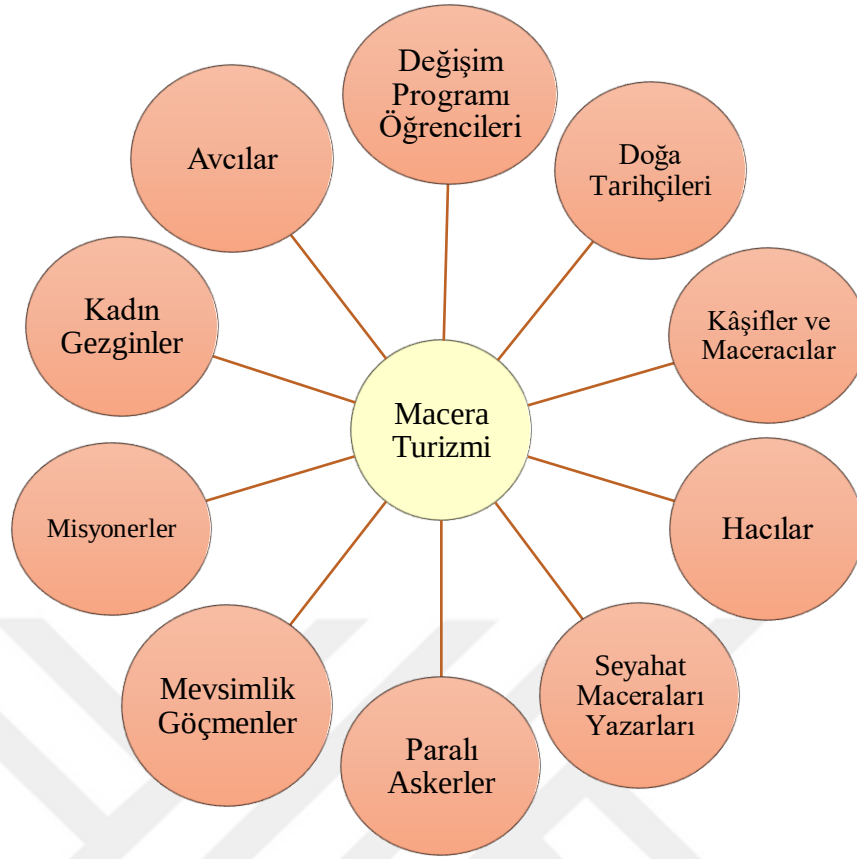
Akgül, G.	2022	Uluslararası Ticaret ve Finansman Ana Bilim Dalı	Anket	The Effect of Personality Characteristics on Behaviors Regarding Adventure Tourism: The Case of Cappadocia Hot Air Balloon
Çorbacı, M.	2022	Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı	Anket	Macera Turizminin Seyahat Niyetine Etkisinde Sosyal Medya Pazarlamasının ve Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Aracılık Rolü
Kılınçoğlu, S.	2023	Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı	Görüşme	Macera Turist Rehberliği Seçim Nedenleri: Öz Belirleme Teorisi Bağlamında Bir Araştırma
Yılmaz, B.	2023	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı	Anket	Macera Turistlerinin Seyahat Motivasyonları ve Davranışsal Niyetleri: Gökçeada Örneği
Uslu, A.	2024	Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı	Görüşme	Macera Turizminde Off-Road Faaliyetlerinin Katılımcıların Yaşamlarındaki Yeri ve Gümüşhane İli Turizm Potansiyeline Etkisi

1.2. Tarihsel Süreç İçinde Macera Turizminin Doğuşu ve Gelişimi

Macera kelimesi oldukça öznel olup, farklı insanlar için farklı anlamlar ifade etmektedir. Tarihsel bir perspektiften bakıldığında, macera, yeni topraklar ve doğal kaynaklar arayışıyla uzak, yabancı yerlerin keşfi kavramıyla ilişkilendirilmiştir (Gonçalves, 2020: 24). Macera turizmi etkinliği ilk olarak 1800’lü yıllarda nehir rafting ve dağcılık ile başlamıştır. Modern macera turizminin başlangıcı olarak ise Maurice Herzog’un 1950 yılında Annapurna Dağı’na; Sir Edmund Hillary ve Tenzig Norgay’ın Everest Dağı’na çıkışları kabul edilmektedir. Bu tırmanışlarla birlikte 1950’li yıllarda gerçekleştirilen diğer tırmanışlar dünya çapında büyük ilgi görmüş ve çok sayıda insana kendi keşif maceralarını hayata geçirmek için ilham vermiştir. Daha sonra, günümüzde de macera ve keşif çalışmalarını sürdürmekte olan “National Geographic Society” ve “Explorers Club” adlı iki kurum kurulmuştur (UNWTO, 2014: 13). Macera kavramının, zamanla, yabancı yerlere seyahat etme veya yeni yerler ve zenginlikler keşfetme aracı olmaktan ziyade seyahatin temel amacı haline gelmesi sonucunda ticari yönden faaliyet gösteren işletmeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Günümüzde, macera turizmi dinamik yapısı ve hızlı büyüme gösteren potansiyeli ile turizm sektörünün dikkat çeken alanlarından biridir (Yıldız, 2019: 266).

Geçmişten günümüze kadar macera turizminin tarihsel sürecinde rol alan başlıca temalar Şekil 1.1’de gösterilmektedir. Hacılar, dini inançları doğrultusunda, hırsızlık ya da öldürülme gibi riskleri göze alarak nispeten bilmedikleri ülkelere seyahat etmektedir. Kâşifler

ve maceraperestler tarafından, daha önce bilinmeyen destinasyonları keşfetmek amacıyla yapılan yolculuklar, özellikle 20. yüzyılın başlarında tarihteki önemli keşiflere zemin hazırlamıştır. Bu kâşiflere örnek olarak Kristof Kolomb, Macellan ve Marco Polo verilebilir. Yüzyıllar boyunca misyonerler, dini inançlarını yaymak ve insanları bu inançlara ikna etmek amacıyla uzak bölgelere seyahat etmiş ve bu yolculuklarda karşılaşılabilecekleri zorlu koşulları göze almışlardır. Doğa tarihçileri ise daha önce bilinmeyen flora ve fauna türlerini keşfetmek amacıyla, genellikle az bildikleri ve riskli coğrafyalara yönelmektedir. Paralı askerler, para kazanma veya adrenalin arayışıyla katıldıkları savaşlarda yalnızca tehlikelerle değil, seyahat ettikleri bölgelerdeki kültürel farklılıklarla da mücadele etmektedir. Tarih boyunca insanlar, yaşadıkları kırsal bölgelerden mevsimsel iş bulma amacıyla göç etmişlerdir. Göçmenlerin farklı kültür, gelenek, din ve dillerin hâkim olduğu bölgelere seyahat etmeleri, ailelerini geride bırakmaları ve seyahatlerinin süresinin belirsiz olması gibi nedenlerle bu tür mevsimlik göçler, bir tür macera etkinliği olarak da değerlendirilebilmektedir. 1990’lardan itibaren medyanın seyahat alanında etkisinin artmasıyla, yeni bir yaklaşım veya bakış açısı arayan gezginler ve seyahat maceralarını yazılarıyla aktaran yazarlar ortaya çıkmıştır. Bu tür seyahatlere örnek olarak, bisikletle dünyayı dolaşmak verilebilir. Bazı toplumlarda temel besin ihtiyacını karşılamak, bazı toplumlarda ise boş zamanı değerlendirme ve eğlenme amacıyla avlanma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Ancak avlanma alanları genellikle vahşi hayvanların bulunduğu tehlikeli bölgelerdir. Avcılar için tehlike, karşılaşılabilecekleri mücadeleler ve yaralanma riskinden kaynaklanmaktadır. Günümüzde avcılık, çoğu ülkede yasaklanmış olup toplum tarafından daha az kabul gören bir turizm türüne dönüşmüştür. Öte yandan, öğrenci değişim programları ve yükseköğretimin dünya genelinde yaygınlaşması, eğitim amacıyla sınırların ötesine geçmeyi mümkün kılmaktadır. Bu kapsamda öğrenciler, farklı bir ülkede veya dilde eğitim alırken hem başarısızlık riskiyle karşı karşıya kalmakta hem de kültürel farklılıklara uyum sağlama sürecini deneyimlemektedir (Swarbrooke vd., 2003: 41-46).

Şekil 1.1 Macera Turizminin Tarihsel Sürecinde Yer Alan Temalar (Swarbrooke vd., 2003’ten uyarlanmıştır.)

1.3. Macera Turizminin Diğer Turizm Türleri ile İlişkisi

Turizm ürünlerinin çeşitlendirilmesi amacıyla, genellikle “deniz, kum ve güneş” üçlüsüyle özdeşleştirilen kitle turizminin yanı sıra ortaya çıkan turizm türleri, literatürde alternatif turizm veya özel ilgi turizmi olarak ifade edilmektedir. Bu türlere; yeşil turizm, inanç turizmi, ekoturizm, yavaş turizm, doğa turizmi, sürdürülebilir turizm, eğitim turizmi, kırsal turizm, kültürel turizm, bilimsel turizm, vahşi yaşam turizmi, kongre turizmi, golf turizmi, gençlik turizmi ve spor turizmi gibi örnekler verilmektedir. Genel olarak, macera turizminin de bu kapsamda değerlendirildiği ve alternatif turizmin bir alt türü olduğu kabul edilmektedir (Weiler ve Hall, 1992; Tosun ve Şahin, 2006; Garda, 2014).

Bu çeşitlilik içinde, macera turizmiyle ilişkili olan türler de bulunmaktadır. Örneğin, doğa turizmi ve ekoturizm, macera turizmiyle bağlantılı olmakla birlikte, çok keskin olmasa da her biri kendine özgü farklı özellikleriyle öne çıkmaktadır. Bu üç tür arasındaki ilişki, Sung (2000: 45) tarafından kavramsal bir çerçevede ele alınmıştır. Doğa turizmi, temelinde doğal unsurları barındıran ve belirli bir destinasyonda gerçekleştirilmesiyle ön plandadır. Ekoturizm ise çevreyi koruma ve sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyerek, sorumluluk bilincini merkeze almaktadır. Macera turizmi ise fiziksel performans gerektiren, risk ve belirsizlik unsurlarını kapsayan

etkinlikleri içermektedir. Bunlar arasında belirgin ortak noktalar da bulunmaktadır. Örneğin, doğa turizmi ve ekoturizm, çevre koruma temelli yaklaşımlara sahipken, eğitim unsuru her iki türde de öne çıkan bir bileşendir. Doğa turizmi ve macera turizmi ise açık hava etkinlikleri ve doğada gerçekleştirilmeleri bakımından benzerlik göstermektedir. Ekoturizm ve macera turizmi, özgün ve alışılmadık mekanlarda gerçekleştirilmeleri bakımından kesişmektedir. Üç türün ortak noktası ise özel ilgi ve deneyim gerektirmesi ile genellikle doğa ile ilişkili, belirli bir ortamda gerçekleştirilmesidir. Bu özellikler, doğayı ve deneyimi merkeze alan yaklaşımlar sayesinde bir bütünlük oluşturarak turizm faaliyetlerinin birbirleriyle ilişkisini ortaya koymaktadır.

Swarbrooke ve diğerleri ise (2003), macera turizmini; ekoturizm ve paket tur kavramları ile karşılaştırarak bu türlerin ayırt edici özelliklerini analiz etmişlerdir. Buna göre, macera turizmi; hazırlık, antrenman, belirsiz sonuçlar ve artan risk derecesi, yüksek düzeyde kişisel sorumluluk ve zihinsel/fiziksel hazırlık ile ilişkilendirilmektedir. Ekoturizm ise macera turizmi ve paket turları kapsayacak şekilde tasarlanmış, eğitsel bir amacın fiziksel etkinliklerle birleştirildiği, daha düşük risk içeren bir turizm türü olarak ön plana çıkmaktadır. Paket tur ise genellikle grup organizasyonuna dayalı olup, düşük düzeyde kişisel hazırlık gerektirmekte ve yüksek güvenlik sağlamaktadır. Bu farklılıklar, macera turizminin diğer türlere kıyasla daha fazla kişisel sorumluluk ve risk içerdiğini, doğasında ise belirsizlik ve zorluk barındırdığını göstermektedir (Swarbrooke vd., 2003). Tüm bunların dikkate alındığında macera turizminin, farklı turizm türleriyle entegre olabilen, çok yönlü bir turizm çeşidi olduğu belirlenmiştir.

1.4. Macera Turisti Profili

Macara turistleri, macera aktivitelerine katılan ve bu etkinlikleri aktif bir şekilde deneyimleyen kişilerdir. Macera Seyahati Meslek Birliği (ATTA) tarafından 2024 yılında yayımlanan rapora göre, son yıllardaki macera turistlerinin çoğunluğunu aileler, kadınlar ve 50 yaş üzeri bireyler oluşturmaktadır. Bununla birlikte, macera aktiviteleri; yüksek risk taşıması, özel beceriler gerektirmesi ve zorlu koşullarda yapılması nedeniyle genellikle cesur, risk almaya yatkın ve heyecan arayan bireyler tarafından ilgi görmektedir. Bu tür turistler genellikle, özgürlük duygusu yüksek, dışa dönük kişilik özelliklerine sahip bireylerden meydana gelmekte ve bu turistler, keşfedilmemiş yerler ile zorlu macera aktivitelerini tercih etmektedir. Bu aktiviteler bisiklet, yamaç paraşütü, kano, kaya tırmanışı, rafting ve trekking şeklinde sıralanabilir. Diğer yandan, içe dönük bireyler genellikle daha bilindik ve güvenli ortamlarda yer alan, kontrollü koşullarda, tehlike arz etmeyen aktivitelere katılım göstermektedir. Bu tercihler, kişiliklerinin doğası gereği riskten kaçınma ve güven arayışı ile örtüşmektedir (Bingöl & Kozak, 2020).

Turistik geziler genellikle, rahatlama, keşif ve eğlenme amacıyla gerçekleştirilmekte ve bu gezilerde katılımcıların özel bir beceriye veya uzmanlık alanına sahip olmaları

beklenmemektedir. Ancak kaya tırmanışı, dağcılık, tüplü dalış gibi bazı macera turlarında katılımcıların belirli yetkinliklere (örn. fiziksel yeterlilik, teknik bilgi, çevre bilinci, güvenlik önlemleri) sahip olmaları gerekmektedir (Yıldız, 2020: 28-29). Raporda macera turizmine katılan bireylerin önemli bir kısmının sürdürülebilirlik, güvenlik ve risk yönetimi sertifikalarına sahip olduğu veya bu sertifikaları edinmek için çalışmalar yürüttüğü tespit edilmiştir (ATTA, 2024). Bu durum, katılımcıların çevresel ve sosyal sorumluluk konularındaki duyarlılıklarını ve risk yönetimine verdikleri önemi açıkça ortaya koymakla birlikte macera turizmi kapsamında güvenlik ve sürdürülebilirlik unsurlarının giderek birer standart haline geldiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Macera turistlerinin motivasyonlarını konu alan çeşitli çalışmalar bu bireylerin seyahatlerinde farklı itici ve çekici faktörlerin etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Swarbrooke vd., 2003; Pearce, 2011; ATTA, 2024). Bu çalışmalarda macera aktivitelerine katılım amaçları arasında genellikle; yeni deneyimler yaşamak, kendini gerçekleştirmek, macera duygusunu tatmak, risk almak, doğa ile iç içe olmak, meydan okumak, adrenalin arayışı, keşfetme isteği, korku, cesaret ve sosyalleşme gibi etkenler ön plana çıkmaktadır. Bu doğrultuda, macera turistlerini diğer turistlerden ayıran temel özelliğin, bireylerin fiziksel ve psikolojik açıdan zorlu etkinliklere katılarak kendi sınırlarını keşfetmeye yönelik bir amaç taşımalarıdır.

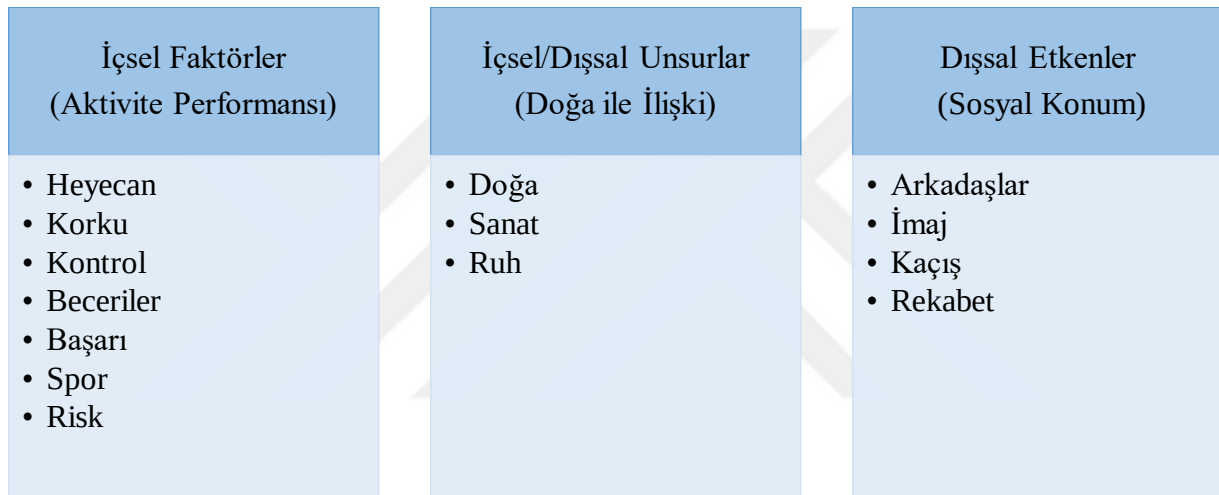
Macera turizmine ilişkin çeşitli turist motivasyonları Tablo 1.3.'te sunulmaktadır. Zihinsel sağlık, dönüşüm, yerel halkla etkileşim gibi faktörler, macera turistlerinin yalnızca fiziksel deneyim arayışında olmadıklarını, aynı zamanda olumlu zihinsel ve duygusal değişimler, kendini gerçekleştirme gibi soyut gelişimler ile özgün ve otantik deneyimlere odaklandıklarını göstermektedir. Meydan okumak, anlamlı anılar biriktirmek ve sağlıklı yaşam biçimlerini benimsemek, macera turizminin dinamik doğasını tamamlayan motivasyonlar arasında yer almaktadır. son şans seyahati ise (örn. iklim değişikliği nedeniyle yok olma riski taşıyan destinasyonları ziyaret etmek) yeni bir trend olarak dikkat çekmektedir (ATTA, 2017; ATTA, 2024). Bu motivasyonlar, günümüzde macera turizmi seyahat sebeplerinin karmaşık ve çok boyutlu yapısını vurgulamaktadır.

Tablo 1.3. Macera Turizmi Motivasyonları

Motivasyonlar	İlgili Detaylar
Yeni Deneyim	Beklenmedik Deneyimler, Başkalarının Gitmediği Yerlere Gitmek, Sıra Dışı Rotalar, Başarı Hissi
Dönüşüm	Kişisel Gelişim ve Zorluk, Başarı ve Kazanım, Şükran ve Farkındalık
Zihinsel Sağlık	Kaçış ve Yenilenme , Temiz Zihin, Huzur ve Rahatlama, İyileşme
Adrenalin	Eğlence, Heyecan, Canlı Hissetmek, Meydan Okuma Arzusu
Anlamlı Hikayeler	Geçmiş Hatırlama, Hatırlanacak Deneyimler, Fotoğraflar

Dünya Görüşü	Genişletilmiş Perspektif ve Ufuklar, Kültürel Anlayış
Öğrenme	Yeni Beceriler, Bilgi ve İçgörü, Yeni Deneyimler
Doğa ve Keşif	Çevre, Doğa Güzelliği, Çekici Manzaralar
Son Şans Seyahati	Yok Olma Riski Taşıyan Destinasyonlar
Dijital Detoks	Teknolojiden Kaçış, Bağlantıyı Kesmek
Kültürel Bağlantı	Bağ Kurma, Yeni İnsanlarla Tanışma
Yerel Seyahat	Yerel Halkla Etkileşim
Fiziksel Sağlık	Egzersiz, Fitness, Güç
Statü Simgesi	Sosyal Prestij, Lüks

Kaynak: ATTA, 2017; ATTA, 2024.

Şekil 1.2. Macera Turisti Motivasyonları (Buckley, 2012'den uyarlanmıştır.)

Buckley'nin (2012: 962-963) çalışmasında, macera turistlerinin motivasyonlarını ele alan mevcut araştırmalar incelenmiş ve belirlenen motivasyon unsurları 3 ana başlık altında, toplamda 14 alt boyutla Şekil 1.2.'de sunulmuştur. Buna göre, bireylerin macera aktivitelerine katılım motivasyonları içsel, dışsal ve doğayla bağlantılı unsurlar olarak üç ana grupta sınıflandırılmaktadır. İçsel motivasyon, heyecan arayışı, başarı duygusu ve kontrol hissi gibi faktörler kapsamında turistlerin kişisel tatminleriyle; dışsal motivasyon ise, sosyal kabul görme, arkadaşlık ve rekabet gibi dışsal faktörlerden etkilenecek bireyin çevresiyle ilişkilendirilmektedir. Doğa ile ilişki kapsamında ise yaratıcılık ve ruhsal deneyim bağlamında katılımcıların doğayla bağ kurmasını sağlayarak, fiziksel ortamın motivasyon üzerindeki rolü vurgulanmaktadır. Bu sınıflandırma ile macera turistlerine yönelik farklı motivasyon türleri kapsamlı bir şekilde ele alınarak, motivasyonel faktörlerin çeşitliliği ortaya konmuştur.

1.4.1. Macera Turisti ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde, macera turistleri ile ilgili literatürdeki çeşitli çalışmalar özetlenmiştir. Söz konusu çalışmalarda, farklı ülkeler ve destinasyonlar çerçevesinde; macera turistlerinin demografik özellikleri, seyahat motivasyonları, tercih ettikleri aktiviteler ve bu faktörleri etkileyen sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel unsurlar ele alınmıştır. Genel olarak, turistlerin macera turizmine yöneliminde, doğal güzellikler, yenilik arayışı, kendini gerçekleştirme ve eğlence, keşif arzusu, cesaret, risk alma, adrenalin gibi motivasyonların etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca, macera turistlerinin genellikle risk almayı seven, deneyime önem veren, bağımsız, yeniliklere açık ve değişim arayışında bireyler olduğu sonucuna ulaşılabılır. Tablo 1.4.'te yer alan çalışmalar şu şekilde özetlenmektedir:

Sung (2004) tarafından yapılan çalışmada macera gezginlerinin davranışları ve tercihleri doğrultusunda ABD macera seyahat pazarının kategorilere ayrılması amaçlanmaktadır. 892 katılımcıyla gerçekleştirilen anket çalışması ile gezginlerin demografik özellikleri, macera seyahatine ilişkin algıları ve karar verme süreçlerini etkileyen faktörler analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında altı farklı grup belirlenmiştir: *Genel tutkunlar, bütçe odaklı gençler, yumuşak doğa severler, üst düzey doğa severler, aile tatilcileri ve aktif yalnız gezginler*. Çalışma sonucunda, hane özellikleri, gelir ve macera algısı gibi faktörlerde önemli farklılıklar olduğu ortaya konmuştur. Örneğin genel tutkunların zorlu ve derinlemesine deneyimlerden hoşlandığı, bütçe odaklı gençlerin ise genellikle kendi seyahatlerini planlamayı tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çetinsöz ve Artuğer (2014) tarafından yapılan çalışmada, macera turizmi bağlamında yabancı turistlerin Antalya'yı tercih etme nedenleri ve bu tercihte etkili olan çekici unsurlar incelenmiştir. 2013 yılı Mayıs-Ağustos döneminde Antalya'yı ziyaret eden turistlere uygulanan anket sonuçlarına göre, Antalya'nın tercih edilme sebepleri arasında güvenlik, hijyen ve doğal güzellikler en önemli faktörler olarak öne çıkmıştır.

Garda'nın (2014) çalışmasında, Antalya destinasyonunu ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin demografik, sosyo-ekonomik ve seyahat özelliklerinin macera turizmine katılımlarını nasıl etkilediği araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, macera turizmine en fazla ilgi gösteren gruplar arasında öğrenciler, yüksek eğitimli bireyler, gençler ve bekarların yer aldığı saptanmıştır. Antalya'yı ziyaret eden turistlerin genellikle deneyimli, bağımsız, yeniliklere açık ve değişime uyum sağlayan bir yapıya sahip olduğu, ayrıca yumuşak aktivitelerin daha fazla tercih edildiği; eğlence, kişisel gelişim ve heyecan gibi motivasyonların macera turizmine yönelimi benzer ölçüde etkilediği tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak, farklı milletlerin macera turizmine olan ilgi ve katılım düzeylerinde belirgin farklılıklar olduğu ortaya konmuştur. Çalışmada Antalya'nın

zengin tarihi, kültürel ve doğal kaynaklarının, bölgeyi macera turizmi için uygun bir destinasyon haline getirdiği; finansal sorunlar ve organizasyon eksikliklerinin turist memnuniyetini olumsuz etkileyebildiği belirtilmiştir.

Pomfret ve Bramwell (2016) tarafından yapılan çalışmada, açık hava macera turistlerinin motivasyonları ile deneyim, yaş ve cinsiyet faktörünün bu motivasyonlar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Fransa’da dağcı turistlere yönelik yapılan bir vaka çalışması, mevcut literatürle karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, açık hava macera turistlerinin; demografik özellikler, seyahat davranışları ve tercihleri açısından çeşitlilik gösterdiği saptanmıştır.

Garda ve Karaçor’un (2016) çalışmasında, turistlerin beklentilerindeki değişimler detaylı bir şekilde incelenmiş ve turist profillerinin, tercih ettikleri turistik faaliyetler üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Antalya’daki yerli ve yabancı turistlerle gerçekleştirilen anketin sonucunda, macera turizmi etkinliklerine katılım oranlarının oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulguları, Antalya’yı ziyaret eden turistlerin; deneyime önem veren, bağımsız hareket eden, yeniliklere açık ve değişim arayışında olan bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Akgündüz ve Kızılcıoğlu’nun (2016) çalışmasında, Likya Yolu’nu yürüyen turistlerin demografik yapıları, seyahat etme motivasyonları, memnuniyet seviyeleri ve gelecekteki davranışsal eğilimleri incelenmiştir. Anket yoluyla toplanan veriler, turistlerin seyahat motivasyonlarının kendini gerçekleştirme, sosyalleşme, bağımsızlık, yeni deneyimler ve sakinlik arayışı gibi unsurlara dayandığını ortaya koymuştur. Ayrıca kendini gerçekleştirme ve sosyalleşme motivasyonunun memnuniyeti arttırdığı, ancak genel memnuniyetin turistlerin yeniden ziyaret etme veya başkalarına tavsiye etme niyetlerini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir.

Bingöl ve Kozak’ın (2020) çalışmasında, Türkiye’de popüler macera aktivitelerine katılan turistlerin kişilik, demografik ve rekreasyonel davranış özellikleri kapsamında genel bir macera turisti tipolojisinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmış ve bu anketler tüplü dalış, sörf, yamaç paraşütü, rafting, kamp, kano, kaya tırmanışı, doğa yürüyüşü, tur bisikleti ve kayak gibi aktivitelerin ön planda olduğu Fethiye, Çeşme, Kaş, Uludağ, Olympos ve Likya Yolu gibi destinasyonlarda toplam 1246 turiste uygulanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, Türkiye’deki macera turistlerinin bu aktiviteleri henüz deneyimlemekte oldukları, bu aktivitelere sınırlı harcama ile ortalama bir süre ayırdıkları ve yeniden katılma isteklerinin yüksek olduğu ortaya konmuştur. Dışa dönük ve içe dönük kişilik tiplerinin farklı aktiviteleri tercih etmede etkili faktörler olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonunda ise macera turistlerinin çeşitli tercih ve davranışlara sahip olduğu ve bu nedenle genel bir macera turisti tipolojisi oluşturmanın güç olduğu vurgulanmıştır.

Kalbekov ve Turdumambetov'un (2024) çalışmasında, Kırgızistan'da macera turizmine katılan turist motivasyonlarının itici ve çekici faktörler bağlamında incelenmesi için anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada, macera turistlerinin temel motivasyonunun yeni bir şey denemek isteği olduğu ortaya konmuştur. Bu faktör, turistlerin bilinmeyen yerleri keşfetme ve yeni deneyimlere açık olma eğilimlerini yansıtmaktadır (Kalbekov ve Turdumambetov, 2024:7). Belirlenen diğer itici faktörler arasında; deneyim farklılığı, eğlence ve keyif, günlük rutinden uzaklaşma, rahatlama, yeni hisler arayışı ve stres ile gerginlikten kurtulma yer almıştır. Diğer yandan, risk unsurunun macera turistleri için önemsiz bir motivasyon kaynağı olduğu tespit edilmiştir. Çekici faktörler açısından değerlendirildiğinde, fiziksel çevrenin cazibesi en belirgin unsur olarak öne çıkmıştır. Katılımcıların çoğu, Kırgızistan'ın bozulmamış doğal kaynaklarının farklı macera aktivitelerine olanak sağlamasından etkilendiğini belirtmiştir.

Tablo 1.4. Macera Turisti ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Yazar	Yıl	Yöntem	Araştırma Konusu
Sung, H. H.	2004	Anket	Classification of Adventure Travelers: Behavior, Decision Making and Target Markets
Pomfret, G.	2006	Kavramsal Değerlendirme	Mountaineering Adventure Tourists: A Conceptual Framework for Research
Tsaur, S.H., Lin, W. R. ve Liu, J.S.	2013	Görüşme	Sources of Challenge for Adventure Tourists: Scale Development and Validation
Filep, S., Klint, L.M., Dominey Howes, D. Ve Delacy, T.	2013	Anket	Discovering What Matters in A Perfect Day: A Study of Well-Being of Adventure Tourists
Çetinsöz, B. C. ve Artuğer, S.	2014	Anket	Yabancı Turistlerin Antalya'yı Tercih Etmesinde Etkili Olan Çekici Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma
Garda, B.	2014	Kavramsal Değerlendirme ve Anket	Macera Turizmi Pazarlaması
Pomfret, G. ve Bramwell, B.	2016	Kavramsal Değerlendirme	The Characteristics and Motivational Decisions of Outdoor Adventure Tourists: A Review and Analysis
Garda, B. ve Karaçor, S.	2016	Anket	Yeni Turistik Eğilimler: Antalya İli Örneği
Akgündüz, Y. ve Kızılcalıoğlu, G.	2016	Anket	Likya Yolu'nu Yürüyen Turistlerin Seyahat Motivasyonları ve Memnuniyet Düzeyleri
Pomfret, G.	2019	Kavramsal Değerlendirme	Conceptualising Family Adventure Tourist Motives, Experiences and Benefits
Atsan, M. ve Çetinsöz, B. C.	2019	İçerik Analizi	Mağara Turizmini Tercih Eden Turistleri Motive Eden Faktörler: Aynalıgöl (Gilindire) Mağarasına Yönelik Bir İçerik Analizi

Bingöl, S. ve Kozak, M. A.	2020	Anket	Türkiye’de Macera Turisti Tipolojisi
Bingöl, S. ve Kozak, M. A.	2021	Anket	Macera Turistlerinin Duyusal Arayışları ile Aktivite Tercihleri İlişkisi: Türkiye Örneği
Türk, E. ve Güneren, E.	2021	Anket	Turistlerin Macera Turizmini Deneyimleme Motivasyonları, Memnuniyet Düzeyleri ve Tekrar Ziyaret Niyetleri: Kapadokya Destinasyonunda Bir Araştırma
Davras, Ö.	2023	Anket	Yamaç Paraşütü Yapan Yerli ve Yabancı Turistlerin Destinasyon Memnuniyetleri: Bir AEPA Uygulaması
Kalbekov, E. ve Turdumambetov, B.	2024	Anket	Adventure Tourism Motivations

1.5. Macera Aktiviteleri ve Sınıflandırılması

Günümüzde insanlar turizm faaliyetleri kapsamında açık hava macera deneyimlerine daha çok eğilim göstermeye başlamışlardır. Bunun sonucunda da doğa yürüyüşü, kaya tırmanışı gibi etkinlikler dünya genelinde giderek yaygınlaşmıştır. Literatürdeki çalışmalarda, aktivitelerin sınıflandırılması ve özellikleri farklı şekillerde ele alınmıştır. Priest’e (1992) göre, macera aktiviteleri, genellikle doğal bir ortamda gerçekleşen, gönüllü katılımcılardan oluşan, belirli düzeyde risk ve tehlike içeren ve katılımcıların bu faktörlerden etkilenme düzeyinin belirsiz olduğu dört temel unsurdan oluşmaktadır (Priest, 1992’den akt. Bingöl ve Kozak, 2020: 911). Addison (1999) ise bu etkinlikleri; macera rekabeti, yüksek macera, boş zaman ve rekreasyon aktiviteleri şeklinde dört ana kategori altında değerlendirmiştir (Addison, 1999’dan akt. Swarbrooke vd., 2003: 32). Ewert’e (1994) göre ise doğada yapılan yürüyüşlerden uzaya yapılan uçuşlara kadar geniş bir yelpazeyi kapsayan macera seyahatlerinin diğer faaliyetlerden ayrılmasındaki en temel özellik, katılımcılara daha riskli bir deneyim sunmasıdır. Bu aktiviteler, yapıldıkları ortama göre kara, su, hava ve karma; içerdikleri belirsizlik, risk ve heyecan düzeyine göre de yumuşak ve sert olarak sınıflandırılmaktadır (Tablo 1.5.). Sert macera aktiviteleri arasında mağaracılık, kaya tırmanışı, tüplü dalış ve bungee jumping gibi yüksek riskli etkinlikler yer alırken; yumuşak macera aktiviteleri ise kuş gözlemciliği, bisiklet ve su kayağı gibi daha düşük riskli faaliyetleri kapsamaktadır (Pomfret, 2006: 114). Türkiye’de ise en çok tercih edilen macera aktiviteleri; tüplü dalış, yamaç paraşütü, bisiklet, rafting, kamp, kano, sörf, kayak, kaya tırmanışı ve doğa yürüyüşü şeklindedir (Bingöl ve Kozak, 2020).

ATTA (2024) tarafından yayımlanan Macera Turizmi Sektör Görünümü Raporu’na göre, yürüyüş ve dağcılık gibi doğa temelli aktiviteler, gastronomi ve kültür gezileri, safariler, vahşi yaşam gözlemi, kuş gözlemciliği, elektrikli bisikletler, keşif turları ve doğa fotoğrafçılığı gibi

etkinlikler, son yıllarda turistlerin en fazla ilgi gösterdiği alanlar arasında öne çıkmaktadır. Turist tercihlerinde gözlenen bu değişimler, seyahat anlayışındaki dönüşümü ortaya koymakta ve daha sürdürülebilir, özgün ve anlamlı deneyimlere yönelik artan talebi vurgulamaktadır.

Tablo 1.5. Macera Aktivitelerinin Sınıflandırılması

AKTİVİTE	TÜR	KARA	HAVA	SU	KARMA
At Safari	Yumuşak	x			
Atv	Yumuşak	x			
Av	Yumuşak	x			
Balon Turu	Sert		x		
Beyaz Su Rafting	Sert			x	
Bisiklet	Yumuşak	x			
Bungee Jumping	Sert	x			
Buz Tırmanışı	Sert	x			
Dağ Bisikleti	Sert	x			
Dağcılık	Sert	x			
Dalga Sörfü	Yumuşak			x	
Doğa Yürüyüşü	Yumuşak/ Sert	x			
Go-Karting	Sert	x			
Gökyüzü Dalışı	Sert		x		
Gyrocopter Uçuşu	Yumuşak		x		
Hedik Yürüyüşü	Yumuşak	x			
Hiking	Yumuşak	x			
Jet Bot Safari	Yumuşak			x	
Jet Ski	Yumuşak			x	
Kamp	Yumuşak	x			
Kano	Yumuşak			x	
Kanyon Geçişi	Sert			x	
Kar Kayağı	Sert	x			
Kar Motosikleti	Yumuşak	x			
Gezisi					
Kaya Tırmanışı	Sert	x			
Kayak	Yumuşak	x			
Kuş Gözlemciliği	Yumuşak	x			
Kruvaziyer Keşif	Yumuşak			x	
Gezisi					
Mağaracılık	Sert	x			

Okçuluk	Yumuşak	x	
Oryantiring	Yumuşak/Sert	x	
Rafting	Yumuşak		x
Rüzgâr Sörfü	Yumuşak		x
Safari	Yumuşak	x	
Sırt Çantasıyla	Yumuşak	x	
Seyahat			
Su Kayağı	Yumuşak		x
Tüplü Dalış	Sert		x
Uçurtma Sörfü	Yumuşak		x
Uçurum Atlayışı	Sert	x	
Vahşi Doğa Turları	Yumuşak		x
Yamaç Paraşütü	Sert		x
Yelken Kanat	Sert		x

Kaynak: Pomfret, 2006:114; Yıldız, 2020:154-155.

1.5.1. Macera Aktiviteleri ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde, macera aktiviteleri ile ilgili literatürde yer alan bazı çalışmalar özetlenmeye çalışılmıştır. İlgili çalışmalarda, macera aktivitelerinin hem bireysel hem de toplumsal boyutlarda çok yönlü etkileri olduğu ifade edilmiş; bu tür etkinliklerin bireylerin kişisel gelişimi, özgüven kazanımı, risk yönetimi becerileri ve sosyal bağların güçlenmesi üzerindeki olumlu etkileri olduğu saptanmıştır. Bu aktivitelerin, katılımcılara günlük yaşamın konfor alanından çıkarak doğayla derin bir bağ kurma, özgür iradelerini kullanma ve kendini keşfetme fırsatı sağladığı vurgulanmıştır. Ayrıca, grup çalışmasını teşvik ederek dayanışma ve iş birliğini güçlendirdiği ifade edilmiştir. Ancak, planlama ve kontrol eksikliği, yerel halkın yeterince dahil edilmemesi gibi sorunlar da ele alınarak; bu aktivitelerin sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi ve daha kapsayıcı bir yaklaşımla uygulanması gerektiği ifade edilmiştir. Tablo 1.6.'da sunulan çalışmaların kapsamaları şu şekilde özetlenmektedir:

Miles'in (1978) çalışmasında, insanların günlük yaşamlarının konfor ve güvenliğinden uzaklaşarak, dağcılık, rafting ve tüplü dalış gibi risk içeren açık hava aktivitelerine katılma nedenleri kavramsal bir şekilde ele alınmıştır. Çalışmada, bu tür faaliyetlerin bireylere günlük rutinlerinde bulunmayan bir macera ve keşif duygusu sunduğu belirtilmiştir. Katılımcıların, risklerle yüzleşip korkularını aştıkları; fiziksel ve zihinsel yeteneklerine duydukları güven sayesinde hem tatmin hem de özgüven elde ettikleri ifade edilmiştir. Ayrıca, bu deneyimlerin grup çalışmasını teşvik ederek katılımcılar arasında güçlü sosyal bağlar oluşturduğu; zorlu doğa koşullarında paylaşılan çabalar ve elde edilen başarıların, dayanışmayı ve iş birliğini güçlendirdiği

dile getirilmiştir. Bu bağlamda çalışma kapsamında, risk içeren açık hava aktivitelerinin modern yaşamda nadir bulunan bir özgürlük, doğayla daha derin bir bağ kurma ve kendini keşfetme deneyimi sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Barton (2007) tarafından yapılan çalışmada, macera aktiviteleri güvenlik ve risk arasındaki denge temelinde ele alınmıştır. Çalışmada, macera kavramının belirsizlik ve zorluklardan kaynaklandığı vurgulanmış; bu unsurların bireysel gelişim, takım çalışması ve risk yönetimi becerilerinin geliştirilmesini teşvik ettiği belirtilmiştir. Ayrıca, gerçek bir maceranın doğasında riskin bulunduğu kabul edilmekle birlikte, bu riskin dikkatli bir şekilde yönetilmesi gerektiği; böylece tehlikelerden kaçınırken aynı zamanda keşif ve meydan okuma duygusunun korunabileceği vurgulanmıştır.

Çetinkaya'nın (2014) çalışmasında, kaya tırmanışı açısından ön plana çıkan Geyikbayırı bölgesindeki macera turizmi faaliyetlerini değerlendirmek amacıyla SWOT analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, bölgenin doğal kaynakları, uygun iklimi, kolay ulaşımı ve Antalya'nın turizm bakımından tanınırlığı gibi güçlü yönlerinin, yüksek bir macera turizmi potansiyeli sunduğu belirlenmiştir. Ancak, bölgedeki kontrolsüzlük, planlama eksikliği ve yerel halkın turizm faaliyetlerine yeterince dahil edilmemesi zayıf yönler ve tehditler olarak ifade edilmiştir. Çalışmada, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması amacıyla taşıma kapasitesinin belirlenmesi, yerel halkın turizm faaliyetlerine aktif katılımının sağlanması, bölgesel planlamanın uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanması ve ziyaretçilerin ihtiyaçlarının dikkate alınması, bölgedeki potansiyelin etkin bir şekilde değerlendirilmesi için önerilen başlıca unsurlar arasında yer almıştır.

Soydan'ın (2018) çalışmasında, macera etkinliklerinin sosyolojik açıdan analiz edilmesi ve bu etkinliklerin katılımcılar ile toplum üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, yamaç paraşütçülüğü özelinde gerçekleştirilen iki aşamalı saha çalışmasıyla, hem bu sporla uğraşan bireylerin deneyimleri hem de alan dışındaki gözlemcilerin algıları değerlendirilmiştir. İlk aşamada, yamaç paraşütü yapan bir grubun faaliyetleri gözlemlenmiş ve katılımcılarla görüşülmüştür. İkinci aşamada ise macera sporlarına katılmayan bireylerin bu tür etkinliklere dair görüşleri toplanmıştır. Elde edilen bulgular, macera etkinliklerinin katılımcılara özgür irade kullanma, risk alma ve doğayla etkileşim yoluyla tatmin sağlama imkânı sunduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların, risklerin bilincinde olmalarına rağmen bu tür aktiviteleri cazip ve anlamlı bulduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak bu tarz aktivitelerde sosyal bağların güçlendiği ve bireylerin kimliklerinin yeniden şekillendiği gözlemlenmiştir. Buna karşın, alan dışındaki bireylerin bazıları bu aktiviteleri korkutucu ve anlamsız bulduğunu, diğerleri cesaret ve özgüven göstergesi olarak gördüğünü belirtmiştir.

Tablo 1.6. Macera Aktiviteleri ile İlgili Yapılan Çalışmalar

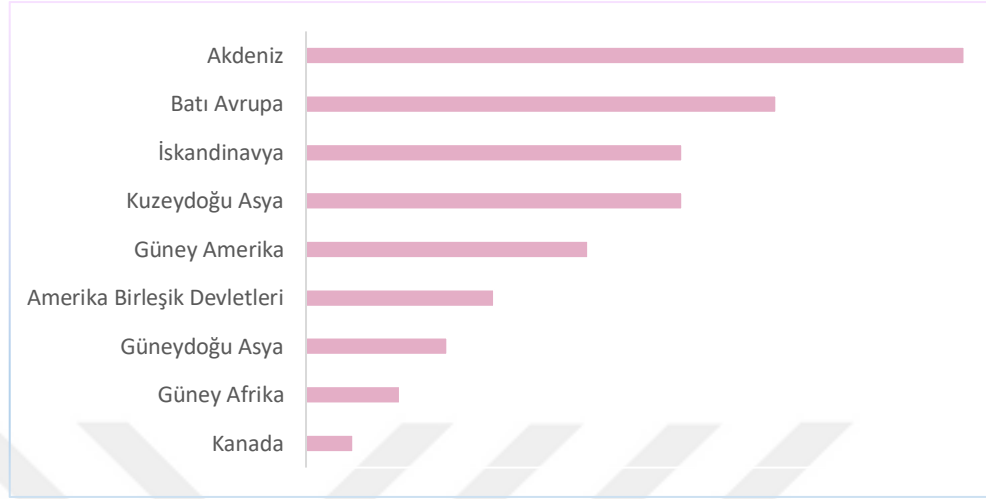
Yazar	Yıl	Yöntem	Araştırma Konusu
Miles, J. C.	1978	Kavramsal Değerlendirme	The Value of High Adventure Activities
Priest, S.	1992	Anket	Factor Exploration and Confirmation for the Dimensions of an Adventure Experience
Barton, B.	2007	Kavramsal Değerlendirme	Safety, Risk and Adventure in Outdoor Activities
Albayrak, T., Caber, M. ve Crawford, D.	2007	Anket	Leisure Constraints and The Pursuit of Adventure Activities in Turkey
Çetinkaya, G.	2014	Swot Analizi	Bir Macera Turizmi Etkinliği Olarak Kaya Tırmanış Sporuna ve Antalya-Geyikbayırı'nın Potansiyeli
Soydan, M. E.	2018	Görüşme	Macera Etkinliklerinin Sosyolojik Olarak İncelenmesi: Yamaç Paraşütçülüğü Örneği
Uğur, N. G. ve Akova, O.	2022	Kavramsal Değerlendirme	Açık Hava Rekreatif Aktivitelerinin Kırsal Turizme Etkisi
Yumuk, E. D. ve Güngörmüş, H.A.	2023	Kavramsal Değerlendirme	Macera Rekreatifliği: Kuramlar ve Yaklaşımlar

1.6. Dünyada ve Türkiye’de Macera Turizmi

Pandemi sonrası dönemde turizm sektörü belirgin bir dönüşüm yaşamıştır. İnsanlar, izole yaşam koşullarının etkisinden dolayı doğayla daha anlamlı bir bağ kurma arayışına yönelmiş, geleneksel turizm anlayışının dışına çıkarak daha anlamlı ve özgün deneyimlere odaklanmıştır. World Travel Market (WTM) tarafından yayımlanan 2024 yılına ait küresel seyahat raporuna göre, son beş yıl içinde macera turizmine olan ilginin arttığı ve bu eğilimin sektördeki önemli gelişmelerden biri olarak vurgulandığı belirtilmektedir. 2019’daki değerlere kıyasla %24'lük bir artış göstererek, 2024 yılında küresel eğlence turizmi harcamalarının 5,5 trilyon doları aşması, bu dönüşümün boyutunu ortaya koymaktadır. Özellikle safariler ve kuş gözlemciliği gibi doğa temelli turlar, Çin’in turizm pazarında öne çıkan bir trend olarak belirlenmiş ve Çinli gezginler tarafından yapılan kısa süreli tatil ve gezilerde popüler tercihler arasında yer aldığı tespit edilmiştir (WTM, 2024).

ATTA tarafından yayımlanan raporda 2023-2024 yıllarına ait popüler macera turizmi destinasyonları belirlenmiş ve aşağıdaki Grafik 1.1.’de aktarılmıştır. Buna göre, Akdeniz bölgesi, bu dönemde macera turizmi açısından en fazla talep gören destinasyon olarak öne çıkmaktadır.

Diğer popüler bölgeler ise sırasıyla Batı Avrupa, İskandinavya, Kuzeydoğu Asya, Güney Amerika, Amerika Birleşik Devletleri, Güneydoğu Asya, Güney Afrika ve Kanada olarak tespit edilmiştir.

Grafik 1.1. Dünyadaki En Popüler Macera Turizmi Destinasyonları, 2023-2024 (ATTA, 2024).

Aynı raporda, dünyanın farklı bölgelerinde popüler olan macera turizmi aktiviteleri de belirtilmiş ve bölgelere göre öncelik sıraları Tablo 1.7.'de sunulmuştur. Öne çıkan aktivite farklılıkları, yerel kültürlerin, coğrafi özelliklerin ve turist beklentilerinin çeşitliliğini yansıtmaktadır. Tabloda görüldüğü üzere Kuzey Amerika'da safariler ve vahşi yaşam gözlemleri ön plana çıkarken, Güney Amerika'da trekking ve doğa yürüyüşleri ilk sıradadır. Avrupa'da elektrikli bisiklet kullanımı ve bisikletle yolculuk dikkat çekerken, Asya'da doğa yürüyüşlerinin yanı sıra kamp ve dağcılık gibi benzersiz aktiviteler vurgulanmaktadır. Gastronomi ve kültürel deneyimler gibi evrensel aktiviteler tüm bölgelerde ilk beş içinde yer almakta, ancak bu aktivitelerin sıralaması bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Bu tablo, destinasyonların kendi doğal ve kültürel zenginliklerine uygun şekilde turist çekme stratejileri geliştirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (ATTA, 2024).

Tablo 1.7. 2023-2024 Yıllarında Dünyada Popüler Olan Macera Aktiviteleri

Bölge	1	2	3	4	5
Kuzey Amerika	Safari/Vahşi Yaşam İzleme	Hiking/Trekking/Yürüyüş	Kültür	Gastronomi	Bisiklet (Elektrikli Bisiklet)
Güney Amerika	Hiking/Trekking/Yürüyüş	Fotoğrafçılık (Vahşi Yaşam/Doğa)	Gastronomi	Safari/Vahşi Yaşam İzleme	Kültür

Avrupa	Bisiklet (Elektrikli Bisiklet)	Hiking/Trekking/ Yürüyüş	Bisiklet (Asfalt Yolda)	Bisiklet (Dağ/Asfaltsız Yol)	Gastronomi
Asya	Hiking/ Trekking/ Yürüyüş	Kamp	Tırmanış (Dağ/Kaya/Buz)	Gastronomi	Kültür

Kaynak: ATTA, 2024.

Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından yayımlanan 2024 Seyahat ve Turizm Gelişim Endeksi (TTDI) raporuna göre, Türkiye, 2019'daki 37. sıradan 29. sıraya yükselerek küresel sıralamada önemli bir ilerleme kaydetmiş ve endeks puanında %3,1'lik bir iyileşme göstermiştir (WEF, 2024: 37-38). Geçmiş yıllarda yayımlanan Macera Turizmi Gelişim Endeksi (ATDI) raporları doğrultusunda ise Türkiye'nin macera turizmi açısından genel durumu değerlendirildiğinde, 163 ülke arasında genellikle ilk 20'de yer aldığı tespit edilmiştir. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği'nin (TÜRSAB) 2015 yılında yayımladığı Doğa ve Macera Turizmi Raporu ile 2020 yılında İstanbul'da düzenlenen Adventure Turkey fuarı, Türkiye'nin bu alandaki ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımı ve gelişimi açısından önemli adımlar olarak değerlendirilmektedir. TÜRSAB'ın (2015:7) raporuna göre, 2014 yılında küresel turizm sektörü yıllık %4-7 oranında büyüme kaydederken, macera turizmi %20-30 gibi daha yüksek bir büyüme oranı göstermiştir. Grafik üzerinde gösterildiği üzere dünya genelinde macera turizmi destinasyonu olarak Akdeniz'in öne çıkması ise Türkiye'nin bu alandaki konumunun giderek daha da güçlendiğini ifade etmektedir. Ulusal anlamda macera turizmi açısından dikkat çeken en güçlü özelliklerinden biri, doğa, kültür ve macera çeşitliliğinin bir arada sunulabilmesidir. Örneğin, Likya Yolu boyunca gerçekleştirilen yürüyüşler, ziyaretçilere hem doğal güzellikleri keşfetme hem de tarihî mirası deneyimleme imkânı sağlamaktadır. Kapadokya bölgesi, sıcak hava balonu turları ve kendine özgü jeolojik yapıları ile turistlerin ilgisini çekerken; Fethiye bölgesi, yamaç paraşütü ve doğa yürüyüşü gibi aktivitelerle ön plana çıkmaktadır. Çoruh Nehri ise 169 kilometrelik rafting parkuru ile dünya çapında tanınmaktadır. Diğer güçlü yönler arasında şunlar yer almaktadır (TÜRSAB, 2015; WEF, 2024):

- Dört mevsimin yaşanması,
- Üç tarafının denizlerle çevrili olması,
- Hava yolu altyapısının gelişmiş olması ve kısa mesafe uçuşlarla dünya nüfusunun %40'ına ulaşabilmesi,
- Seyahat ve turizme öncelik verilmesi,
- Diğer turizm türlerine kıyasla düşük altyapı maliyetleri,
- Zengin bitki örtüsü, dağlık alanları, gölleri ve akarsularının bulunması,

- Ülke genelinde 850 bin hektarlık millî park, 192 civarında tabiat parkı ve yaklaşık 40 bin mağara bulunması,
- Rafting, mağaracılık, yamaç paraşütü ve dalış gibi birçok macera aktivitesi için uygun alanlara sahip olması,
- Kültürel çeşitliliği ve geleneklerin sürdürülebilirliği,
- Misafirperverliği ve turizme açık bir toplum yapısına sahip olması.

Ancak Türkiye'nin bu alandaki potansiyelini sınırlayan bazı zayıf yönler de bulunmaktadır (TÜRSAB, 2015; WEF, 2024):

- Ulusal bir macera turizmi stratejisinin eksikliği,
- Yasal düzenlemelerin tutarsızlığı,
- Kurumlar arası koordinasyon problemi,
- Uzman iş gücü, altyapı ve tanıtım çalışmalarının yetersizliği,
- Sürdürülebilirlik ve doğa koruma bilincinin yaygınlaşmaması,
- Yerel halkın göç akışının engellenememesi.

Bu bilgiler doğrultusunda, Türkiye'nin macera turizmi potansiyelini geliştirmek için sürdürülebilirlik ilkelerine dayalı bir strateji oluşturulması, tanıtım faaliyetlerinin arttırılması, altyapı ile nitelikli insan kaynağı yatırımlarına öncelik verilmesi, yerel yönetimlerin, devlet kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve macera turu rehberlerinin iş birliğiyle kapsamlı bir macera turizmi stratejisinin belirlenmesi gerekmektedir. Böylelikle Türkiye'nin macera turizmi denildiğinde ilk akla gelen öncü destinasyonlar arasında yer alacağı ve uluslararası pazarda hak ettiği konuma ulaşacağı öngörülmektedir (TÜRSAB, 2015; Yıldız, 2020: 120-148).

1.7. Turist Rehberliği Kavramı

Turist rehberliği, ilk insanın var oluşundan itibaren başlayan, en eski ve köklü hareketlerden biri olarak değerlendirilmektedir. İnsanlar, milyonlarca yıl boyunca çeşitli sebeplerle seyahat etmiş ve bilinmeyen yerleri keşfetmek için farklı yollar aramıştır. Bu süreçte, ismi her ne kadar rehber olmasa da, bu rolü üstlenen birçok kişi var olmuştur. Yabancı bir yerde güvenilir bir bilgi sunmak amacıyla rehberlik yapmış olan kişiler, zamanla reis, şef, lider ya da mihmandar gibi farklı unvanlarla anılmıştır. Günümüzde ise bu tanımlamaların yerini en son şekliyle rehber almış ve rehberlik profesyonel bir statü kazanmıştır (Rabotić, 2010; Tanrısever vd., 2019).

Macera turu rehberliği için ise ilk önce turist rehberliğinin tanımını yapmak gerekmektedir. Literatürde turizm rehberliği için çeşitli tanımlamalara rastlamak mümkündür. Dünya Turist Rehberleri Birliği Federasyonu³ tarafından (WFTGA, 2003) turist rehberi, “ziyaretçilere kendi seçtikleri dilde rehberlik eden; bir bölgenin kültürel ve doğal mirasını yorumlayan, genellikle ilgili makam tarafından verilen ve/veya tanınan, bölgeye özgü bir yeterliliğe sahip kişi” olarak tanımlanmaktadır. 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nda⁴ ise turist rehberliği hizmeti ve turist rehberinin tanımı şu şekilde yapılmaktadır:

“Seyahat acenteciliği faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla, kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak, ülkenin; kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acenteleri tarafından düzenlenen turların, gezi programının seyahat acentesinin yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acente adına yönetilmesini; bu kanun hükümleri uyarınca mesleğe kabul edilerek turist rehberliği hizmetini sunma hak ve yetkisine sahip olan gerçek kişi.”

Bu tanımlardan yola çıkarak kısaca turist rehberi, bir destinasyon hakkında kültür, coğrafya, tarih vb. bilgilerin hepsine hâkim olan ve onları yorumlayarak o destinasyonu tanımaya, gezmeye ve o destinasyon hakkında bilgi edinmeye gelmiş turistlere doğru bir şekilde aktaran ve onlara yol gösteren kişi olarak tanımlanabilir.

Profesyonel turist rehberliği sahip olunması gereken nitelikler ve üstlenilen görevler açısından oldukça kapsamlı bir meslek dalıdır. Söz konusu niteliklerin en başında, ana dili ve rehberlik yaptığı dilleri akıcı bir şekilde konuşmak; coğrafya, tarih, arkeoloji ve sanat tarihi gibi temel konularda yeterli bilgiye sahip olmak ve bu bilgileri sürekli güncellemek gelmektedir. Profesyonel bir turist rehberi etkili bir iletişim becerisinin yanı sıra, beden dili, anlatım tarzı ve kişilik özellikleriyle de turistleri olumlu yönde etkileyebilmelidir. Tur esnasında ayrımcılıktan uzak, nazık, soğukkanlı ve güvenilir olmalı, zamanı tasarruflu kullanabilmeli ve göz temasına dikkat ederek otoriter bir tavır sergilemeden grubu yönetebilmelidir. Sorumluluk bilinci yüksek bir rehber, yalnızca turistlere ve tur şirketine karşı değil, aynı zamanda kültürel mirasın ve çevrenin korunması noktasında da hassasiyet göstermelidir. Uzun yürüyüşler, yorucu yolculuklar ve farklı iklim koşullarına dayanabilecek fiziksel yeterliliğe sahip olması gereken rehberler, aynı zamanda turlarla ilgili planlama, koordinasyon ve olağan dışı durumlara hızlı bir şekilde çözüm üretme konusunda da yetkin olmalıdır. Tüm bu özellikler, rehberin hem tur boyunca liderlik

³ <https://wftga.org/> (erişim tarihi: 25.05.2024).

⁴ www.resmigazete.gov.tr (erişim tarihi: 25.05.2024).

rolünü üstlenmesini hem de keşif, dostluk, eğitim ve eğlence atmosferi yaratmasını mümkün kılan faktörler arasında yer almaktadır ⁵ (İRO, 2022).

Turist rehberliği rolleri, literatürdeki akademik çalışmalar tarafından çeşitlendirilmiştir. Holloway (1981), turist rehberlerinin çok yönlü işlevlerini ele alarak rehberleri; haberci, animatör, aktör, disiplin sağlayıcı, tercüman, lider ve öğretmen gibi çeşitli rollerle tanımlamıştır. Cohen (1985), turist rehberliğini daha çok rehberlik sürecindeki kişisel etkileşimlere odaklanarak, onları akıl hocası ve yol gösterici olarak sınıflandırmıştır. Weiler ve Davis (1993) ise rehberlerin rollerini grup yönetimi bağlamında ele alarak, rehberleri grup lideri olarak tanımlamışlardır. Literatürdeki turist rehberi rollerinin çeşitliliği, rehberlerin yalnızca bilgi aktaran bireyler olmadığını, aynı zamanda iletişim, liderlik, grup yönetimi, kültürel aktarım ve eğitim gibi birçok alanda turistlerin deneyimlerini şekillendiren, yönlendiren çok yönlü profesyoneller olduklarını ortaya koymaktadır.

Turist rehberliği, farklı ihtiyaç ve beklentilere göre çeşitli uzmanlık alanlarına ayrılabilen ve bu alanlar, rehberlerin belirli bir konuya olan ilgi, beceri ve gayretleri doğrultusunda şekillenmektedir. Uzmanlaşma süreci, belirli bir alanda derinlemesine bilgi sahibi olmayı gerektiren nitelikli bir eğitim ile sağlanabilmektedir. Bu eğitim, rehberlerin hem mesleki hem de kişisel gelişimlerine katkı sunarak, turizm çeşitliliğinin artmasına ve sektörün gelişimine olanak tanımaktadır. Yenipınar ve Yılmaz (2019) tarafından yapılan sınıflandırmada turist rehberliğinde uzmanlık alanları, destinasyon ve turistik ürün odaklı olmak üzere iki ana başlık altında toplanmaktadır (Tablo 1.8.). Destinasyon odaklı uzmanlaşma, iç turizm (yerli turistlere yönelik rehberlik), dış turizm (yurt dışı turları) ve yurt dışından gelen turistlere rehberlik gibi kategorileri içerirken; turistik ürün odaklı uzmanlaşma ise kültür turlarından ekoturizme, inanç turizminden gastronomi turlarına, fotoğraf turlarından doğa turlarına, dalış turlarından macera turlarına kadar pek çok farklı alanı kapsamaktadır (Yenipınar ve Yılmaz, 2019:16-17).

Bu alan farklılıkları, sektördeki çeşitliliği ve rehberlerin yetkinliklerini, farklı turizm türleri veya destinasyonlara göre şekillendirirken; macera turu rehberliği, turistik ürün odaklı uzmanlaşma kapsamında son yıllarda hızla popülerlik kazanan bir alan olarak öne çıkmaktadır. Macera turu rehberleri, katılımcılara fiziksel ve psikolojik sınırlarını zorlayacak, yenilikçi ve unutulmaz keşif süreçlerinde liderlik yapmaktadır. Böylece, bu rehberlik türü, turizmin özgün ve dinamik alanlarından biri haline gelerek, macera arayışındaki turistlere farklı bir deneyim sunmayı amaçlamaktadır.

⁵ <https://iro.org.tr/> (erişim tarihi: 10.11.2024).

Tablo 1.8. Turist Rehberliğinde Uzmanlaşma Alanları

Turistik Ürün Odaklı Uzmanlaşma	
Atlı Tur Rehberliği	İnanç Turizmi Rehberliği
Bölgesel Turist Rehberliği	İşaret Dili Rehberliği
Çocuk/Öğrenci Grupları İçin Turist Rehberliği	Kent Turları Rehberliği
Dağcılık Ve Trekking Rehberliği	Kuş Gözlemciliği Rehberliği
Dalış Rehberliği	Kültür-Sanat Rehberliği
Doğa Turları Rehberliği	Kültür Turu Rehberliği
Ekoturizm Rehberliği	Macera Turu Rehberliği
Engelli Rehberliği	Müze Rehberliği
Festival Rehberliği	Protokol Rehberliği
Flora Ve Fauna Rehberliği	Safari Rehberliği
Fotoğraf Turları Rehberliği	Sağlık Turları Rehberliği
Gastronomi Turizmi	Savaş Alanları Rehberliği
Gemi Turları Rehberliği	Şarap Turu Rehberliği

Kaynak: Yenipınar ve Yılmaz, 2019.

1.8. Macera Turu Rehberliği

1.8.1. Macera Turu Rehberliğinin Özellikleri

Turizm sektöründe, bireyler arzu edilen ve beklenen deneyimin gerçekleştirilmesi amacıyla seyahat etmektedir. Bu bağlamda seyahat, bir ulaşım aracı olmanın yanı sıra kendi başına da yeterince çekici bir olay olarak ön plana çıkmaktadır. Bunun sebebi günlük yaşamın monotonluğunun aksine, yeni, olağanüstü ve farklı bir deneyim sunarak katılımcılara heyecan verici bir durum yaşatma potansiyeline sahip olmasıdır (Rabotić, 2010: 7). Bu heyecan verici deneyimler, alternatif turizm türlerinden biri olarak hızla gelişen macera turizmi gibi alanlarda daha da belirginleşmekte; bu turizm çeşidinde, rehberler tarih ve kültür aktarımının ötesinde, macera turizminin sunduğu risk, adrenalin ve belirsizlik gibi unsurlar doğrultusunda diğer turist rehberlerine kıyasla daha dinamik bir yaklaşım sergilemelidir. (Yıldız, 2019).

Ciriviri (2019) macera turu rehberlerinin, grup yönetimi ve faaliyetlerin eğitimi olmasının yanı sıra, katılımcıların güvenliğinden de büyük ölçüde sorumlu olmasından dolayı macera turizminde temel aktörün rehberler olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle, macera turizmi faaliyetlerinde güvenliği sağlamak için rehberlerin dikkate alması gereken bir dizi önemli risk faktörü ve önlemi bulunmaktadır. Bunlar arasında ulaşım, hava durumu, ekipman, arazi riski, müşteri yetkinlikleri, müşterilerin bilgilendirilmesi ve eğitilmesi, düzenli ve doğru kayıt tutma, tur prosedürlerinin belirlenmesi, turun düzgün bir şekilde planlanması ve güvenliğin sağlanmasında temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır (Ciriviri, 2019: 21-31).

Macera turu rehberleri, dağcılık ve macera turizmi bağlamında ele alındığında, müşterilerin deneyimlerini şekillendirmekte önemli bir etken olmanın yanı sıra, turistlerin teknik beceriler konusunda eğitilmesi ve grup dinamiklerinin yönetilmesi sürecinde de kritik bir rol

oyunmaktadır (Beedie, 2003: 160). Rehberlerin bu çok yönlü özellikleri, yalnızca teknik bilgi aktarımını değil, aynı zamanda katılımcıların fiziksel ve duygusal açıdan beklediği dönüşümü sağlama sorumluluğunu da içermektedir.

Mackenzie ve Raymond ise (2020: 9), macera turu rehberliği deneyimlerini üç temel kapsayıcı unsur altında toplamıştır. Bunlar; insan, doğal çevre ve macera etkinliğidir. Bu üç unsurun kapsadıkları faktörler ise şu şekilde belirlenmiştir:

- İnsan; rehber, müşteriler, yardımcı rehberler ve yöneticiler,
- Doğal Çevre, uzaklık, doğal özellikler ve hava durumu,
- Macera Etkinliği, aktivite türü, yolculuk süresi, risk/zorluk seviyeleri, fiziksel talep ve ekipman gibi faktörleri kapsamaktadır.

Bu doğrultuda macera turu rehberliği hem insan ilişkilerini hem çevresel koşulları hem de faaliyetin yapısını kapsayan, dengeli ve bütüncül bir yaklaşım gerektirmektedir.

1.8.2. Macera Turu Rehberliğinin Nitelik ve Standartları

Tarih boyunca insanlar, bilinmeyen bölgelerden güvenli bir şekilde geçmek ve hedeflerine ulaşmak için rehberlere ihtiyaç duymuştur. Rehberler, katılımcıları sadece bir noktaya ulaştırmakla kalmaz, aynı zamanda onların gidilen bölgenin doğal ve kültürel mirasını daha derinlemesine deneyimlemelerine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda, sunulan hizmetler arasında sosyal, çevresel, güvenlik ve hijyenle ilgili konuları da ele almak, rehberlerin sorumlulukları dahilindedir. Bir macera turu rehberinin, tarihi veya kültürel mekanlar hakkında bilgi veren bir rehberle göre daha dinamik bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Çünkü macera turizminin temelinde risk, belirsizlik, tehlike ve adrenalin dolu aktiviteler yer almaktadır. Geçmişte turistler tarafından, rehberlerin macera aktiviteleri hakkında genel bilgilere sahip olması yeterli görülürken, günümüzde ise profesyonel rehberlerden, aynı deneyimi bizzat yaşamaları ve eşlik etmesi beklenmektedir. Bir macera turu rehberi, katılımcıların güvenliğini sağlarken, aynı zamanda aktivitenin gerçekleştirildiği yer hakkında ilginç bilgiler ve hikayeler sunarak kaliteli bir macera deneyiminde kilit bir rol oynamaktadır (Yıldız, 2020: 366; Karamustafa ve Kılıçhan, 2024: 275). Kısaca, macera turu rehberinin rolü, katılımcılara yeni deneyimler ve zorluklarla karşılaştıkları bir yolculukta fiziksel ve duygusal anlamda dönüşüm geçirmelerinde eşlik etmektir.

Macera turizminin coğrafya, kültürel bağlam ve etkinlik türleri açısından büyük bir çeşitliliğe sahip olması, rehberlerin geniş bir yetkinlik yelpazesine ihtiyaç duymasına neden olmaktadır. Macera turu rehberliği nitelik ve standartları konusunda dünyada farklı yaklaşımların bulunması, evrensel kriterlerin eksikliğini ve bu eksiklerin önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, 2015 yılında dünya genelindeki rehberler ve macera turizmi uzmanlarının katılımıyla

ATTA tarafından düzenlenen “Uluslararası Macera Seyahatleri-Rehber Nitelik ve Performans Standartları” (ATGS) çalışmasında, macera turu rehberliğine ilişkin üç temel sorumluluk ve beş temel yeterlilik belirlenmiştir (Şekil 1.3.). Bu standartlar, coğrafya veya etkinlik türünden bağımsız olarak tüm macera turu rehberleri için geçerlidir ve günümüzde birçok hükümet ve destinasyon yöneticisi, rehberlik alanında bu standartları referans almaktadır. Dolayısıyla, macera turu rehberlerinin, bu standartlara uygun olarak sürekli eğitim alarak bilgi ve becerilerini güncel tutmaları gerekmektedir. Bu standartların kısa açıklamaları aşağıda yer almaktadır (Yıldız, 2020; ATGS, 2021).

Şekil 1.3. Macera Turu Rehberliği Standartları (ATGS 2021).

Sürdürülebilirlik : Macera turizmi, çevresel, sosyal ve ekonomik etkiler barındırır da, doğru bir şekilde uygulandığında çevreyi koruma ve yerel ekonomilere destek sağlama açısından önemli katkılar sunabilir. Ekosistemler ve doğal alanlarla yakın bir ilişki içinde olması nedeniyle, macera turistleri olumsuz etkilerden korunmuş bölgelerde etkinliklere katılmayı tercih etmektedir. Bu bağlamda, macera turu rehberleri, faaliyet gösterdikleri alanların çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğini sağlama konusunda kritik bir rol üstlenmektedir. Rehberler, turizmin olumsuz etkilerini en aza indirmeye odaklanmalı ve “Leave No Trace” gibi uluslararası düzeyde tanınan ilkeleri ve sürdürülebilirlik uygulamalarını benimsemelidir. Sürdürülebilir turizm uygulamaları, aynı zamanda aşırı turizmin önlenmesi, düşük yoğunluklu dönemlerde turizmin teşvik edilmesi ve sorumlu turizm davranışlarının yaygınlaştırılmasını kapsamaktadır. Sonuç olarak, macera

rehberlerinin rolü, yalnızca unutulmaz deneyimler sunmakla sınırlı kalmamalı; aynı zamanda, doğal ve kültürel kaynakların gelecek nesiller için korunmasına katkı sağlayarak, sürdürülebilir turizm hedefleri doğrultusunda uzun vadeli sürdürülebilirliği desteklemelidir.

Güvenlik :Macera turizmi, doğası gereği riskler barındırması nedeniyle rehberlerin, riskleri en aza indirmek ve turistlerin güvenliğini sağlamak amacıyla yeterli eğitim almış olmaları gereklidir. Aynı zamanda çalıştıkları işverenin ve gerçekleştirdikleri etkinliğin türüne ve destinasyonun gerekliliklerine uygun olarak İlk Yardım ve müdahale konularında uzmanlaşmış olmalıdır.

Kalite ve Anlam: Turizm, yerel ekonomilere katkı sağlarken iklim değişikliği gibi tehditler nedeniyle seyahatin eğlencenin ötesinde daha anlamlı bir amaca hizmet etmesi gerektiği anlayışı önem kazanmaktadır. Çevrim içi bilgiye erişimin yaygınlaşması, katılımcıların kaliteli hizmet ve zenginleştirici deneyimlere yönelik beklentilerini artırmıştır. Bu durum, rehberlerin yalnızca güvenlik ve organizasyondan değil, aynı zamanda anlamlı ve unutulmaz deneyimler sunmaktan da sorumlu olmasını gerektirmektedir.

ATGS kapsamında macera turu rehberlerinin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmeleri açısından tanımlanan beş temel yetkinlik aşağıda kısaca açıklanmıştır:

Teknik Beceriler ve İlk yardım: Macera turizmi rehberlerinin teknik yeterlilikleri, her tür aktiviteye özgü becerilerle birlikte, genel teknik becerileri de kapsamalıdır. Özellikle beyaz su rafting, kaya tırmanışı ve dağcılık gibi aktivitelerde, rehberlerin ilgili sertifikaları edinmesi önem arz etmektedir. Ancak her aktivite için evrensel bir sertifikasyon sistemi bulunmadığından, rehberlerin yerel protokollere ve mevcut standartlara göre kendilerini güncel tutmaları önemlidir. İlk yardım, macera aktivitelerinde kritik bir rol oynar ve rehberlerin bulundukları bölgeye ve katıldıkları aktivitelere uygun olarak güncel ilk yardım ve kurtarma eğitimine sahip olmaları gerekmektedir. Özellikle ücra bölgelerde gerçekleştirilen macera seyahatlerinde, rehberlerin fiziksel olarak zorlu koşullarda herhangi bir acil durumda gerekli ilk yardım müdahalelerini yapabilmek için yeterli bilgi ve sertifikaya sahip olmaları hayati bir önem taşımaktadır. Rehberler ayrıca, harita okuma, yön bulma, rota belirleme, hava durumu takibi, stresle başa çıkma ve tehlikeli durumlarla baş etme gibi temel becerilere de sahip olmalı; her durumda güvenliği ve etkinliği sağlamak için gerekli kararlar alabilmelidir.

Güvenlik ve Risk Yönetimi: Macera turizmi, doğası gereği yaralanma veya ölüm riski taşıyan aktiviteler içerdiği için rehberler, etkinliklerin güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesinden doğrudan sorumlu olup, güvenlik ve risk yönetimi konusunda büyük bir sorumluluğa sahiptir. Rehberlerin risk farkındalığına sahip olmaları, riskin kabulünü anlamaları ve kendilerine ve gruba karşı sorumluluk taşıyan bir yaklaşım benimsemeleri gerekmektedir. Güvenlik ve risk yönetimi, öngörülebilir ve öngörülemez risklerin belirlenip uygun protokoller doğrultusunda yönetilmesiyle sağlanmaktadır. Rehberlerin, liderlik ettikleri aktivitelerde güvenlik standartlarına uygun hareket etmeleri, acil durumlara hazırlıklı olmaları ve katılımcıların güvenliğini sağlayacak doğru kararları almaları gerekmektedir. Ayrıca, sağlık ve hijyen protokollerine uymak ve acil durum yönetimi konusunda eğitim almak da turların sorunsuz geçmesi için kritik unsurlar arasında yer almaktadır.

Müşteri Hizmetleri ve Grup Yönetimi: Macera turu rehberleri, katılımcıların etkinlikleri sırasında güvenli ve anlamlı bir deneyim yaşamalarını sağlamak için empati, sabır, esneklik ve pratiklik gibi çeşitli kişisel niteliklere sahip olmalıdır. Macera turizminin doğası gereği, turistler konfor alanlarının dışına çıkarak yeni deneyimlere yönlendirilmektedir. Bu bağlamda, rehberler, güvenlik, sürdürülebilirlik ve grup dinamiklerini dengelerken aynı zamanda katılımcılara yüksek kaliteli hizmet sunmalıdır. Ayrıca, rehber tarafından her bir grup üyesinin bireysel ihtiyaçları dikkate alınarak, güvenli, rahat ve kendilerini ifade edebilecekleri bir ortam sağlanmalıdır. Etkili iletişim, grup yönetimi ve sorunları çözme becerileri, rehberlerin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmeleri için önemli becerilerdir. Bu beceriler, turun her aşamasında katılımcıların tatmin olmasında ve seyahatin sonunda olumlu geri bildirimler alarak rehberlerin ve seyahat şirketlerinin itibarının güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Doğal ve Kültürel Tarih Yorumlama: Macera turu rehberleri, katılımcılara destinasyonlarının doğal ve kültürel tarihlerini anlamlı bir şekilde sunmalı, bu bilgileri etkili iletişim ve yorumlama teknikleriyle katılımcıların yaşamlarıyla ilişkilendirerek aktarabilme becerisine sahip olmalıdır. Bunun yanı sıra, çevreyi ve yerel toplulukları koruma rolleri göz önünde bulundurulduğunda, rehberlerin katılımcıların davranışlarını yönlendirerek çevreye duyarlı ve kültürel mirası koruyan bir tutum geliştirmelerini sağlaması gerekmektedir. Bu sayede, katılımcıların seyahat sonrası çevre dostu davranışlar sergilemeleri sağlanarak, kültürel mirası koruma bilinci artırılmış olacaktır. Ayrıca, rehberlerin yerel kültürlere hâkimiyeti ve doğru, güncel bilgileri tarafsız bir şekilde aktarmaları, önemli bir yetkinlik olarak değerlendirilmektedir.

Tourism HR Canada tarafından geliştirilen Ulusal Mesleki Macera Turu Rehberi Standartları, söz konusu standartlara ek olarak rehberlerin dijital yeterlilikleri ve kültürel çeşitliliğe bakış açıları gibi önemli niteliklere de yer vermektedir. Turistik etkinliklerin planlanması ve yönetilmesi sürecinde rehberlerin teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilme yetkinliği, turun daha verimli geçmesine katkı sağlamaktadır. Dijital araçların kullanımının yanı sıra, rehberlerin kültürel çeşitliliğe saygı göstererek kapsayıcı bir deneyim sunmaları, farklı kültürlerden ve geçmişlerden gelen turistlerin kendilerini değerli hissetmelerini sağlayacak bir ortam yaratmalarını gerektirmektedir. Ayrıca, rehberlerin açık hava koşullarına uygun şekilde grubun ihtiyaçlarını öngörmeleri ve etkinlikleri başarıyla yönetmeleri, bu standartların başarısında kritik bir rol oynamaktadır (Tourism HR Canada, 2023). Macera turizmi sektörünün sürdürülebilir gelişimi, bu standartların rehberler ve işletmeler tarafından benimsenmesiyle doğrudan ilişkili görünmektedir.

1.8.3. Macera Turu Rehberliği ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde, araştırma konusuyla ilgili literatürde yer alan kitap, makale ve bildiri gibi çeşitli çalışmalar özetlenmiş ve bu çalışmaların genel bir değerlendirmesi sunulmuştur. İlgili çalışmalarda, macera turu rehberliği; rehber ile turist arasındaki ilişki, ekip içi iletişim, cinsiyet ve psikolojik iyi oluş arasındaki bağlantı, risk yönetimi becerileri, rehberlerin doğa turu deneyimleri ve uluslararası rehber standartları gibi farklı açılardan ele alınmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde ise çalışmalarda, macera turu rehberliğinin yalnızca bir meslek değil, aynı zamanda fiziksel, duygusal ve sosyal boyutlarıyla çok yönlü bir role sahip olduğu ve hayat tarzı olarak benimsendiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak başarılı bir rehberlik için güçlü bir eğitim altyapısına, etkili duygusal yönetim becerilerine ve destekleyici bir çalışma ortamına ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır. Tablo 1.9.'da sunulan çalışmaların kapsamaları, amaçları ve bulguları şu şekilde özetlenmektedir:

Beedie'nin (2003) çalışmasında, dağcılık rehberlerinin niteliklerini ve rehber-turist ilişkisini, bir dağ rehberi olan yazarın deneyimlerinden yola çıkarak otoetnografik bir yaklaşımla incelenmiştir. Çalışma, rehberlerin dağcılık ve macera turizmi bağlamında turistlerin deneyimlerini ve kimliklerini şekillendirmede etkili olan çok yönlü bir role sahip olduğunu ortaya koymuştur. Rehberlerin, sadece liderlik değil, ip çalışmaları, navigasyon ve tırmanış teknikleri gibi becerileri öğretmek eğitimci rolü de üstlendiği belirtilmiştir. Aynı zamanda giysi, ekipman ve tutumlarıyla güvenilir bir dağcı figürü olarak kültürel bir rol model sunan rehberlerin, turistler üzerinde sosyal ve sembolik etkiler yarattığı ifade edilmiştir. Çalışmada, başlangıçta fiziksel zorlukların rehberin otoritesini güçlendirdiğini, ancak zamanla turistlerin bilgi ve beceri kazandıkça güçlenme potansiyeline ulaştığı da vurgulanmıştır.

Sharpe (2005) tarafından açık hava macera seyahati organizasyonu Wanderlust'ta çalışan rehberler üzerinde yapılan çalışmada, macera rehberlerinin günlük yaşam deneyimlerine odaklanılarak duygusal emek kavramı etnografik bir yöntemle incelenmiştir. Çalışmada, rehberlerin; *katılımcıların güvenliğini sağlamak, eğlenceli ve keyifli bir ortam oluşturmak ve grup üyeleri arasında topluluk duygusu geliştirmek* şeklinde üç temel sorumluluğu olduğu vurgulanmıştır. Buna ek olarak rehberlerin görevlerini yerine getirirken hem otantik hem de kurgulanmış duyguları bir arada yönetmek zorunda oldukları ifade edilmiştir. Çalışma sonucunda rehberlerin rollerinin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda duygusal boyutlarının da bulunduğu ifade edilmiştir.

Carnicelli Filho (2013) tarafından yapılan çalışmada, Yeni Zelanda'nın Queenstown şehrinde beyaz su rafting ve kano aktivitelerinde rehberlik yapan bireylerle nitel bir çalışma yürütülmüştür. Bu aşamada görüşme ve katılımcı gözlem yöntemleri kullanılmıştır. Macera rehberlerinin duygularını yönetme biçimlerini analiz edebilmek için araştırmacılar tarafından, "*Duygusal Yaşam*" adını verdikleri yeni bir kavramsal çerçeve geliştirilmiştir. Söz konusu çerçeve; *iş esnasında duygusal yönetim, iş dışında duygusal yönetim ve duygusal imgeleme* olmak üzere üç temel bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenler, rehberlerin hem iş hem de kişisel yaşamlarında duygusal emek kavramını nasıl yönettiklerini ve bu süreçte sergiledikleri performansları açıklamaktadır. Çalışma sonucunda, macera turu rehberlerinin işlerini yalnızca bir meslek olarak değil, aynı zamanda yaşam tarzlarının ayrılmaz bir parçası olarak gördükleri de ortaya konmuştur.

Mackenzie ve Kerr (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, macera turizmi rehberlerinin rehber-müşteri etkileşimlerinden ziyade rehberler arası etkileşimlerden kaynaklanan duygusal deneyimlerinin genellikle göz ardı edildiği vurgulanmış ve bir grup macera turizmi rehberinin bir turizm destinasyonunda birlikte çalışırken yaşadıkları ekip rehberliği deneyimlerini incelemek için otoetnografik bir yöntem kullanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, bir macera rehberi olan araştırmacı, Güney Amerika'da 112 gün boyunca bir nehir rehberliği ekibinde çalışarak günlükler, e-postalar ve saha notları yoluyla veri toplamıştır. Bulgular sonucunda, macera rehberlerinin hem olumlu hem de daha sık olarak olumsuz temel duygular yaşadığı ortaya konmuştur. Heyecan ve gurur gibi olumlu duygular, genellikle başarılı geziler ve zorlu görevlerin üstesinden gelme ile ilişkilendirilirken; öfke, hayal kırıklığı ve kaygı gibi olumsuz duygular ise çoğunlukla ekip içindeki çatışmalar, dil engelleri ve kültürel farklılıklarla bağdaştırılmıştır.

Ciriviri'nin (2019) çalışmasında, macera turizmi bağlamında; risklerin tanımlanması, değerlendirilmesi ve azaltılması, acil durum prosedürleri, rehberlerin rolleri ve yetkinlikleri,

uluslararası standartlara uygunluk gibi konular ele alınmıştır. Macera turizminin sürdürülebilirliği ve rekabetçiliği için sistematik risk yönetiminin gerekliliğine dikkat çekilmiştir.

Mackenzie ve diğerlerinin (2020) çalışmasında, macera turizminde çalışan kadın rehberler üzerinde psikolojik iyi oluş kavramının anlaşılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda, kadın rehberlerin mesleki deneyimleri incelenerek rehberlik mesleğinde cinsiyetin etkileri değerlendirilmiştir. Çalışmada, SCIM adlı yenilikçi bir görüşme yöntemi kullanılmış ve Öz-Belirleme Teorisi (ÖBT) temel alınmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, kadın rehberlerin “anne figürü” olarak algılanmasının, psikolojik iyi oluşlarını olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır.

Yıldız’ın (2020) çalışmasında, macera turizmi kavramları, Türkiye ve dünya genelindeki durumu, macera aktivitelerinin türleri ve özellikleri ele alınmıştır. Ayrıca, macera rehberliği eğitimi, rehberlerin uluslararası standartlara uygun nitelikleri ve macera turizminin sağlık boyutları gibi konulara da değinilmiştir. Bu çalışmada, sektörde uzmanlaşmak isteyenlere ve macera turizmine ilgi duyanlara yol gösterilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, Türkiye’nin macera turizmindeki potansiyeline dikkat çekilerek altyapı çalışmaları, tanıtım ve profesyonel rehber yetiştirme gibi alanların geliştirilmesinin önemi vurgulanmıştır.

Mackenzie ve Raymond (2020) tarafından yapılan çalışmada macera tur rehberlerinin psikolojik iyi oluşuna yönelik kavramsal bir modelin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için araştırmacılar tarafından, macera etkinliklerinde çalışan rehberlerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek, macera rehberlerinin deneyimlerini şekillendiren ve psikolojik iyi oluşunu etkileyen üç temel unsur ortaya çıkmıştır: *İnsanlar, doğal çevre ve macera etkinliği*. Çalışmada belirtildiği üzere, *insanlar* unsuru; rehberi (örn. rehberlik deneyimi, yaşam evresi, cinsiyet), müşterileri, diğer rehberleri ve yöneticileri kapsamaktadır. *Doğal çevre* unsuru; uzaklık, doğal özellikler ve hava koşulları gibi çevresel faktörleri içermektedir. Son olarak, *macera etkinliği* unsuru ise; rehberlik yapılan etkinliğin türü, gezi süresi, risk ve zorluk düzeyleri, fiziksel talepler ve kullanılan ekipman gibi değişkenleri kapsamaktadır. Önerilen kavramsal model sayesinde, rehberlerin rollerindeki zorlukları ve fırsatları ele alınarak, iyi oluşlarının desteklenmesine yönelik stratejiler geliştirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

Ön ve diğerlerinin (2021) çalışmasında, turist rehberlerinin doğa turlarındaki deneyimlerinin ve bu turların kendine özgü boyutlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenolojik desen kullanılmış ve doğa turu yönetiminde deneyim sahibi turist rehberleriyle görüşülerek veri toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, turist rehberlerinin doğa turlarına yönelik algıları; *turların anlamı, türü, çeşitleri, katılımcı profilleri ve*

motivasyonları olmak üzere beş ana tema altında toplanmıştır. Doğa yürüyüşü rehberliği boyutları ise *tur öncesi hazırlık, tur sırasındaki uygulamalar ve tur sonrası süreçler* olmak üzere üç ayrı aşamada ele alınmıştır. Çalışmada aynı zamanda, turist rehberlerin liderlik, risk yönetimi, iletişim ve çevre koruma gibi çok yönlü rollere sahip olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra, doğa turları sırasında karşılaşılan yaygın zorluklar (örn. yaralanmalar, acil durumlar) belirlenmiş ve bu bağlamda rehberlerin doğru bir eğitim alması, hazırlık yapması, ilk yardım sertifikasına sahip olmasının önemine değinilmiştir.

Tablo 1.9. Macera Turu Rehberliği ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Yazar	Yıl	Yöntem	Araştırma Konusu
Beedie, P.	2003	Kavramsal Değerlendirme ve Otoetnografi	Mountain Guiding and Adventure Tourism: Reflections on the Choreography of the Experience
Sharpe, E. K.	2005	Etnografi	“Going Above and Beyond” The Emotional Labor of Adventure Guides
Mackenzie, S. H. ve Kerr, J. H.	2013	Otoetnografi	Can't We All Just Get Along? Emotions and the Team Guiding Experience in Adventure Tourism
Carnicelli Filho, S.	2013	Görüşme ve Katılımcı Gözlem	The Emotional Life of Adventure Guides
Torland, M.	2013	Anket ve Görüşme	Emotional Labour and the Job Satisfaction of Adventure Tour Leaders In Australia
Ciriviri, K.	2019	Kavramsal Değerlendirme	Manual for Risk Management in Adventure Tourism
Mackenzie, S. H. ve Raymond, E.	2020	Görüşme	A Conceptual Model of Adventure Tour Guide Well-Being
Yıldız, S.	2020	Kavramsal Değerlendirme	Macera Turizmi ve Macera Rehberliği
Mackenzie, S. H., Boudreaux, P. ve Raymond, E.	2020	Görüşme	Women's Adventure Tour Guiding Experiences: Implications for Well-Being
Ön, F., Akyurt Kurnaz, H. ve Güzel, F. Ö.	2021	Görüşme	Doğa Turu Deneyimi ve Doğa Yürüyüşü Yönetimi: Turist Rehberlerinin Perspektifinden Fenomenolojik Bir Çözümleme

İKİNCİ BÖLÜM

ANTALYA'DA MACERA TURU REHBERLİĞİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

2.1. Araştırma Destinasyonu Olarak Antalya ve Turizm Çeşitleri

Antalya, Türkiye'nin güney sahilinde konumlanan ve Akdeniz'e kıyısı bulunan bir şehirdir. M.Ö. 2. yüzyılda Bergama Krallığı'na bağlı olarak II. Attalos tarafından kurulmuş ve "Attaleia" adı verilmiştir. Roma İmparatorluğu döneminde önemli bir liman kenti olarak gelişen Antalya, M.S. 130 yılında Roma İmparatoru Hadrianus'un şehri ziyaret etmesinin anısına Hadrian Kapısı'nın inşa edilmesiyle daha da ön plana çıkmıştır. Bizans İmparatorluğu döneminde de önemli bir merkez olan şehir, 1207'de Selçuklu Sultanı I. Alaeddin Keykubad tarafından fethedilmiş ve Selçuklu yönetiminde büyük bir gelişim göstermiştir. 14. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'na katılan Antalya, bu dönemde de ticaret ve kültür açısından önemli bir merkez olmuştur. Günümüzde ise, tarihi ve kültürel mirasının yanı sıra, doğal güzellikleri ve gelişmiş turizm altyapısıyla Türkiye'nin önde gelen turistik destinasyonlarından biri olarak kabul edilmektedir⁶.

Antalya, yalnızca doğal güzellikleri ve deniz, güneş, kum (3S) turizmi ile sınırlı kalmamakta; aynı zamanda inanç turizmi, sağlık turizmi ve kültür turizmi gibi farklı turizm türleriyle de ön plana çıkmaktadır (Tablo 2.1.). Bu turizm çeşitliliği, Antalya'yı farklı ihtiyaç ve beklentilere sahip hem yerli hem de yabancı turistler için cazip bir destinasyon haline getirmektedir. Bunun yanı sıra, Antalya'nın dağlık bölgeleri ve deniz kıyıları gibi özgün coğrafi özellikleri, bölgedeki turizm çeşitliliğini arttırmanın yanı sıra, macera turizminin gelişimine de önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, Antalya'da kamp ve karavan turizmi, mağara turizmi, deniz turizmi, spor turizmi, kış turizmi, bitki inceleme, yayla turizmi, dağcılık ve doğa yürüyüşü gibi farklı turizm türleri, macera turizmi kapsamında değerlendirilmektedir (Karamustafa ve Kılıçhan, 2024: 275-277). Antalya'nın macera turizmi ve doğa turları kapsamında öne çıkan turistik çekicilikleri ve aktivitelerini Köprülü Kanyon'da rafting, zipline, kanyon geçişi, yürüyüş turları, jeep safari, ATV safari, tüplü dalış, gizemli koylara yapılan yat turları, yamaç paraşütü ve Likya Yolu'nda doğa yürüyüşleri olarak belirtmişlerdir. Bu durum, Antalya'yı yalnızca geleneksel turizm türleriyle değil, aynı zamanda doğa ile iç içe fiziksel ve zihinsel deneyimler sunan bir destinasyon olarak da öne çıkarmaktadır. Bu deneyimlerin aktarılmasında, macera turu rehberlerinin rolü ise göz ardı edilmemelidir.

⁶ <http://www.antalya.gov.tr/> (erişim tarihi: 10.05.2024).

Tablo 2.1. Antalya'daki Turizm Çeşitleri

Macera Turizmi ile İlintili Turizm Çeşitleri	Diğer Turizm Çeşitleri
Kamp Ve Karavan Turizmi	Kongre Turizmi
Mağara Turizmi	İnanç Turizmi
Deniz Turizmi	Golf Turizmi
Spor Turizmi	Sağlık Turizmi
Kış Turizmi	Kültür Turizmi
Bitki İnceleme	
Yayla Turizmi	
Dağ Ve Doğa Yürüyüşü	

Kaynak: KTB, 2024

Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistiklerine göre Antalya'nın turizm performansına ilişkin güncel veriler, sektörün şehirdeki önemini ve gelişimini açıkça göstermektedir. Tablo 2.2.'de görüldüğü üzere, son yıllarda yerli ve yabancı turist akışında önemli değişimler yaşanmış; COVID-19 pandemisinin etkilerinin azalmasıyla, 2021'den itibaren turizm sektörü hızlı bir toparlanma sürecine girmiştir. 2021 yılında yaklaşık 9 milyon turist ağırlayan şehir, 2022 yılında bu sayıyı 13 milyona çıkarmış, 2023 yılında ise 15 milyon turist sayısına ulaşmıştır. 2024 yılının ilk 10 ayında Antalya'ya gelen toplam turist sayısının 16 milyon civarında olduğu belirlenmiştir. Yıl sonu itibariyle bu rakamın daha da artması öngörülmektedir. Bu bağlamda, şehirdeki turizm hareketliliğindeki artış bölge ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlayarak, Antalya'nın turizm potansiyeli ile bölgesel ve ulusal düzeyde sahip olduğu stratejik önemi açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 2.2. Antalya'ya Gelen Turist Sayıları (2021-2024)

Milliyet	2021	2022	2023	2024 (10ay)
Rusya Fed.	3.586.928	3.033.913	3.461.762	3.764.693
Almanya	1.268.179	2.826.319	3.363.510	3.298.154
İngiltere	82.797	1.147.757	1.318.215	1.487.429
Polonya	416.924	765.121	1.068.150	1.233.471
Hollanda	133.429	443.886	472.063	477.409
Ukrayna	1.271.672	138.282	270.378	334.875
Çek Cumhuriyeti	62.411	221.035	296.531	297.758
Litvanya	96.209	206.495	224.737	220.550
Danimarka	39.657	211.424	186.747	197.578
Belçika	77.401	191.882	196.478	185.672
Belarus	145.459	123.200	163.173	178.355
İsveç	42.999	187.462	155.576	159.899
Norveç	17.181	110.439	121.602	120.153
İran	62.391	136.089	96.915	105.187
Finlandiya	13.079	74.440	68.652	64.378
Diğer Milliyetler	1.421.178	2.553.158	3.296.306	3.125.253

Yabancı Turist Toplamı	8.737.894	12.370.902	14.760.795	15.250.814
Yerli Turist	356.157	682.629	928.463	881.033
Toplam Turist Sayısı	9.094.051	13.053.531	15.689.258	16.131.847

Kaynak: KTB, 2024

Türkiye'nin en çok turist çeken önemli turizm merkezlerinden biri olarak öne çıkan Antalya'nın uygulama alanı olarak seçilmesinin temel nedeni, macera turizmi faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği çok çeşitli coğrafi ve doğal alanlara sahip olmasıdır. Akdeniz, Toros Dağları ve Göynük ve Köprülü kanyon gibi çeşitli doğal unsurları, bölgeye macera turizmi açısından büyük bir potansiyel kazandırmaktadır. Bunun yanı sıra, Antalya, çevresindeki diğer turizm bölgelerine kıyasla doğal ve kültürel mirasını büyük ölçüde korumuş bir destinasyon olarak dikkat çekmektedir. Buna karşın literatür taramasında, Antalya'da macera turizmi potansiyeli üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu durum, bölgenin araştırma alanı olarak seçilmesinin bir diğer önemli gerekçesidir. Macera turizmi rehberliği bağlamında, Antalya'nın potansiyelini ve turist deneyimlerini iyileştirebilecek unsurların incelenmesi, bölgenin turizm gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır.

2.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma, Antalya'nın macera turizmi açısından sahip olduğu potansiyeli değerlendirmeyi ve macera turu rehberlerinin sahip olması gereken bilgi ve beceriler ile bu turlara yönelik deneyimlerini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Antalya, doğal güzellikleri, elverişli coğrafi koşulları ve çeşitli kültürel yapısıyla macera turizmi için önemli bir destinasyon olmasına rağmen yapılan literatür taramasında, ilgili konuda çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Buna ek olarak mevcut çalışmalarda genellikle macera turisti profili ve risk kavramlarına odaklanıldığı ancak rehberlik boyutunun incelenmediği de gözlemlenmiştir. Bu durum, Antalya'nın macera turizmi potansiyelini ve macera turu rehberlerinin sektördeki rolünü ve önemini ortaya koyacak daha kapsamlı araştırmalara olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma, Türkiye'de kısıtlı olan macera turizmi literatürüne katkı sağlamakla birlikte, Antalya'nın macera turizmi sektörüne yeni bir boyut kazandırması ve macera turizmi alanında çalışan veya çalışacak olan rehberlere yol gösterici olması bakımından önem taşımaktadır.

2.3. Araştırmanın Ana Problemi ve Alt Problemleri

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde, Antalya'nın macera turizmi potansiyeline ve macera turu rehberliğine ilişkin kapsamlı çalışmaların bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, çalışmanın temel problemini açığa çıkarmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma "**Antalya'nın**

coğrafi ve kültürel özellikleri, bölgenin macera turizmi destinasyonu olarak potansiyeline nasıl katkıda bulunmaktadır ve macera turu rehberliği gelişimini etkileyen faktörler nelerdir?” temel araştırma sorusu üzerine kurgulanmıştır. Bu doğrultuda belirlenen alt araştırma soruları ise şu şekildedir:

- ❖ Turist rehberlerinin macera turizmi algısı nasıldır?
- ❖ Macera turizminin temel özellikleri nelerdir?
- ❖ Macera turistlerinin özellikleri ve seyahat etmeye yönelik motivasyonları nelerdir?
- ❖ Antalya'daki macera turizminin avantaj ve dezavantajları nelerdir?
- ❖ Antalya'da geliştirilebilecek macera turu çeşitleri nelerdir?
- ❖ Antalya'daki macera turizmi faaliyetlerini geliştirme stratejileri ve tanıtım önerileri nelerdir?
- ❖ Macera turizminin Antalya'daki ekonomik ve sosyal etkileri nelerdir?
- ❖ Macera turu rehberliğinin temel boyutları nelerdir?
- ❖ Macera turlarında ortaya çıkabilecek olağandışı durumlarda rehberlerin rolleri ve bu konuda alması gereken eğitimler nelerdir?
- ❖ Macera turu rehberliği mesleğinde karşılaşılan zorluklar ve çözüm önerileri nelerdir?

2.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, turist rehberlerinin macera turizmine yönelik algılarını ve macera turlarındaki deneyimlerini derinlemesine keşfetmeyi amaçlayan nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenoloji (olgubilim) deseni tercih edilmiştir. Fenomenolojik desen, bireylerin yaşadıklarına dair algılarını ve bunlara nasıl anlam kazandırdıklarını incelemeye odaklanır (Creswell ve Creswell, 2018: 61). Diğer bir deyişle fenomenolojik çalışmaların temel amacı, incelenen deneyimin özünü veya yapısını anlamaktır (Merriam, 2019: 87). Bu yöntem, araştırmacının önyargılarından arınmasını ve katılımcıların deneyimlerini mümkün olduğunca nesnel bir şekilde analiz etmesini gerektirmektedir. Bu yaklaşım, özellikle katılımcıların perspektifinden olguları anlamaya ve bu olgulara anlam kazandırmaya yönelik bir çerçeve sunmaktadır (Merriam, 2019: 24). Dolayısıyla, çalışmada kullanılan fenomenolojik desen, turist rehberlerinin macera turizmi bağlamındaki algı ve deneyimlerini daha derin ve bütüncül bir şekilde analiz etmeye olanak tanımaktadır.

Şekil 2.1. Nitel Araştırma Süreci (Merriam, 2019'dan uyarlanmıştır.)

Yukarıdaki Şekil 2.1.'de, nitel araştırma sürecinin altı aşaması sunulmuştur. Araştırma sürecinin ilk adımı, literatür taraması yaparak mevcut çalışmalarda var olan boşlukları veya henüz ele alınmamış sorunları tespit etmektir. Ardından, açık ve net bir araştırma sorusu geliştirilir. Daha sonra, uygun örnekleme yöntemi ile örneklem; araştırma sorusu ile ilişkili ve popülasyonu temsil edecek şekilde belirlenir. Veri toplama aşamasında, araştırmacı amacına uygun teknik veya teknikleri (örn. görüşme, gözlem) kullanarak veriler elde eder. Elde edilen veriler, veri analizi aşamasında kodlanır, desenler ve temalar belirlenerek anlamlı bir şekilde yorumlanır. Veri analizi, araştırma sorusuna yanıt sağlamak için gerekli olan kavramsal bağlamı ortaya koymaktadır. Son olarak, bulgular yazılı bir rapor veya sunum yoluyla açık ve anlamlı bir biçimde sunulur (Merriam, 2019: 12-16).

2.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Fenomenolojik araştırmalarda, bireysel deneyimlerin önemi doğrultusunda, araştırma konusu hakkında deneyimli kişilerden oluşan bir örneklem grubunun seçilmesi esastır (Liamputtong, 2013: 11). Bu nedenle, çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki profesyonel turist rehberleri oluştururken, örneklem grubu ise, macera turizminin özel bilgi ve deneyim gerektiren bir alan olması nedeniyle bu alanda çalışan rehberlerden oluşmaktadır. Örneklem seçimi sürecinde, katılımcı grubunu genişletmek amacıyla kartopu örnekleme yöntemi uygulanmıştır. İlk aşamada, belirli bir uzmanlık seviyesine sahip birkaç temel katılımcı belirlenmiş ve daha sonra bu katılımcıların önerdiği

diğer rehberler araştırmaya dahil edilmiştir (Liamputtong, 2013: 16). Nitel araştırmalarda katılımcı sayısına ilişkin kesin bir standart bulunmamakla birlikte, Creswell ve Creswell (2018: 302), fenomenolojik araştırmalarda genellikle üç ila on katılımcı önermektedir. Bu çalışma kapsamında da 10 macera turu rehberi seçilmiş ve böylece alana özgü bilgi ve deneyime sahip, nitelikli bir örneklem grubunun oluşturulması hedeflenmiştir.

2.6. Veri Toplama Aracı ve Verileri Toplama Süreci

Çalışma kapsamında veri toplama aracı olarak, nitel araştırmalarda sıklıkla tercih edilen görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, katılımcıların belirli bir konuya ilişkin görüşlerini keşfetmek için açık uçlu soruların sorulmasını kapsamaktadır. Görüşme türlerinden ise yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiş ve bu görüşmelerde, önceden belirlenen sorulara ek olarak, katılımcıların deneyimlerini daha ayrıntılı bir şekilde ifade edebilmeleri için görüşme sırasında ihtiyaç duyulan ek sorular yöneltilmiştir (Kozak, 2021: 81-82). İç geçerliliğinin sağlanması ve güvenilirliğinin artırılması amacıyla, hazırlanan araştırma soruları beş farklı uzmana gönderilmiş, bu süreçle ilgili tarihler not edilmiştir. Uzmanlar tarafından incelenen sorular, gelen öneriler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Tablo 2.3.'de uzmanlara ait kişisel bilgiler sunulmaktadır. Son olarak iç geçerliliği arttırmak için görüşme formu 20.12.2023 tarihinde Akdeniz Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'na gönderilmiş ve 25.12.2023 tarihinde onay alınmıştır.

Tablo 2.3. Uzman Görüşlerine Ait Bilgiler

AD-SOYAD	MESLEK	TARİH
Doç. Dr. Nalan Albuz	Akademisyen/Profesyonel Turist Rehberi	14.12.2023
Öğr. Gör. Dr. Savaş Yıldız	Akademisyen/Profesyonel Turist Rehberi	14.12.2023
Alper Ertübey	Profesyonel Turist Rehberi	14.12.2023
Prof. Dr. Aytuğ Arslan	Akademisyen/Profesyonel Turist Rehberi	19.12.2023
Yaşar İsmet Demiröz	Profesyonel Turist Rehberi	19.12.2023

Katılımcılara yönelik olarak hazırlanan araştırma soruları beş farklı aşamada şekillendirilmiştir:

- Rehberlerin demografik profillerine dair sorular,
- Macera turizmine yönelik sorular,
- Antalya'nın macera turizmi açısından potansiyelinin belirlenmesine ilişkin sorular,
- Rehberlerin, macera turu rehberliği ve deneyimlerine dair sorular,
- Metafor sorusu

Görüşme formunun son hali, 20 temel araştırma sorusu ve 1 metafor sorusundan oluşarak tamamlanmış ve ardından veri toplama aşamasına geçilmiştir. Görüşme formunda yer alan araştırma soruları EK-1’de sunulmaktadır.

Görüşmeye katılacak rehberlere, yazılı bir bilgilendirme formu aracılığıyla araştırmanın amacı, içeriği ve kişisel verilerin gizliliği hakkında detaylı bilgi sunulmuş, katılımın tamamen gönüllü olduğu hususunda onayları alınmıştır. Görüşmeler, 2024 yılı Ocak-Şubat ayları içerisinde, online platformda gerçekleştirilmiş olup sesli ve görüntülü olarak kaydedilmiştir. Görüşmelerin süresi, yaklaşık 30 ile 90 dakika arasında değişiklik göstermiştir. Katılımcıların verdikleri yanıtların tekrara düşmesi üzerine, verilerin doygunluğa ulaştığı düşünülerek görüşmeler sonlandırılmış analiz aşamasına geçilmiştir.

2.7. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Geçerlik ve güvenilirlik, bir araştırmanın bilimsel niteliğini belirleyen temel ölçütlerdir. Gibbs (2018), nitel araştırmalarda geçerliği, araştırmacının belirli prosedürler kullanarak bulguların doğruluğunu kontrol etmesi; güvenilirliği ise yöntem ve yaklaşımların farklı araştırmacılar veya projeler arasında tutarlı olması şeklinde tanımlamaktadır. Bu bağlamda, nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirliği arttırmak, bulguların doğruluğunu sağlamanın yanı sıra, bu bulguların bilimsel temellere dayandırılmasını da içermektedir.

Lincoln ve Guba (1985), nitel araştırmalar bağlamında “*inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve tarafsızlık*” kavramlarını, bu süreci güçlendiren temel unsurlar olarak önermiştir. Nicel araştırmalarda geçerlilik, kullanılan ölçme araçlarının ölçülmek istenen kavramı doğru ve güvenilir bir şekilde ölçme kapasitesini ifade ederken, nitel araştırmalarda bu durum “*inandırıcılık*” kavramıyla ele alınmaktadır. Bu kavram, araştırmacının incelediği olguyu olduğu gibi ve tarafsız bir şekilde gözlemleyebilmesi ile ilişkilidir (Kirk ve Miller, 1986’dan akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021: 281).

Nitel araştırmalarda güvenilirlik ise, bir çalışmanın tekrarlanabilirliğiyle ilgilidir. Ancak, sosyal olguların ve birey davranışlarının farklı bağlamlarda değişkenlik gösterebilmesi nedeniyle güvenilirliği sağlamak nicel yöntemlere kıyasla daha karmaşık bir süreçtir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 284). Bu nedenle, derinlemesine veri toplama, uzun süreli etkileşim ve araştırma sürecinin tüm aşamalarının ayrıntılı bir şekilde raporlanması gibi stratejilerle güvenilirliği arttırmak amaçlanmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985: 302). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirliğin birlikte ele alınmasının, araştırmanın bilimsel niteliğinin güçlendirilmesi açısından önemli olduğu görülmektedir. Bu çalışmada da geçerlilik ve güvenilirliği arttırmak için aşağıda belirtilen adımlar titizlikle uygulanmıştır.

İç Geçerlilik (İnandırıcılık): İç geçerlilik, bir araştırmanın bulgularının gerçeği ne kadar doğru yansıttığını belirleyen temel bir ölçüttür. Bu kavram, araştırmacının incelediği olayları doğru bir şekilde anlaması, yorumlaması ve elde edilen bulguları güvenilir bir şekilde okuyucuya aktarmasıyla ilişkilidir. Lincoln ve Guba'nın (1985) önerdiği uzun süreli etkileşim, derinlemesine veri toplama, üçgenleme tekniği, uzman görüşü ve katılımcı onayı gibi yöntemler, iç geçerliliği sağlamada rehber niteliğindedir. Veri toplama sürecinde katılımcılarla uzun süreli etkileşim kurmak, güven ortamı oluşturarak daha doğru ve samimi bilgilerin elde edilmesini sağlamaktadır. Araştırmacının, elde ettiği verileri sürekli karşılaştırarak ve analiz ederek katılımcıların farkında olmadığı örüntüleri ortaya çıkarması, bulguların derinliğini arttırmaktadır. Uzman incelemesi ise araştırmanın metodolojik tutarlılığını değerlendirme ve bulguları eleştirel bir bakış açısıyla yorumlama açısından önemli bir süreçtir. Görüşme formlarının hazırlanmasında literatüre dayalı titiz bir yaklaşım benimsenmesi ve bu süreçlerin açık bir şekilde raporlanması, iç geçerliliği arttırmak için diğer unsurlardır (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 282-285).

Araştırmanın geçerliliğini arttırmak amacıyla görüşmeler, kapsamlı bir literatür taramasına dayanarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Görüşme soruları beş farklı uzman tarafından değerlendirilmiş ve alınan geri bildirimler doğrultusunda son haline getirilmiştir. Ayrıca araştırma, etik standartlara uygun olarak yürütülmüş, Akdeniz Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş ve görüşmeler sırasında sık sık "*Demek istediğiniz ... mudur?*" gibi ifadelerle katılımcı görüşleri teyit edilmiştir. Görüşmeler samimi bir şekilde, zaman sınırlaması olmaksızın güven ortamında gerçekleştirilmiştir. Tüm bunlara ek olarak araştırmacı, veri toplama ve analiz sürecinde önceki verilerle karşılaştırmalar yaparak benzerlikleri ve farklılıkları belirlemiş, böylece verilerin tutarlılığı ve anlamlılığı güçlendirilmiştir. Elde edilen bulguların, araştırma sorularını yanıtlayacak şekilde sunulmasına özen gösterilmiştir.

Dış geçerlilik (Aktarılabilirlik): Dış geçerlilik, bir araştırmanın bulgularının benzer bağlamlara veya durumlara aktarılabilirliğini ifade etmektedir. Nitel araştırmalarda dış geçerlilik, nicel araştırmalardan farklı olarak, Yıldırım ve Şimşek'in (2021: 281-282) belirttiği üzere, analitik genelleme yaklaşımını benimseyerek, benzer ortamlar ve süreçler için anlamlı çıkarımlar yapılmasını amaçlamaktadır. Bu bağlamda araştırmacının temel görevi, araştırma sürecini ve bulgularını detaylı bir şekilde raporlamaktır. Erlandson ve diğerlerine (1993) göre, araştırma bulgularının aktarılabilirliği, ayrıntılı betimleme ve amaçlı örnekleme yöntemleriyle güçlendirilebilir. Araştırmacının, verileri, özüne sadık kalarak tarafsız ve sistematik bir şekilde sunması, okuyucuların kendi bağlamlarına uygun değerlendirmeler yapabilmesine ve bilinçli

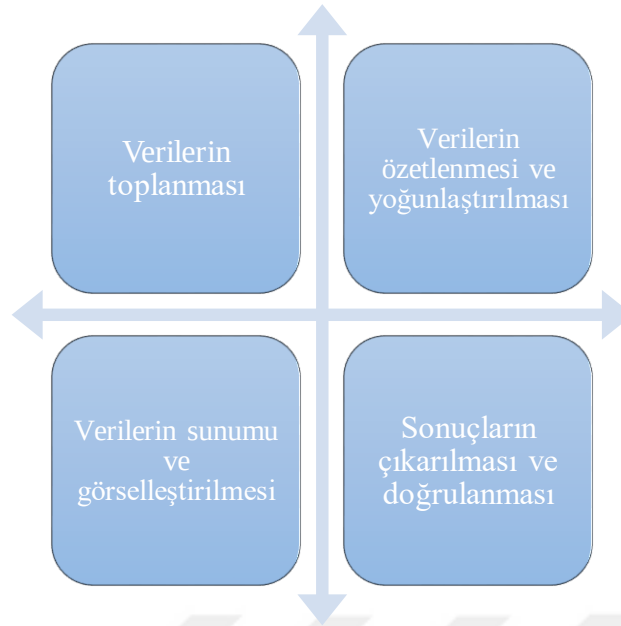
yaklaşımlar geliştirebilmesine imkân tanımaktadır (Erlandson vd., 1993'ten akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021: 294).

Çalışmada dış geçerliliği arttırmak için amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme tekniği tercih edilmiş, bu sayede katılımcıların yönlendirmeleri ile çalışmanın amacına uygun bireylere ulaşılmıştır. Ayrıca, görüşmelerden elde edilen bulgular yoğun bir şekilde betimlenmiş ve aktarılabilirliği sağlamak için doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Güvenilirlik (Tutarlılık): Güvenilirlik, bir araştırmanın yöntem ve bulgularının tutarlılığını ve teyit edilebilirliğini sağlamayı hedefleyen önemli bir niteliktir. Nitel araştırmalarda güvenilirlik, olay ve olguların zamana ve ortama bağlı olarak değişkenlik gösterebileceği gerçeği dikkate alınarak, nicel araştırmalardaki tekrar edilebilirlik kavramından farklı bir şekilde ele alınmaktadır. İnsan davranışlarının karmaşık ve değişken yapısı nedeniyle, nitel araştırmalarda elde edilen sonuçların başka bir ortamda veya zamanda birebir tekrarlanması beklenemez. Nitekim *“İnsan davranışı hiçbir zaman durağan değildir; sürekli değişen ve karmaşık bir özelliği vardır.”* (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 283-284). Bu nedenle Lincoln ve Guba (1985), nitel araştırmalarda *“güvenilirlik”* yerine *“tutarlılık”* terimini önererek, araştırmacının elde ettiği sonuçları topladığı verilerle düzenli olarak karşılaştırması gerektiğini vurgulamışlardır. Bununla birlikte, verilerin tarafsız bir şekilde sunulması ve analiz süreçlerinin ayrıntılı biçimde raporlanması, araştırmanın güvenilirliğinin değerlendirilmesini sağlayan önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Araştırma sırasında kullanılan yöntem ve süreçler detaylı bir şekilde açıklanarak tutarlılık ve teyit edilebilirlik sağlanmıştır. Görüşme soruları, uzmanların önerileri doğrultusunda yeniden yapılandırılmıştır. Katılımcıların gönüllü katılım teyitleri alınmış, görüşmeler kayıt altına alınarak metne aktarılmış, ardından veriler gizlilik ilkesine uygun ve objektif bir şekilde analiz edilmiştir. Elde edilen verilere betimsel analiz yöntemi uygulanmış ve kodlama sürecinde katılımcı ifadelerine sadık kalınmıştır. Belirlenen temalar ve kodlar düzenli olarak gözden geçirilmiş ve tez danışmanı tarafından denetlenmiştir. Gerektiğinde doğrudan katılımcı ifadelerine yer verilerek verilerin nesnelliği ve güvenilirliği arttırılmıştır. Araştırmanın tüm aşamaları detaylı bir şekilde raporlanmış, böylece araştırmanın şeffaflığı sağlanmış ve okuyucuların araştırma sürecini daha iyi anlamalarına katkıda bulunulmuştur.

2.8. Veri Analizi

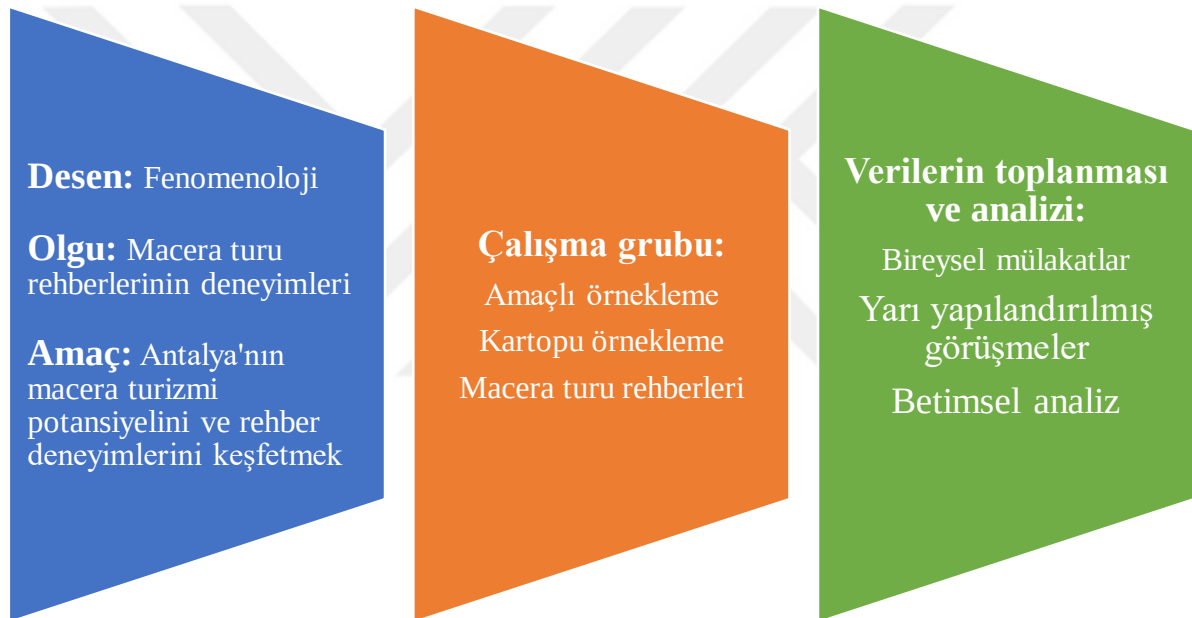
Şekil 2.2. Etkileşimli Veri Analiz Süreci (Miles vd., 2014'ten uyarlanmıştır.)

Miles ve diğerleri (2014: 31-33) tarafından geliştirilen nitel veri analiz modeli; verilerin yoğunlaştırılması, görselleştirilmesi ve sonuçların çıkarılması olarak üç temel aşamadan oluşmakta ve verilerin toplanmasıyla bağlantılı olarak döngüsel bir süreç sunmaktadır. Şekil 2.2.'de etkileşimli veri analiz sürecinin aşamaları gösterilmektedir. Sürecin ilk aşaması olan veri yoğunlaştırma, ham verilerin seçilmesi, sadeleştirilmesi ve analiz edilebilir bir forma dönüştürülmesini kapsamaktadır. Bu aşamada özetleme, kodlama ve temaların oluşturulması gibi adımlar uygulanmaktadır.

Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşmeler ile elde edilen nitel bulgular, Miles ve diğerlerinin önerdiği model doğrultusunda sistematik bir şekilde analiz edilmiştir. Çalışma analizinde öncelikle mülakatlar dijital ortama taşınarak çözümlenmiş ve bu süreç sonucunda 85 sayfalık bir veri metni elde edilmiştir. Verilerin tamamı dikkatlice okunarak, genel anlamı hakkında derinlemesine bir incelemeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda, Creswell ve Creswell de (2018:137) çalışmanın tutarlılığını sağlamak için kodlama sürecinde not almanın ve bu notları ilerleyen aşamalarda tekrar tekrar gözden geçirmenin önemini vurgulamaktadır.

Macera turu rehberlerinden elde edilen ham veriler, araştırmanın amacı doğrultusunda betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Betimsel analiz, katılımcı görüşlerini temel başlıklar veya kategoriler halinde özetleyerek bu kategoriler arasındaki ilişkileri incelemeyi ve verilerin derinlemesine anlaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır (Saldaña, 2021: 134-137). Bu yöntem, verilerin analitik bir çerçevede ele alınmasını ve yorumlanmasını kolaylaştıran sağlam bir temel sunmaktadır. Kodlama sürecinde ise, benzer ifadeler bir araya getirilerek tematik bir çerçeve oluşturulmuş ve bu temalar uygun şekilde adlandırılmıştır. Kodlanan veriler, anlamlı bir

bütünlük oluşturacak şekilde düzenlenmiş ve araştırma kapsamında doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Nitel verilerin kapsamlı yapısı gereği katılımcıların gizliliği büyük önem taşımaktadır (Gibbs, 2018: 144). Bu nedenle, çalışmada anonimleştirme sürecine titizlikle özen gösterilmiş ve her bir katılımcı K1, K2... şeklinde kodlanmıştır. Araştırmanın ikinci aşaması olan veri görselleştirme, analiz sonuçlarının görsel araçlar kullanılarak açık ve anlaşılır bir şekilde sunulmasını kapsamaktadır. Bu doğrultuda, görüşmelerden elde edilen kodlanmış veriler, tablolar ve şekillerle desteklenmiştir. Son aşamada ise, ortaya çıkan tema ve desenler üzerinden sonuçlar çıkarılmış ve geçerlilikleri çeşitli yöntemlerle test edilmiştir. Şekil 2.3.'te, araştırmanın genel metodolojik süreci özetlenmektedir.

Şekil 2.3. Araştırma Tasarımı.

2.9. Araştırmanın Bulguları

2.9.1. Sosyo-Demografik Çözümlemeler

Tablo 2.4.'te, K1, K2, K3 gibi kodlarla belirtilen katılımcıların sosyo-demografik bulguları yer almaktadır. Katılımcıların demografik profillerini tespit etmek için görüşme soru formunun başında “Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Özellikler” bölümüne yer verilmiştir. Bu aşamada katılımcıların demografik yapısı “Kişisel Özellikler ile İlgili Sorular ve Rehberlik Mesleği ile İlgili Sorular” olarak iki bölüm içinde değerlendirilmiştir. Katılımcılara önce yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi kişisel sorular, ardından rehberlik mesleğine dair sorular

yöneltilmiştir. Son olarak da çalışmanın amacına yönelik olarak “Katılımcıların Rehberlik Yaptığı Macera Aktiviteleri” sorulmuştur.

Tablo 2.4. Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Özellikler

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Düzeyi	Medeni Durum	Üyesi Olduğu Oda	Rehberlik Çalışma Kartı Türü	Rehberlik Mesleğini Yürütme Şekli	Ruhsatname Dili/Dilleri	Deneyim	Hizmet Verdiği Grup Türü
K1	35	Erkek	Yüksek Lisans	Bekar	ARO	Bölgesel	Acenteye Bağlı	İngilizce	6-10 yıl	Yabancı
K2	59	Erkek	Lisans	Evli	İRO	Ülkesel	Acenteye Bağlı	İngilizce	30	Yabancı
K3	37	Erkek	Lisans	Evli	ARO	Bölgesel	Bağımsız	İngilizce	7	Yabancı
K4	53	Erkek	Lisans	Evli	ARO	Ülkesel	Bağımsız	İngilizce Almanca	31	Yabancı Yerli
K5	57	Kadın	Doktora	Evli	İZRO	Ülkesel	Bağımsız	İngilizce	35	Yabancı
K6	59	Erkek	Lise	Evli	ARO	Ülkesel	Bağımsız	Almanca	30	Yabancı Yerli
K7	55	Kadın	Doktora	Bekar	İRO	Ülkesel	Bağımsız	İngilizce İtalyanca	23	Yabancı
K8	42	Erkek	Yüksek Lisans	Evli	ÇARO	Ülkesel	Bağımsız	Almanca	18	Yabancı Yerli
K9	57	Kadın	Yüksek Lisans	Evli	ANRO	Ülkesel	Bağımsız	İngilizce	2	Yabancı
K10	63	Erkek	Yüksek Lisans	Evli	ARO	Ülkesel	Acenteye Bağlı	İngilizce Almanca Fransızca	42	Yabancı

Görüşmeler sonucunda, macera turu rehberlerinin demografik profili incelendiğinde, yaş aralıklarının 30-45 (üç kişi), 46-55 yaş (iki kişi), 56 yaş ve üzeri (dört kişi) olarak dağıldığı özellikle orta yaş ve üzerinde katılımcı sayısının dikkat çekici olduğu gözlemlenmiştir. Cinsiyet dağılımı açısından, erkek katılımcıların (yedi kişi), kadınlara (üç kişi) göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyine göre, bir lise, üç lisans, dört yüksek lisans ve iki doktora mezunu bulunmaktadır; bu da katılımcıların çoğunun akademik açıdan donanımlı olduğunu göstermektedir. Medeni durum açısından, sekiz kişinin evli, iki kişinin ise bekar olduğu, araştırmanın büyük ölçüde evli rehberler üzerinde yapıldığı dikkat çekmektedir. Rehberlik mesleğini yürütürken beş kişi Antalya, iki kişi İstanbul, bir kişi İzmir, bir kişi Çanakkale ve bir kişi Ankara Rehber Odalarına bağlı olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %80'inin ülkesel, %20'sinin bölgesel çalışma kartına sahip olması, çalışmada daha geniş çapta faaliyet gösteren rehberlerin ağırlıkta olduğunu ortaya koymaktadır. Mesleki faaliyetlerine göre rehberlerin yedisinin bağımsız, üçünün ise bir acenteye bağlı çalıştığı, bağımsız çalışma şeklinin daha fazla tercih edildiği tespit edilmiştir. Görüşmeye katılan rehberler, ruhsatnamelerinde yer alan dillere göre sınıflandırıldığında, sekiz katılımcının İngilizce (K1, K2, K3, K4, K5, K7, K9, K10), dört

çıkan destinasyonları arasında Akdeniz Bölgesi'nde Likya Yolu ve Toros Dağları; Karadeniz Bölgesi'nde Kaçkar Dağları ve Karadeniz Yaylaları yer almaktadır. Ege Bölgesi, Karia ve Frig Yolu gibi kültürel rotalarıyla tanınırken; İç Anadolu Bölgesi, Kapadokya'nın benzersiz kaya oluşumları ve peri bacaları ile dikkat çekmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi ise Ağrı Dağı gibi zorlu dağlık arazileriyle öne çıkmaktadır. Bu çeşitlilik, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki doğa ve kültür deneyimlerinin macera turizmi açısından ne kadar zengin bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Konuya ilişkin öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Likya Bölgesi Türkiye'nin hatta dünyanın sayılı destinasyonlarından birisi coğrafya olarak da çok özel bir coğrafya. Kuzeyini zaten Toros Dağları çevreliyor yani bu coğrafyada karstik bir coğrafya o yüzden birçok kanyon var yani farklı farklı hem bitki topluluklarını görebiliyoruz...” K3

“Kapadokya'da hem tarih, kültür zengin, hem de oraya özgü balon etkinliği, sonsuz yürüyüş olanakları var. Bir destinasyonda herhalde en önemli faktörlerden bir tanesi eşsiz olması, özel olması. Kapadokya bunların hepsini sağlıyor yani dünyada şu anda herhalde en belli başlı destinasyonlardan biri. Hem macera turizmi için hem de genel sightseeing⁷ için kültürel rotalar var.” K2

Tablo 2.5. Macera Turizmi Açısından Türkiye’de Öne Çıkan Destinasyonlar

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Akdeniz Bölgesi	Likya Yolu	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Antalya		✓					✓		✓	
	Aziz Paul Yolu						✓			✓	
	Toros Dağları	✓		✓							
	Akdeniz Bölgesi				✓						
	Göynük Kanyonu									✓	
Karadeniz Bölgesi	Kaçkar Dağları	✓		✓					✓		✓
	Doğu Karadeniz		✓					✓			
	Karadeniz Yaylaları						✓	✓			
	Karadeniz Buzul Gölleri							✓			
	Fırtına Deresi										✓
Ege Bölgesi	Karia Yolu/Bölgesi	✓		✓	✓		✓			✓	

⁷ Turistik gezi

	Ege Kıyıları/Ege Bölgesi	✓		✓				
	Babadağ/Ölüdeniz					✓		✓
	Frig Yolu					✓		
Marmara Bölgesi	Çanakkale			✓				
	İda Dağları			✓				
	Troya Kültür Rotası						✓	
	Uludağ							✓
İç Anadolu Bölgesi	Kapadokya	✓	✓	✓		✓	✓	✓
	Aladağlar	✓		✓				
	Erciyes							✓
	Frig Yolu					✓		
Doğu Anadolu Bölgesi	Ağrı Dağı	✓						✓
	Hakkâri				✓			
	Çoruh Nehri					✓		
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Nemrut Dağı					✓		

Macera turlarının gerçekleştirildiği alanların tespit edilmesi amacıyla, katılımcı rehberlere **“Macera turizmi kapsamında turlarınızda en çok uğradığınız noktalar nerelerdir?”** sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 2.6.’da sunulmuştur. Türkiye’de macera turizmi kapsamında en çok ziyaret edilen noktalar arasında Likya Yolu ve Kapadokya öne çıkmaktadır (%12). Daha sonra Antalya, Bodrum, Muğla, Karia Bölgesi, Kekova gelmektedir (%8). Daha az sıklıkta belirtilmiş diğer destinasyonlar; Toros Dağları, Kaleiçi, Olimpos, Phaselis, Side, Selge, Seleukeia, Beydağları, Arykanda, Sagalassos, Termessos, Büyükada, Aydos Tepesi, İstanbul, Pisidia Bölgesi, Nevşehir, Kaş, Ege Bölgesi, Ağrı Dağı, Safranbolu, Işık Dağı, Şeker Kanyonu, Yenice Ormanları, Bolu, Küre Dağları,

Ağrı Dağı	1	✓	
Safranbolu	1		✓
Işık Dağı	1		✓
Şeker Kanyonu	1		✓
Yenice Ormanları	1		✓
Bolu	1		✓
Küre Dağları	1		✓
Nemrut Dağı	1	✓	
Doğu Karadeniz	1	✓	
Efes	1	✓	
Çanakkale	1		✓

Türkiye'de geliştirilmesi gereken macera aktivitelerini belirlemek amacıyla, katılımcılara **“Sizce Türkiye’de macera aktivitelerinden hangileri daha fazla ön plana çıkarılmalıdır?”** sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların görüşlerine dayanarak aktiviteler, gerçekleştirildikleri ortama göre; kara, su, hava temelli olarak tema halinde kategorize edilmiştir (Tablo 2.7.). Kara temelli aktivitelerde; doğa yürüyüşü, botanik, bisiklet, dağcılık, dağ bisikleti, mağaracılık, doğayı tanıma turları, günübirlik doğa gezisi (hiking) yer almaktadır. Su temelli aktivitelerde; deniz kanosu, deniz kayağı, dalgıçlık, nehir kanosu, kürek, rafting bulunmaktadır. Hava temelli aktiviteler bölümünde ise yamaç paraşütü ve balon yer almaktadır. Katılımcılar, Türkiye’nin farklı coğrafi özellikleri sayesinde birçok macera aktivitesi için ideal bir ülke olduğunu, dağlık ve ormanlık bölgelerinin, doğa yürüyüşü, bisiklet turları ve mağaracılık gibi kara temelli aktiviteler, uzun sahil şeridi ve geniş nehir kaynakları ise su temelli aktiviteler açısından değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar arasında en çok vurgulanan aktivite doğa yürüyüşü olmuştur. Farklı aktivitelere dikkat çeken katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“İstanbul’da da son zamanlarda gelişen birtakım aktiviteler var ama özellikle bu team building olabilir. Örneğin biz Kapalıçarşı’da treasure find oynatıyorduk zamanında insanlara, yani birtakım gizlenmiş hedefleri bulma yarışı, bu tür şeyler öne çıkartılabilir.” K10

“...ılıman kuşakta tek bir ülke sınırları içerisinde böyle bir çeşitliliği olan bir başka ülke yok. Bu Türkiye’nin aslında çok güçlü bir yönü. Biyolojik çeşitliliği ön plana çıkarılmalı tabi sürdürülebilir bir şekilde.” K2

Tablo 2.7. Türkiye’de Ön Plana Çıkarılması Gereken Macera Aktiviteleri

Tema	Kod	Frekans	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Kara Temelli Aktiviteler	Doğa Yürüyüşü	4	✓					✓		✓	✓	✓
	Botanik	2		✓					✓			
	Bisiklet	2						✓		✓		
	Dağcılık	2	✓					✓				
	Dağ Bisikleti	1	✓									
	Mağaracılık	1				✓						
	Doğayı Tanıma Turları	1							✓			
	Günübirlik Doğa Gezisi (Hiking)	1						✓				
Su Temelli Aktiviteler	Deniz Kanosu	1	✓									
	Deniz Kayağı	1		✓								
	Dalgıçlık	1				✓						
	Nehir Kanosu	1										✓
	Kürek	1		✓								
	Rafting	1										✓
Hava Temelli Aktiviteler	Yamaç Paraşütü	2				✓					✓	
	Balon	1									✓	

Acenteler tarafından sunulan macera turlarının belirlenebilmesi amacıyla katılımcı rehberlere “*Acentelerin turlarına dahil ettiği macera turizmi turları hangileridir?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı yanıtları ve frekans verileri Tablo 2.8.’de sunulmuştur. En sık faaliyet gösterilen turlar olarak doğa yürüyüşü (%17) ve rafting (%11) öne çıkmaktadır. Kayak, bisiklet, dağcılık, deniz kanosu, yamaç paraşütü ve jeep safari ise katılımcılar arasında daha dengeli bir dağılım göstermektedir (%7). Görüşmede, botanik turu ve kanyon geçişi gibi turlar da belirtilmiştir (%4). Diğer yandan; safari, elektrikli bisiklet turları, ultra trail koşma, deniz paraşütü, mağaracılık, bağbozumu turları, fosil turları, kaya tırmanışı, atv, zipline ve kuş gözlemciliği katılımcılar tarafından daha az ifade edilen turlar arasında yer almaktadır (%2).

Tablo 2.8. Acenteler Tarafından Sunulan Macera Turları

Kod	Frekans	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Doğa Yürüyüşü	8	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Rafting	5		✓		✓	✓		✓			✓
Kayak	3					✓	✓			✓	
Bisiklet	3	✓	✓	✓							
Dağcılık	3	✓		✓			✓				
Deniz Kanosu	3			✓	✓						✓
Yamaç Paraşütü	3				✓				✓	✓	

Jeep Safari	3	✓		✓		✓
Botanik Turları	2		✓	✓		
Kanyon Geçişi	2			✓		✓
Ultra Trail Koşma	1					✓
Kuş Gözlemciliği	1			✓		
Elektrikli Bisiklet Turları	1			✓		
Deniz Paraşütü	1			✓		
Mağaracılık	1				✓	
Bağbozumu Turları	1					✓
Fosil Turları	1					✓
Kaya Tırmanışı	1					✓
Atv	1					✓
Zipline	1					✓

Macera turizminin ana unsurlarını oluşturan aktivitelerin zorluk derecesinin, katılımcıların gözünden keşfedilmesi amacıyla katılımcılara **“Macera turizmi denildiğinde sizce hangi aktiviteler bu kapsamda ele alınabilir? Sizce en sert ve en yumuşak macera aktivitelerinden ilk üçü hangileridir?”** sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı rehberlerden elde edilen frekans verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiş, temalar; sert, yumuşak ve hibrit macera aktiviteleri olarak kategorize edilmiş, bu aktiviteler ise ilgili kod başlıkları altında detaylandırılmıştır (Tablo 2.9.). Katılımcılara ait ifadeler analiz edildiğinde sert macera aktiviteleri; dağcılık (%17), dağ bisikleti (%13), kanyon geçişi (%10), nehir & deniz kayağı (%10), mağaracılık, deniz paraşütü, tüplü dalış, paraşütle atlama (%7), yüzmek, deniz kanosu, kar çıkışları, hiking, kaya tırmanışı, dağ tırmanışı, beyaz su raftingi, survival gezileri, kar kayağı (%3) şeklinde sıralanmaktadır. Yumuşak macera aktiviteleri; elektrikli bisiklet turları, botanik turları (%18), bungee jumping, zipline, oryantiring (yön bulma), keşif dalışları, jeep safari, orman banyosu (shinrin yoku), kuş gözlemciliği (%9) olarak sınıflandırılmaktadır.

Bazı katılımcılar, zorluğun öznel bir kavram olduğunu ve aynı aktivitelerin çeşitli etkenlere bağlı olarak farklı zorluk seviyelerinde algılanabileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda, sert macera aktiviteleri arasında yamaç paraşütü (K1, K5, K6, K9) (%44), doğa yürüyüşü (K3, K5, K6) (%33), bisiklet (K3) ve rafting (K7) (%11) yer alırken; yumuşak macera aktiviteleri doğa yürüyüşü (K1, K2, K4, K7, K9) (%45), yamaç paraşütü (K2, K10), bisiklet (K1, K9), rafting (K4, K6) (%18) olarak sıralanmıştır.

“Mağara turizmi en tehlikelisi. Hiç bilmediğin, hiç görmediğin, derinliğini ölçmemiş olduğun bir mağarayı keşfe gidiyorsan hele ki, son derece tehlikelidir.” K4

2.9.2. Macera Turizmine Yönelik Çözümlemeler

İlk olarak çalışmanın yapı taşını oluşturan macera turizmi kavramının tanım ve öneminin anlaşılabilmesi için katılımcı rehberlere “*Size göre macera turizmi nedir? Tanımlar mısınız? Önemine vurgu yapar mısınız?*” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 2.10’da katılımcıların macera turizminin tanımına ve önemine yönelik yaptıkları değerlendirmeler çözümlenmiştir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda “keşif ve adrenalin, farklılık arayışı, psikolojik ve duygusal etkiler, doğa ile deneyimin etkileşimi, belirsizlik” olarak beş ana temanın altında on farklı kod belirlenmiştir. Görüşmelerden elde edilen bulgulara göre, macera turizmi, bireylerin klasik tatil anlayışının ötesine geçerek günlük rutinden kopmalarını sağlayan, fiziksel aktiviteler yoluyla kendini gerçekleştirme hissi ve başarıma duygusunu pekiştirerek psikolojik ve fizyolojik olarak iyileştirici etkiler yaratan bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, macera turizminin doğada otantik ve gerçek deneyimler sunarak bireylere özgürleşme ve doğayla bütünleşme fırsatı yarattığı vurgulanmaktadır. Bazı katılımcılar tarafından, macera turizminin risk ve tehlike faktörlerini içerdiği; bu faktörlerin heyecan ve çekiciliği artıran temel unsurlar olduğu ifade edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, macera turizmi şu şekilde tanımlanabilir: “*Macera turizmi, doğayla iç içe, risk ve belirsizlik içeren özgün aktiviteler aracılığıyla kişisel sınırları zorlayarak, fiziksel ve duygusal yenilenme fırsatı sunan, keşif ve adrenalin dolu deneyimlerle bireylere heyecan, tatmin ve kendini keşfetme imkânı sağlayan bir turizm türüdür.*” İlgili tema ve kodlara ilişkin öne çıkan görüşler aşağıda sunulmuştur.

“Alıştığı rutinden çıkmak, açık fikirli olup yeni deneyimler yaşamak, değişmeye ve öğrenmeye açık hale gelmek, günlük rutinin dışına çıkmak, macera turizmi aslında bunu içeriyor.” K2

“Özellikle kişide, bunu yaptığın zaman bir mutluluk bir başarıma duygusu ve kendini farklı hissetme kendini gerçekleştirme hissi yaratan turizm türleri diyebiliriz.” K1

Bir katılımcı, macera tutkusunun sağlığı üzerinde olumlu etkileri olduğunu vurgulayarak, bu tutkunun hastalıklara karşı mücadelede bir motivasyon kaynağı teşkil ettiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

“...hani şimdi giderken bir macera yaşayacaksın ama bunu daha önce yapmamışsın bunun heyecanıyla o fikri adrenalin yükseltiyor daha düşüncesi bile, bir örnek de vereyim; pazar sabahı koşu ya da şey yürüyüşe çıkacaksam ben doğaya gideceksem özellikle kış günlerinde yani kar dağlarda böyle yüksekse ben cumartesi akşamı böyle hastalıktan ölüyor olsam sabaha karşı iyileşiyorum onun heyecanı ya da o iyileştirme gücü var ben de hasta olsam bile oraya gitmeye heyecanı beni ayağa kaldırıyor bu kadar, tutkusu çok büyük...” K9

Tablo 2.10. Macera Turizminin Tanımına ve Önemine Yönelik Çözümlemeler

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Keşif Duygusu	Bilinmeyene Doğru Gitmenin Verdiği Heyecan	✓				✓		✓		✓	
	Ücra Rotaları Deneyimleme					✓		✓			
Farklılık Arayışı	Günlük Rutinin Dışına Çıkmak	✓	✓					✓			
	Klasik Tatil Anlayışına Meydan Okumak			✓	✓	✓			✓		
Psikolojik ve Fizyolojik Etkiler	Kendini Gerçekleştirme	✓									
	Adrenalin ve Endorfin Artışı	✓			✓					✓	
	Macera'nın İyileştirici Gücü									✓	
Doğa ile Deneyimin Etkileşimi	Özgürleşme ve Yeni Deneyimler Yaşama Arzusu		✓								✓
	Doğa ile Bütünleşme				✓						✓
Belirsizlik	Tehlike ve Risk Faktörü	✓					✓				

Macera turizminin diğer turizm türlerinden farklılaştığı noktaların tespit edilmesi amacıyla katılımcılara *“Diğer turizm türlerine kıyasla macera turizmi hangi açıdan farklılıklar taşımaktadır?”* sorusu yöneltilmiştir. Soruya verilen cevaplar analiz edilerek Tablo 2.11’de sunulmuştur. Katılımcıların görüşlerinden yola çıkarak yapılan analizde, macera turizminin özgün özellikleri; bireysel farklılıklar, ekonomik ve sosyal farklılıklar, yapısal farklılıklar, doğa ve kültür, birlik ve beraberlik duygusu olmak üzere beş ana tema çerçevesinde ele alınmıştır. Katılımcılar, macera turizminin sadece bir tatil biçimi olmaktan öte, belirli kişisel eğilim ve tutkuları olan, doğayı ve adrenalini seven, özgür ruhlu ve eğlenceli kişiliklere sahip

bireylere hitap ettiğine dikkat çekmiştir. Bazı katılımcılar, turistlerin yerel halkla doğrudan etkileşime geçmesine olanak sağladığını ve ekonomik faydaların yerel kesim tarafından daha güçlü hissedildiğini dile getirmiştir. Katılımcılar tarafından vurgulanan unsurlardan biri de, macera turizminin yalnızca bireysel bir deneyim olmadığı, turist grubu arasında dayanışma ve ekip ruhu oluşturarak sosyal bağların güçlenmesine katkıda bulunmasıdır. Tema ve kodlara ilişkin öne çıkan görüşler aşağıda sunulmuştur.

“...bir ülkeyi daha iyi anlamak. Yüzeysel değil ama daha özüne inerek anlamayı sağlamaktır. Herhangi bir yürüyüşte bir çobanla karşılaşmak...Bunlar herhangi bir turistin kolay elde edebileceği artılar değil. Benim için macera turizmi yerelle birleşmeyi de daha kolay sağlıyor” K5

“Macerat turizminin çok önemli bir farkı; turdan elde edilen gelirlerin turun yapıldığı alanda daha demokratik bir şekilde paylaşılmasıdır. Büyük operatörlerden zincirlerden uzak durulur, o sayede gelirden daha küçük girişimcilerin ya da o yörenin insanının daha çok pay alma şansı olur.” K2

Tablo 2.11. Macera Turizminin Özgün Özelliklerine Yönelik Çözümlemeler

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Macerat Turisti Özelliği	Macerat Turizmine İlgi ve Yatkınlık	✓		✓							
	Bağımsız ve Eğlenceli Kişilik									✓	
	Sadık Turist Kitlesi										✓
Ekonomik ve Sosyal Farklılıklar	Yerel Halkla Etkileşim					✓			✓		
	Gelir Potansiyeli	✓			✓						
	Ekipman Maliyeti				✓						
	Demokratik Gelir Dağılımı		✓								
Yapısal Farklılıklar	Taşıma Kapasitesi		✓								
	Mekân Farklılığı	✓			✓						

	Uzun Süreli Konaklama					✓
Doğa ve Kültür	Doğal Yaşamın ve Kültürel Mirasın Birleştiği Aktiviteler	✓	✓	✓		✓

“Çıktığınız turları göz önüne alarak, macera turistlerinin profillerine yönelik bir değerlendirme yapar mısınız?” sorusu, macera turizmine katılan turistlerin özelliklerini belirlemek amacıyla macera turu rehberlerine yöneltilmiştir. Katılımcılardan alınan yanıtlar doğrultusunda, turist tipolojileri; kişisel, sosyal ve ekonomik olmak üzere üç ana tema altında incelenmiştir: Sözü edilen temalar, on farklı koddan oluşan bir çerçevede ele alınmıştır (Tablo 2.12.). Katılımcıların çoğu, turist profilinin geniş bir yelpazeye sahip olduğunu, ülke ile aktiviteye bağlı olarak farklılıklar gösterdiğini belirtmişlerdir.

Katılımcılara göre, macera turistlerinin genel profili mütevazılık, dakiklik ve yardımseverlik gibi olumlu kişisel özelliklerle şekillenmektedir. Rehberler, bu turistlerin aktivitelere hazırlıklı ve bilinçli geldiklerini ve rehberlerinin yönlendirmelerine büyük bir uyum sağladıklarını belirtmektedir. Macera turistlerinin aynı zamanda çevreye karşı sorumluluk bilinci yüksek bireyler oldukları ve sürdürülebilir turizmi destekledikleri ifade edilmektedir. Doğal çevreyi korumaya yönelik tutumları, çevresel farkındalıklarının ve doğaya olan bağlılıklarının bir yansıması olarak görülmektedir. Ekonomik açıdan, katılımcıların gözlemleri, genellikle orta ve üst düzey gelir seviyesine sahip olan kişilerin macera turizmine daha fazla ilgi gösterdikleri yönündedir. Bu ilginin, seyahatler için daha yüksek bütçeler ayırabilme kapasiteleri ve maliyeti yüksek macera turlarına katılmaya istekli olmalarıyla açıklanabileceği belirtilmiştir.

“...deneyimli gezginler oluyor çoğu. Genelde hani daha önce bu işi yapmış ya da bu aktiviteleri yapmış, dünyanın farklı yerlerinde yürümüş ya da bisiklet turları yapmış insanlar, bunlar artık farklı ülkelerdeki farklı destinasyonlarda deneyim kazanmak istiyorlar.” K3

“...çok doğa severler, yere çöpe atmazlar, her türlü bitkiyi merak ederler. Dağ yürüyüşlerinde Avrupalı yanında poşet taşır. O çöpünü poşetin içine atar çünkü doğada misafir olduğumuzu bilir.” K4

Tablo 2.12. Macera Turistlerinin Profillerine Yönelik Çözümlemeler

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Kişisel Özellikler	Olumlu Karakteristikler	✓		✓	✓					✓	✓
	Macera ve Doğa Eğilimi	✓			✓		✓	✓			

	Tecrübeli Olması			✓	✓				✓
	Orta Yaş ve Üstü Bireyler			✓	✓	✓			
	Farkındalık ve Rehber Uyum	✓	✓		✓				
Sosyal Özellikler	Kültürel ve Entelektüel Birikim		✓						✓
	Çevreye Duyarlılık		✓		✓				
	Fiziksel Kısıtlaması Olmayan						✓		
Ekonomik Özellikler	Orta ve Üst Düzey Gelir Seviyesi	✓	✓	✓				✓	✓
	Tüketici Davranışı							✓	

Macera turistlerinin seyahat motivasyonlarını belirlemek için katılımcı rehberlere **“Size göre macera turistlerini seyahate yönelten motivasyonlar/sebepler nelerdir?”** sorusu sorulmuştur. Katılımcılardan alınan yanıtlar doğrultusunda, turist motivasyonları; kültürel keşif, kaçış ve yenilenme, lojistik ve finansal faktörler olarak üç ana tema altında toplanmıştır. İlgili temalar, beş farklı kodla desteklenmiştir (Tablo 2.13.). Katılımcılardan elde edilen yanıtlar doğrultusunda, macera turizmine katılımın bireysel ve sosyal motivasyonlarla iç içe geçtiği ve bu motivasyonların çok yönlü bir yapı sergilediği görülmektedir. Macera turistleri, hem içsel (yenilenme, kaçış, yeni deneyimler arayışı) hem de dışsal (ulaşım kolaylığı, ekonomik avantajlar) etkenlerle bu tür seyahatlere yönelmektedir. Katılımcılar, macera turlarının sadece fiziksel bir aktivite değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal bir keşif aracı olduğunu belirtmişlerdir. Misafirperverlik ve yerel halkla etkileşim de, turistlerin macera deneyimlerini zenginleştiren ve unutulmaz kılan önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

“İnsandan ve kitleden kaçış. Bu insanların çoğu bir araba bile görmek istemiyorlar, yani bi otoyoldan bile geçmek istemiyorlar, olabildiğince doğa, olabildiğince antik yerler, antik rotalar, eski taş patika yollar, insanlar. Farklı bir diyarda olmak istiyorlar yani.” K8

Tablo 2.13. Macera Turistlerini Seyahate Yönelten Motivasyonlar

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Kültürel Keşif	Misafirperverlik		✓	✓	✓		✓	✓			
	Gastronomi, Kültür ve Doğa Deneyimi	✓				✓			✓		

Kaçış & Yenilenme	Kitleden Uzaklaşma İhtiyacı	✓	✓
Lojistik ve Finansal Faktörler	Ulaşım Kolaylığı	✓	
	Fiyatların Uygunluğu	✓	

2.9.3. Antalya'nın Macera Turizmi Açısından Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Çözümlemeler

Katılımcı rehberlere *“Antalya ilinde macera turizmi ile ilgili karşılaşılan sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümüne yönelik ne tür öneriler sunulabilir?”* sorusu yöneltilmiştir. Görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda dört tema ve on farklı kod ortaya çıkmıştır (Tablo 2.14.). Katılımcılara göre Antalya'daki macera turizmine ilişkin problemler, sürdürülebilirlik, eğitim ve bilinçlendirme, pazarlama ve tanıtım ile çevresel etkiler ekseninde yoğunlaşmaktadır. Katılımcılar, Antalya ilindeki macera turizmi potansiyelinin sürdürülebilir bir şekilde geliştirilebilmesi için doğal alanlarda izinsiz yapılaşmanın önlenmesi ve bu alanların yasal çerçevede korunması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu bağlamda, doğal rotaların tahrip edilmesi ve yeterli denetimin olmaması, katılımcılar tarafından çevresel bir tehdit olarak algılanmaktadır. Sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesi adına, yerel halk ve ilgili otoritelerin iş birliği içerisinde çalışması gerektiği belirtilirken, rehberler ve diğer personellerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitim programlarının eksikliğine dikkat çekilmiştir.

Ayrıca katılımcılar, çocukların ve gençlerin doğa bilinci ile çevreye duyarlılıklarının artırılması için eğitim sistemine, doğa temelli etkinliklerin entegre edilmesinin önemine işaret etmişlerdir. Pazarlama ve tanıtım konusundaki eksiklikler ise bölgenin ulusal ve uluslararası düzeyde daha etkili bir şekilde tanıtılmasını engelleyen bir diğer unsur olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, tüm bu unsurlar, Antalya'daki macera turizminin; çevresel, eğitsel, ve yönetsel açılardan kapsamlı bir iyileştirme sürecine ihtiyaç duyduğu ve bu sürecin yalnızca yasal düzenlemelerle değil, aynı zamanda yerel paydaşların katılımıyla desteklenmesi gerektiğine dair ortak bir algıyı ortaya koymaktadır. Öne çıkan ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

“...çevre koşullarının sürekli keyfi olarak değiştirilmesi, inşaat ve betonlaşma baskısı, Antalya'da macera turizminin en büyük düşmanı çünkü macera turizmi sürdürülebilirliğin olduğu yerde yaşayabilir.

Macera turizminin ana konusu da bu yani; kültürel ve doğal mirasın sürdürülebilir olarak kullanılması.”
K2

“...yetişmiş personelimiz yok. Bunun farklı sebepleri var birincisi biz toplum olarak çıkıp dağlarda yürümedik ya da o sporları deneyimleyemedik. En önemlisi toplumsal eğitim, ilkokulda öğrencilerin gidip yürüyüş yapması lazım, ormanda birlikte bisiklet sürmeleri lazım, öğretmenlerle dersin bir gününün böyle olması lazım. Bu imkanlar sağlanırsa, onlar bunun hayallerini kurarlar, bunu yapmak isterler, deneyimlemediği bir şeyi bilemediği için...Üniversitede özellikle turizm liselerinde de bu eğitimler artırılabilir.” K1

Tablo 2.14. Antalya İlindeki Macera Turizmi Problemlerinin Çözümlemesi

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Sürdürülebilirlik ve Yapılaşma Sorunu	İzinsiz Yapılaşma ve Doğal Rotaların Tahribatı			✓					✓		✓
	Sürdürülebilir Turizmin Teşvik Edilmesi		✓					✓			
	Yasal Düzenlemelerin Gerekliliği			✓	✓						
Eğitim ve Bilinçlendirme	Nitelikli Personel İhtiyacı		✓	✓			✓		✓		✓
	Belediye ve Yerel Halk ile İş Birliği							✓			✓
	Kapasite Aşımı ve Denetim Eksikliği		✓					✓			
	Öğrenciler ve Yerel Halkın Bilinçlendirilmesi	✓						✓			
Pazarlama & Tanıtım	Tanıtım Yetersizliği	✓					✓				
	Fiyat Politikası ve Kalite İlişkisi						✓				✓
Çevresel Etkiler	Sürekli Değişen Çevre Koşulları					✓					

Görüşmeler esnasında katılımcılara, “*Antalya’daki macera turizmi potansiyelini nasıl değerlendiriyorsunuz? Destinasyonun bu alandaki avantajları ve zorlukları nelerdir?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı rehberlerin, Antalya’daki macera turizmi potansiyeline ilişkin ifadeleri, avantajlar ve dezavantajlar başlıkları altında iki temada toplanmıştır (Tablo 2.15). Katılımcılar, Antalya’nın coğrafi yapısı, ılıman iklimi, yıl boyu turizm potansiyeli ve altyapı çeşitliliği gibi avantajlarının, macera turizmi açısından büyük bir potansiyel sunduğunu vurgulamaktadır. Bölgenin doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel mirası ile uluslararası havaalanı

gibi güçlü ulaşım olanaklarının turizmi desteklediği belirtilirken, otellerde doğrudan pazarlama imkânlarının spontane katılımı arttırdığı ifade edilmiştir.

Dezavantajlar teması altında, Antalya’da kitle turizminin ağırlığı, kültürel mirasa verilen önemin yetersizliği, mevsimsel kısıtlamalar, personelin yabancı dil eksikliği ve tanıtım faaliyetlerinin yetersizliği gibi sorunlar öne çıkmaktadır. Katılımcılar, her şey dahil sisteminin yaygınlaşmasının çevresel sürdürülebilirlik ve kültürel etkileşim üzerinde olumsuz etkiler yarattığını ifade ederken, kitle turizmine odaklanmanın macera turizmi için gerekli olan özgün, doğal ve tarihi zenginliklerin yeterince değerlendirilememesine yol açtığına dikkat çekmişlerdir. Ayrıca, artan sıcaklıkların ve öngörülemez hava koşullarının yaz aylarında macera turizmini sınırlandığı, bu durumun özellikle yürüyüş gibi açık hava aktivitelerini olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Genel olarak katılımcılar, Antalya’nın macera turizmi potansiyelinin oldukça yüksek olduğunu, ancak bazı çevresel kısıtlamalar ile mevcut yönetimsel ve tanıtımsal eksikliklerin bu potansiyelin tam anlamıyla kullanılmasını engellediğini ifade etmektedir. Katılımcılar, konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Antalya dünyanın en güzel şehri, Atamız da öyle söylemiş. Her yerinde bir güzellik var, her yerinde bir antik kent var, her yerinde bir plajı var, denizi var tarihi var, alışveriş yerleri var.” K8

“Antalya’nın potansiyeli, macera turizmi ile ilgili çok yüksek çünkü Antalya’ya gelen milyonlarca turist, macera turizmi yapma hedefinde gelmemiş olsa dahi bile oteller içerisinde acenteler üzerinden pazarlama yapılabilir. İyi pazarlanırsa altyapısı da hangi macera ise artık çalışılırsa müthiş paralar kazandırabilir.” K4

Tablo 2.15. Antalya’daki Macera Turizminin Avantajlar ve Dezavantajlar Açısından Çözümlemesi

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Avantajlar	Coğrafi Yapının Uygunluğu	✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓
	İklim Koşulları ve Yıl Boyu Turizm Potansiyeli	✓		✓			✓	✓	✓		✓
	Altyapı Çeşitliliği	✓	✓		✓		✓		✓		✓
	Yerinde Pazarlama Kolaylığı				✓				✓		
Dezavantajlar	Kitle Turizminin Ağırlığı	✓	✓	✓				✓	✓		✓
	Mevsim Kısıtlaması					✓			✓		✓
	Kültürel Mirasa Yeterince Önem Verilmemesi		✓								
	Yabancı Dil Eksikliği	✓									
	Yetersiz ve Yanlış Tanıtım				✓				✓		

Antalya’da potansiyel oluşturabilecek aktivitelerin ve rotaların belirlenebilmesi amacıyla, katılımcılara **“Antalya’da geliştirilebilecek macera aktiviteleri/türleri hangileridir? Rota oluşturulabilir mi?”** sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı rehberlerden elde edilen frekans verileri Tablo 2.16.’da sunulmuş, söz konusu aktiviteler kod başlığı altında belirtilmiştir. Görüşmeler sonucunda on üç farklı aktivite tespit edilmiştir. Bulgulara göre en çok geliştirilmesi gereken aktivite olarak kanyon geçişi belirtilmiştir (%21). Katılımcılar, Antalya’nın derin vadileri ve kanyonlarının, bu aktivite için büyük bir potansiyel taşıdığını vurgulamışlardır. Görüşmede doğa yürüyüşü, mağaracılık, rafting ve yamaç paraşütü de vurgulanmıştır (%11). Katılımcılar özellikle Antalya’nın yüksek dağları ve deniz manzaralarının, yamaç paraşütü gibi görsel açıdan etkileyici aktiviteler için uygun alanlar sunduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcılar tarafından daha az sıklıkta bahsedilen diğer aktiviteler ise; kaya tırmanışı, bisiklet, dağcılık, dağ bisikleti, olta balıkçılığı turu, deniz paraşütü ve deniz kanosu (%5) şeklindedir.

Katılımcıların, **“Rota oluşturulabilir mi?”** sorusuna verdikleri yanıtlara bakıldığında, altı katılımcı (K1, K2, K4, K5, K6, K7) yeni rotaların oluşturulabileceğini belirtirken (%60), dört katılımcı (K3, K8, K9, K10) mevcut rotaların yeterli olduğunu dile getirmiştir (%40). Katılımcılardan biri Antalya’nın zengin arkeolojik mirası göz önüne alındığında, antik kentler arasında oluşturulabilecek yürüyüş veya bisiklet rotalarının, bölgenin tarihî zenginliğini de tanıtarak macera turizmine farklı bir boyut kazandırabileceğine dikkat çekmiştir. Ancak, yeni rotaların yanı sıra, var olan rotaların daha etkin kullanılması ve bu rotaların sürdürülebilir şekilde yönetilmesi gerektiğini belirten katılımcılar da vardır. Örneğin, sedir ormanları ve yayla köyleri gibi doğal alanlar, macera turizmi açısından rotaya dönüştürülerek daha fazla ilgi görebilecek alanlar olarak ön plana çıkmaktadır. Antalya’da geliştirilebilecek macera turlarına ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Antalya’da çok kısıtlı bir şekilde kanyon yürüyüşleri var. Özellikle güzel ve uzun kanyonlarımız var. Dağcılık, Toros Dağları çok kullanılmıyor. Tırmanış için yani Geyikbayırı mesela. Dünyadaki en iyi on destinasyondan biri. Antalya’da birçok tırmanış yeri var sadece Geyikbayırı ile sınırlı kalmayabilirdi. Birçok yerde yürüyüş Likya Yolu, Pisidia Yolu bunlar işaretlendi ama Alanya taraflarında başka rotalar yapılabilir. Bisiklet için keza aynı, yamaç paraşütü için yeni yerler muhakkak var çünkü çok yüksek tepeler var, farklı manzaralar, farklı doğalar.” K1

“...yörüklerin yaylaya çıkış ve inişlerini takip eden rotalar olabilir.” K2

Tablo 2.16. Antalya’da Geliştirilebilecek Macera Turu Çeşitleri

Kod	Frekans	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Kanyon Geçişi	4	✓		✓	✓					✓	
Doğa Yürüyüşü	2	✓			✓						
Yamaç Paraşütü	2	✓			✓						
Mağaracılık	2			✓	✓						
Rafting	2				✓						✓
Kaya Tırmanışı	1	✓									
Bisiklet	1	✓									
Dağcılık	1			✓							
Dağ Bisikleti	1				✓						
Olta Balıkçılığı Turu	1				✓						
Deniz Paraşütü	1									✓	
Deniz Kanosu	1									✓	

“Antalya’da macera turizmi faaliyetlerini çeşitlendirmek ve geliştirmek için hangi stratejileri önerirsiniz? Antalya’nın macera turizmi alanlarının tanıtımı hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce yeterli midir? (Sosyal medya, resmî web sitesi vb.) Önerileriniz nelerdir?” sorusu ile Antalya’daki macera turizmi faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik önerilerin ve tanıtım çalışmalarının yeterliliğinin saptanması hedeflenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 2.17.’de yorumlanmıştır. Görüşmeler sonucunda; stratejik planlama, teşvik ve iyileştirme çalışmaları, tanıtım ve pazarlama olarak üç tema tespit edilmiştir. Katılımcılar, genel olarak mevcut faaliyetlerin tanıtım açısından yetersiz olduğu konusunda hemfikirken (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K10), yalnızca bir katılımcı mevcut tanıtım çalışmalarını yeterli bulmuştur (K9).

Katılımcılar, Antalya’nın sahip olduğu potansiyelin doğru bir şekilde belirlenmesi için uzmanlarla iş birliği yapılarak detaylı bir durum analizi yapılmasının gerekliliğini vurgulamış ve macera turizmi alanındaki faaliyetlerin eğitimli personeller tarafından gerçekleştirilmesinin önemine dikkat çekmişlerdir. Bunun yanı sıra, sektörün yapısal sorunları arasında devlet desteğinin artırılması, konaklama seçeneklerinin çeşitlendirilmesi, macera turizmi kapsamında organizasyonel eksikliklerin giderilmesi ve kalite standartlarını sağlamak için kota uygulamalarının hayata geçirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmının mevcut tanıtım çalışmalarını yetersiz bulması ise bu alandaki eksikliklerin öncelikli olarak ele alınması gerektiğini açıkça göstermektedir. Yerel ve uluslararası düzeyde, doğru hedef kitleye yönelik etkili tanıtım stratejilerinin oluşturulması ve bu çalışmaların profesyonel bir yaklaşımla uzmanlar tarafından yürütülmesi gerektiği dile getirilmiştir. Tüm bu değerlendirmeler, Antalya’nın macera turizmi potansiyelini en verimli şekilde kullanabilmesi için detaylı bir

planlama, altyapısal iyileştirmeler ve etkili tanıtım stratejilerini kapsayan bütünsel bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

“İlk olarak potansiyelleri belirlememiz lazım, onu resmî kurumlar belirlerlerken de bu turizmle ilgilenen yerel kişilerle iletişime geçecekler. Sonrasında bu işte gerçekten söz sahibi olan uluslararası alanda tanınmış kişileri davet etmeleri gerekiyor. Güzel bir planlama yapmamız lazım...” K1

“Otelere bu tip gezileri zorunlu kılmak lazım çünkü oteller istediği şeyi sunuyor günübirlik, o yüzden bunların en azından işte şu ay içinde işte şu kadar sayıda şöyle bir geziye katılmaları lazım yani bu aslında herkesin kazanma politikası güdülerken ama çok dikkatli olunarak, dikkatli sunmak lazım.” K7

“...işte zaten bu alanda bir birlik olmadığı için ya da genel macera sporlarını temsil eden bir çatı kuruluş olmadığı için, benim uzmanlığımı belgeleyecek bir şey yok. Tureb’in belki böyle bir şey yapması daha iyi olabilir.” K3

Tablo 2.17. Antalya’daki Macera Turizmi Faaliyetlerini Geliştirme Stratejileri ve Tanıtım Önerileri

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Stratejik Planlama	Bilirkişilerle İş Birliği	✓			✓		✓		✓		
	Potansiyel Belirleme	✓					✓				
Teşvik ve İyileştirme Çalışmaları	Resmî Kurumlardan Destek Alınması	✓		✓							✓
	Yönetim ve Organizasyon Eksikliği		✓	✓							
	Konaklama Seçeneklerinin Çeşitlendirilmesi		✓								
	Kota ve Sınırlamaların Gerekliliği							✓			
Tanıtım ve Pazarlama	Yerel ve Uluslararası Tanıtım Stratejileri	✓			✓	✓					
	Doğru Hedef Kitleye Ulaşmak								✓		

Katılımcılara *“Macera turizminin Antalya’daki ekonomik etkilerini ve yerel topluluk üzerindeki sosyal etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?”* sorusu yöneltilmiş ve yapılan analizler sonucunda ekonomik ve sosyal etkiler olmak üzere iki farklı tema ortaya çıkarılmıştır (Tablo 2.18.). Görüşmelerden elde edilen bulgular, macera turizminin Antalya’da hem ekonomik hem de sosyal açıdan önemli etkiler yarattığını, ancak bu etkilerin farklı boyutlarda

Sosyal Etkiler	Yerel Yaşamın Desteklenmesi ve Sürdürülebilir Kılınması	✓	✓	✓	✓	✓
	Turist ve Yerel Halkın Kültürel Etkileşimi			✓		

2.9.4. Macera Turu Rehberliğine Yönelik Çözümlemeler

“Macera turu rehberi özellikleri nelerdir? Macera turu rehberliğinin temel beceri ve yetkinlikleri nelerdir? Veya neler olmalıdır?” sorusuna verilen cevaplar Tablo 2.19.’da analiz edilmiştir. Bu soru ile macera turu rehberlerinin karakteristiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; bilgi ve beceri, hayat tarzı, fiziksel yeterlilik, macera ve keşif ruhu, farkındalık ve ekonomik unsurlar olarak altı farklı tema, bu temaların altında 24 farklı kod tespit edilmiştir. Katılımcıların görüşlerine göre, macera turu rehberlerinin mesleklerini etkili bir şekilde icra edebilmesi, kapsamlı mesleki bilgi ve beceriler ile bazı kişisel niteliklere sahip olmalarını gerektirmektedir. Rehberlerin kriz yönetimi, liderlik, iletişim, hızlı ve doğru karar alma gibi pratikte uygulanabilir yetkinlikleri sergileyebilmesi önemli görülmektedir. Ayrıca yabancı dil, tarih ve kültür bilgisi, teknolojiyi kullanma becerisi ve ekipman bilgisi gibi unsurların da rehberlik faaliyetlerinin güvenli ve etkili bir şekilde yürütülmesi açısından kritik rol oynadığı belirtilmiştir.

Katılımcılar, macera turu rehberlerinin sahip olması gereken bir diğer temel özellik olarak fiziksel dayanıklılığı vurgulamış, zorlu doğa koşullarında görev yapabilmek için rehberlerin güçlü, sağlıklı ve dinamik olmalarının gerekliliğini ifade etmişlerdir. Buna ek olarak, mesleğe karşı içsel bir tutku ve bağlılık beslemek, rehberlerin motivasyonlarını korumalarında ve zorlu koşulları aşmalarında belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Macera ruhu kapsamında, rehberlerin cesur ve keşfetmeye açık bireyler olması gerektiği vurgulanmaktadır. Çevresel farkındalık ve sürdürülebilirlik bilinci de mesleğin temel bir parçası olarak görülmekte, doğaya duyarlı olmak ve çevreyi koruma bilincini yaymak rehberlerin önemli sorumlulukları arasında yer almaktadır. Ekonomik özgürlük ve maddi tatmin de mesleğe olan bağlılık ve motivasyonu artıran faktörler olarak belirtilmiştir.

Genel olarak, katılımcılar macera turu rehberlerinin yalnızca teknik bilgi ve becerilere değil, aynı zamanda doğa sevgisi, cesaret ve esnekliğe dayalı bir yaşam biçimine sahip olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda, macera turu rehberliği, bilgi ve profesyonelliğin yanı sıra doğa tutkusunu ve çevresel duyarlılığı birleştiren dinamik bir meslek olarak tanımlanmaktadır. Katılımcıların tema ve kodlara ilişkin öne çıkan görüşleri şu şekildedir:

“Fiziksel olarak fit bir insan olmalı, yeri geldiği zaman bir insanı kucaklayabilecek, yerden kaldırabilecek derecede kuvvetli olmalı, o yüzden sağlıklı olması lazım kendine iyi bakması lazım.” K8

“...iyi bir seyyah olması lazım, bir gezgin olması lazım ki gelen kişilerin ne istediklerini ne arzuladıklarını bilmesi lazım çünkü kendisi gezmeli ki turistin beklentisinin ne olduğunu onu görmeli, hissetmeli.” K1

“Kültür turunu her rehber yapabilir yani macera rehberi de yapabilir ama macera turu yapabilmek için gerçekten bu işi seviyor olmak lazım yoksa hani sevmeden sadece para kazanmak için yapılabilecek bir iş değil. bazen bizim de sorguladığımız zamanlar oluyor, hani ben neden burdayım dediğim, dağda oluyoruz mesela işte belimize kadar karda yürüyoruz ya da ne bileyim kanyonda sıırıslam şelalelerden atlıyoruz vesaire... hani bisikletlerle dağlara tırmanıyoruz gibi...” K3

Tablo 2.19. Macera Turu Rehberi Profiline Yönelik Çözümlemeler

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Bilgi ve Beceri	Teknik Bilgi ve Hakimiyet	✓	✓	✓	✓		✓				✓
	İlk yardım Bilgisi		✓	✓	✓				✓		✓
	Risk Algısı ve Kriz Yönetimi Becerisi			✓	✓				✓		
	Liderlik Vafına Sahip Olmak ve Örnek Davranışlar Sergilemek	✓	✓					✓			
	İletişim Becerisi ve İyi İnsan İlişkileri		✓			✓	✓				
	Tarih, Kültür, Doğa Bilgisi		✓								
	Yabancı Dil Bilgisi						✓				
	Tecrübe Sahibi Olmak			✓							
	Kendine İnanmak				✓						
	Sezgi Yeteneği ve Adaptasyon				✓						
	Teknoloji Bilgisi	✓									
Hayat Tarzı	Yaşam Anlayışı Olarak Benimsemek	✓	✓	✓				✓			✓
	Macera ve Doğa Sevgisi			✓	✓	✓		✓			
	Seyahat Etme tutkusu	✓		✓		✓					
	Sürekli Öğrenme ve Kendini Geliştirme						✓	✓			

	Özgürlük Sevgisi ve Esnek Çalışma Düzeni			✓			✓
	Bohem Yaşam Şekli						✓
Fiziksel Yeterlilik	Güçlü, Sağlıklı, Dinamik Olmak	✓		✓	✓		✓
Macera Ruhu	Cesur olmak				✓		✓
	Keşif ve Merak Duygusu			✓			✓
Farkındalık	Doğaya Karşı Duyarlılık		✓	✓	✓	✓	✓
	Sürdürülebilirlik Bilinci		✓	✓			
Ekonomik Unsurlar	Ekonomik Özgürlük	✓					
	Maddi Tatmin						✓

Katılımcılara *“Macera turizmi deneyimlerinde rehberlerin, ortaya çıkabilecek olağandışı durumlarla başa çıkmak için hangi rolleri üstlenmeleri gerekir?”* sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı rehberlerin görüşleri analiz edilerek Tablo 2.20’de sunulmuştur. Yapılan analizler doğrultusunda; bilgi ve donanım, tutum, bilgilendirme ve hazırlık olarak üç tema tespit edilmiştir. Katılımcılar, olağandışı durumların tamamen önlenemeyebileceğini ancak doğru bilgi, uygun donanım, profesyonel bir yaklaşım ve alınacak önlemlerle bu durumların etkilerinin en aza indirilebileceğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, rehberlerin hem eğitim hem de tutum açısından profesyonel bir tutum sergilemeleri, turistlerle güçlü bir iletişim kurarak onları potansiyel risklere karşı bilinçlendirmeleri ve hazırlıklı olmalarını sağlamaları gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, katılımcılara göre, etkinlik öncesinde turistlerin fiziksel uygunluğunun değerlendirilmesi ve gerekli ekipmanların düzgün bir şekilde hazırlanması gibi faktörler, olası tehlikelerin önüne geçilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. İlgili konuda katılımcıların büyük bir kısmı tarafından belirtilen bir diğer faktör ise rehberlerin nitelikli ilk yardım eğitimi alması ve tekrarlamasının gerekliliği olmuştur. Bu unsurlar, macera turizminin doğasında bulunan risklerin yönetiminde rehberlerin rolünü daha iyi anlamamıza olanak tanımaktadır. Öne çıkan katılımcı görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“...koşullar düzgün aktarıldığında insanlar kendilerini o şekilde ayarlayabiliyor. Sadece çok iyi aktarmak gerekiyor durumu, diyelim vejetasyon yoğun olan rotalar var, ona göre giyinin diyoruz.” K5

“...sen önceden her türlü tedbiri al. Mesela üçgen askılığıın olacak kol kırılması için kullanmıyor olsan dahi bile batonun olacak, o yürüyüş batonları sadece senin yürümene destek olmuyor, sökülmeli ise onunla kızak yapabilirsiniz kol kırılmasına, düzleştirebilirsiniz o şekilde bağlayabilirsiniz. Yedek ayak bağın olacak, çakmağın olacak, birtakım ilaçların da olacak işte kremdir gibi ilk yardım çantan olacak, tedbirini bu şekilde alacaksın, her türlü kaza söz konusu olabilir ama tedbirini alıp onu hafifletmek de bizim görevimiz.” K4

Tablo 2.20. Macera Turu Rehberlerinin Roller

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Bilgi & Donanım	Risk Yönetimi ve Acil Durum Planlaması	✓	✓	✓			✓	✓	✓		✓
	Eğitim ve Sertifika Almak	✓		✓			✓	✓		✓	✓
	Macera Turistlerinin Aktiviteye Uygunluğunun Tespiti		✓				✓			✓	
Tutum	Öngörülü Olmak	✓							✓		
	Profesyonel Yaklaşım Sergilemek								✓		
Bilgilendirme & Hazırlık	Ekipman ve Altyapı Hazırlığı		✓		✓			✓			✓
	Macera Turistlerinin Bilgilendirilmesi		✓			✓	✓				

Katılımcıların macera turu rehberlerinin acil durum yönetimi ve güvenlik konusundaki eğitimlerine yönelik algılarını kapsamlı bir şekilde belirlenebilmesi için **“Macera turu rehberleri, acil durum yönetimi ve güvenlik konularında nasıl eğitilir ve bu konudaki deneyimleri nasıl değerlendirilir?”** sorusu yöneltilmiştir. Acil Durum Yönetimi ve Güvenlik Becerileri teması altında toplanan görüşler, bu alandaki eğitimlerin rehberlik mesleğinde hem bireysel hem de sektörel düzeyde ne denli kritik bir öneme sahip olduğunu göstermektedir (Tablo 2.21.).

Katılımcılar, uygulama ağırlıklı, zorunlu ve düzenli olarak tekrarlanan ilk yardım eğitimlerinin rehberler için mecburi olduğunu belirtmekle birlikte bu eğitimlerin mutlaka profesyonel kurumlar tarafından verilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Aksi takdirde, yanlış müdahalelerin doğurabileceği riskler vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra, kriz yönetimi ve iletişim stratejileri gibi becerilerin teorik bilgidan öte, deneyimle kazanıldığı ifade edilmiştir. Yerel bölgeye hakimiyet, etkili bir iletişim ağı kurulması ve yetkililerle koordinasyon içinde hareket edilmesi, rehberlerin kriz anları başarıyla yönetebilmeleri için temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Katılımcıların özellikle vurgu yaptığı bir diğer konu, rehberlerin arama kurtarma,

güvenlik ve hukuki gerekliliklere yönelik eğitimlere katılmalarının önemi olmuştur. Buna ek olarak, sigortanın risk yönetiminde kritik bir unsur olduğu belirtilmiş, rehberler için mali sorumluluk sigortasının gerekliliğine değinilmiştir. Alana çıkmadan önce güvenlik önlemleri üzerine özel eğitimlerin teşvik edilmesi gerektiği ifade edilerek, turizm sektörünün bu konuyu daha ciddiyetle ele alması gerektiği konusunda ortak bir görüş belirtilmiştir. Genel olarak, macera turu rehberlerinin acil durum yönetimi ve güvenlik becerilerinin arttırılmasının, yalnızca rehberlerin mesleki yeterliliğini değil, aynı zamanda katılımcıların güvenliğini ve sektörün genel itibarını güçlendireceğine dair bir algıya sahip olduğu görülmektedir.

“...kesinlikle her rehberin belirli süreler arasında mecburi bir ilk yardım eğitim görmesinin şart olduğunu düşünüyorum. Her beş yılda bir kesinlikle ilk yardım eğitimi almış olsa bile tekrar pratik yaparak eğitim almasının gerektiğini düşünüyorum, mesela ben daha geçen hafta yine ilk yardım eğitimi aldım, teknolojik olaylar veya bazı detaylar değişiyor, bazı şeyler değişiyor, öğrenmek şart.” K6

“...iletişim çok önemli, yani kimi arayacağını önceden bilmen gerekiyor. O bölgedeki yerel insanlarla diyalogun olması gerekiyor, bu iletişim ağının mevcut olması önemli çünkü o anda telefon çekmeyebiliyor, telefonun çektiği noktaları iyi bilmen gerekiyor, o bölgeye hâkim olman gerekiyor, hani nereye çıkıp nereden arayacağını, kimi arayacağını bilmen gerekiyor, bunlar önemli noktalar...” K3

Tablo 2.21. Macera Turu Rehberlerinin Alması Gereken Eğitimler

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Acil Durum Yönetimi	İlk Yardım Eğitimi ve Müdahale Sınırlamaları	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Kriz Yönetimi ve İletişim Stratejileri			✓	✓	✓					
Tur Öncesi Donanım	Güvenlik Önlemleri ve Hukuki Gereklilikler		✓	✓							
	Uzmanlık Gezileri ve Özel Eğitim İhtiyacı								✓		

Katılımcıların meslekte karşılaştıkları zorlukları ve bu zorluklara yönelik çözüm önerilerine ilişkin algılarını detaylı bir şekilde ortaya koymak amacıyla **“Macera turu rehberliği mesleğinde karşılaşılan zorluklar nelerdir ve bu zorlukları aşmak için önerilen stratejiler nelerdir?”** sorusu sorulmuştur. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda tespit edilen; sektörel düzenlemeler ve güvenlik unsurları, grup yönetimi, sürdürülebilirlik ve bilinçsizlik temaları, mesleğin karşı karşıya olduğu çok boyutlu sorunlara dikkat çekmektedir (Tablo 2.22.).

Grup yönetimi bağlamında, rehberlerin farklı grupların dinamiklerini analiz edebilme, etkili iletişim kurabilme ve grup içinde yaşanabilecek olası çatışmaları yönetebilme becerilerinin, mesleki başarının temel belirleyicileri olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanında, sektörel düzenlemeler ve güvenlik unsurları temasında, rehberlerin bilgi ve beceri eksiklikleri, yetersiz ekipman kontrolleri ve denetim mekanizmalarının bulunmaması gibi sorunlar ön plana çıkmıştır. Meslek birliklerinin eksikliği ve sektör çalışanlarının yeterli eğitim ve liyakate sahip olmaması, rehberlerin görevlerini güvenli ve profesyonel bir şekilde yerine getirebilmesinin önündeki önemli engeller arasında sayılmıştır. Sürdürülebilirlik ve bilinçsizlik temasında ise, katılımcılar hem turistler hem de sektör çalışanları açısından çevresel duyarlılık ve bilinç eksikliğinin altını çizmektedir. Özellikle, doğa tahribatı, destinasyonların sürdürülebilirliğini tehdit eden en kritik faktör olarak öne çıkarken, sektör çalışanlarının macera turizmi ile ilgili yeterli bilgiye ve farkındalığa sahip olmamaları, bu alanın gelişimi ve algılanmasında önemli sorunlara yol açmaktadır. Genel olarak, katılımcılar, eğitim, bilinçlendirme ve sektör içi iş birliğini artırmaya yönelik somut adımların, macera turu rehberliği mesleğinde yaşanan zorlukları aşmada etkili bir çözüm yolu sunabileceği yönünde ortak bir algıya sahiptir. Bu bağlamda, rehberlerin donanımını artıracak meslek içi eğitimlerin, daha etkin bir denetim sistemi ve çevresel farkındalığı güçlendirecek girişimlerin, mesleğin sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasında kilit bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

“...platform yok macera rehberlerinin bir arada bulunduğu, dertlerini sıkıntılarını paylaşabileceği bir kurum, kuruluş, birlik yok. Hani bunu zaten denetleyen bir kurum da yok, kim macera rehberi, nasıl macera rehberi olunur ile ilgili de bir otorite yok yani, otorite boşluğu var bu konuda, yani turist rehberliği açısından ele alırsak orada kaçak rehberlik yapan lisanssız birçok rehber var.” K3

“...şimdi sen macerayı muhakkak ki bir açık alanda yapıyorsun, ister dağda, ister mağarada, ister denizde... en büyük sorun doğanın yok olması, o macera turizmini yapacağın bölgenin harap olması...Halkımızın bir duyarlılık göstermesi gerekiyor, bakın çok enteresan, bunu sadece yerel yönetim yok etmiyor, insanlar da yok ediyor, Karadeniz yaylasına çıkıyorsun, çiçekleri koparıyorlar...Gittiğimiz, gösterdiğimiz, gezdiğimiz yerlerin süre içerisinde insanlar tarafından yok edilmesi...en büyük zorluklar bunlar.” K4

“...bence yeterince anlaşılmamış olması, henüz bence yeterince tanınmıyor rehberler dahil olmak üzere acenteler vesaire ve turizm işletmeleri yani bu kesimde bu tanım oturtmamış durumda, insana ne sağladığını ne yararı olabileceğini bilmiyorlar çünkü tanımı oturtmadıkları için bunun ne olacağını bilmiyorlar, işte anlaşılmaması, bilinmemesi, tanınmaması...” K7

Tablo 2.22. Macera Turu Rehberliği Mesleğinde Karşılaşılan Zorluklar ve Önerilen Stratejilere Yönelik Çözümler

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Sektörel Düzenlemeler ve Güvenlik Unsurları	Meslek Birliklerinin Kurulmasının Gerekliliği			✓	✓		✓	✓	✓	✓	
	Olası Kaza ve Yaralanmalar						✓			✓	
Grup Yönetimi	İletişim ve Yönetme Becerisi	✓	✓	✓		✓					
Sürdürülebilirlik & Bilinçsizlik	Tanıtım Eksikliği ve Algılama Sorunları	✓						✓			
	Doğa Tahribatı ve Duyarsızlık				✓						

Katılımcıların *“Macera turu rehberliği alanında mevcut insan kaynağını sağlama konusunda üniversitelerin turizm fakültelerinin müfredatlarının yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?”* sorusuna ilişkin verdiği cevaplar Tablo 2.23.’te analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, katılımcı görüşleri iki tema altında toplanmıştır. Katılımcı rehberlerin çoğu macera turizmi alanında turizm fakültelerinin müfredatlarının yetersiz olduğunu düşünürken (K1, K2, K3, K6, K7, K8, K9, K10), iki katılımcı bu konuda herhangi bir bilgisi olmadığını belirtmiştir (K4, K5). Görüşmeler sonucunda ortaya çıkan tema ve kodlar, macera turu rehberliği eğitiminde hem akademik hem de sektörel düzeyde önemli eksiklikler bulunduğunu göstermektedir. Katılımcılara göre, üniversitelerde genellikle teorik bilgiye ağırlık verilerek pratik deneyim kazandırmaya yönelik fırsatlar sınırlı kalmaktadır. Bu durum, mezunların iş yaşamında karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilme becerilerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, katılımcılar, üniversitelerin müfredatlarında sektörel uygulamalara yer vererek akademisyenler ve deneyimli rehberlerin iş birliği yapmalarının, öğrencilerin yalnızca teorik değil, aynı zamanda pratik bilgiyle de donanmasını sağlayabileceğini belirtmişlerdir.

Branşlaşma ve uzmanlaşma eksikliği konusunda katılımcılar, turizm eğitiminin yalnızca genel bilgilerle sınırlı kalmaması gerektiğini, bunun yerine öğrencilere çeşitli turizm

alanlarında detaylı eğitim sunulması gerektiğini vurgulamışlardır. Katılımcılar tarafından vurgulanan bir diğer önemli nokta, üniversitelerin sektöre yönelik uygulamalı etkinlikler düzenleyerek öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirmelerine ve sektördeki profesyonellerle etkileşimde bulunmalarına olanak sağlamalarının gerekli olduğudur. Sonuç olarak, katılımcılar, eğitim ve sektör arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesiyle, sektöre uygun ve daha donanımlı rehberlerin yetiştirilmesinin mümkün olacağı görüşündedirler. İlgili tema ve kodlar doğrultusunda öne çıkan katılımcı görüşleri aşağıda sunulmuştur.

“...o derse gidip bunu yapmanız lazım yani o öğrencilere bunu tattırmanız lazım ve tecrübeli insanlarla yapmanız lazım, onlarla görüşürmeniz lazım, oradaki potansiyeli onlara göstermeniz lazım. Orada üniversitelerin fakültelerinin müfredatlarının içinde bu etkileşimi sağlayacak konferanslar ve etkinliklerin de olması gerektiğini düşünüyorum yani sadece bir ders olarak değil, etkinlik olarak...” K1

“...branşlaşma yönünde biraz zayıf, deneyimli rehberlerle üniversitelerin bence birlikte çalışmasında büyük fayda var. üniversitelerde değişik uzmanlık alanlarından bir rehberle tanışma günleri olabilir, rehberlik öğrencilerinin sektördeki deneyimli o kişilerle bir araya getirilmesi çok önemli, buna göre de tabii müfredatın oluşturulması... kafalarında öğrenciyken yapmış olsalar ve kendilerini baştan o yola göre hazırlamış olsalar o zaman işte macera turizminde çalışan acentelerle daha öğrencilikten itibaren bir araya gelseler rehberlerle falan daha iyi yol alırlar.” K2

“...hayır, kesinlikle düşünmüyorum çünkü üniversitede ben turizm rehberliği okurken, benim bu alanımdan yararlanmak istediler yani okuldaki birçok sunumu ben yaptım, oryantiring mesela bilmiyorlar, hoca da bilmiyor, okullarda macera turizmine yönelik doğru düzgün bir şey yok yok.” K9

Tablo 2.23. Macera Turu Rehberliğine Yönelik Müfredatın Değerlendirilmesi

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Eğitim ve Müfredata İlişkin Sorunlar	Teorik İçerik Yetersizliği	✓		✓				✓		✓	✓
	Alanda Pratik Yapma İhtiyacı	✓	✓						✓		
	Branşlaşma ve Uzmanlaşma Eksikliği		✓	✓	✓						
Eğitim Verenlere İlişkin Sorunlar	Sektörle İş Birliği ve Uygulamalı Etkinlik İhtiyacı	✓	✓							✓	
	Akademisyenlerin Alana Hâkim Olmaması			✓					✓	✓	

2.9.5. Metafor Sorusu

Görüşmenin sonunda, katılımcılara **“Macera turu rehberliğini bir hayvan, nesne, bitkiye benzetmek isterseniz neye benzetirdiniz? Neden?”** sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı yanıtları; hayvan, bitki ve nesne olmak üzere üç kategoriye ayrılmış ve her bir kategoriye ait metaforlar, kod başlıkları altında Tablo 2.24.’te sunulmuştur. Katılımcıların seçtiği metaforlar, macera turu rehberliğinin çok yönlü doğasını yansıtmaktadır. Çoban köpeği ve sarmaşık gibi metaforların öne çıkması, macera turu rehberlerinin liderlik, yönlendirme, güvenlik sağlama ve çevresel uyum yeteneklerine sahip olmalarının önemini vurgulamaktadır. Hayvanlar ve bitkiler, rehberin doğayla ve grup içindeki katılımcılarla olan ilişkisinde taşıdığı temel özellikleri sembolize ederken, nesneler, rehberin iletişim ve bilgi sağlama görevlerini ön plana çıkaran metaforlardır. Bu metaforlar, macera turu rehberlerinin mesleklerini sadece bir iş olarak değil, aynı zamanda çevre, insan ilişkileri ve liderlik becerilerini içeren dinamik bir süreç olarak nasıl algıladıklarını göstermektedir. Öne çıkan katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

K1 nolu katılımcı, sarmaşık metaforunu, tura çıkmanın belirsizliklerinden, başarılı bir şekilde amaca ulaşmaya kadar olan süreci anlatmak için kullanmıştır.

“Bitki olarak söylersen de sarmaşık derim. Şöyle bu tura başladığın zaman, bu rehberliği yaptığın zaman, sarmaşığın yeşillenmesi gibi o turu nihayetinde alıp bitirmeniz gerekiyor. Sarmaşık da orada çıktığı zaman oradaki ağacı bilmez, oradaki durumu bilmez, çıkar ve yolunu bulur ve de sarılarak bir şekilde o amacına ulaşır. Yani biz de çıkıyoruz, insanları tanımıyoruz, hava durumunu bilmiyoruz, ilk çıktığımızda yeşillendiğimiz zaman onların karşısına turu bitirdiğimizde de o gökyüzüne doğru uzamış halimiz diyebilirim çünkü doğal ortam sizi yeşillendirmiş ama sonrasını hiç bilmiyorsunuz oradaki tek amacımız o hayatı devam ettirmek turu da ben o hayat olarak görüyorum öyle söyleyebilirim.” K1

Bir başka katılımcı, macera turu rehberini dayanıklılık ve azim açısından katıra benzetmiştir.

“Hayvan olarak katıra benzetirdim. Ya katır çok dayanıklı bir hayvandır, yolundan hiç şaşmaz, öyle gider hiç şikâyet falan da etmez, yani biraz onu gerektiriyor macera rehberliği. Azimli bir şekilde yolda gider.” K2

K6 nolu katılımcı tarafından, uyanıklık ile direnç bakımından kurt ve çakal metaforları kullanılmıştır.

“...tabii ki doğaya karşı dirençli olacaksın bir de çok uyanık olmak zorundasın her şeyi görmek zorundasın, etrafında ne olup ne bittiğini görmek zorundasın. Tehlike anında nereye kaçıp ne yaptın,

nereye gittin yani onu bilmek zorundasın o yüzden kurt gibi çakal gibi çok uyanık olmak zorundasın hele macera turlarında, hava kötü olur olmaz onu çok iyi bilmek zorundasın.” K6

K10 nolu katılımcı macera turu rehberini, anaç bir ayıya benzeterek koruma içgüdüsü ve güvenlik yönlerine dikkat çekmektedir.

“...anaç ayılar vardır ya arkalarında dört tane yavruyla yürüyen ona benziyor çünkü ben her zaman söylerim biz, bu insanlar iyi vakit geçirmek ve emniyetli vakit geçirmek için buradalar yani güvenli hissetmeleri lazım yalnız burada çok ince bir nokta var çok da güvenli olmaması lazım ki içinde biraz macera faktörü olsun ama ölümüne de gitmesin insanlar, bir anne ayı gibi hem yavrularımıza duvara çıkmayı öğretiyorsak hem de onları kollayabiliyorsak o zaman doğru bir iş yapmışız.” K10

Tablo 2.24. Macera Turu Rehberliği Metaforları

Tema	Kod	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Hayvan	Çoban Köpeği				✓				✓		
	Tilki	✓									
	Karınca	✓									
	Katır		✓								
	Keçi			✓							
	Kuş						✓				
	Çakal						✓				
	Kurt						✓				
	Karga							✓			
	Kartal									✓	
	Anaç Ayılar										✓
	Sarmaşık	✓						✓			
Bitki	Anadolu Orkidesi		✓								
	Meşe Ağacı		✓								
	Narteks					✓					
	Göldeki Nilüfer									✓	
	Nane						✓				
	Dümbün							✓			
Nesne	Mikrofon				✓						

SONUÇ

Alternatif turizm çeşitlerinden biri olan macera turizmi, son yıllarda katılımcı sayısındaki artışla birlikte dikkat çekici bir gelişim göstermiştir. Bir destinasyonun macera turizmi açısından gelişebilmesi için, doğal zenginlikler, çeşitli aktivite olanakları ve ulaşım kolaylığı gibi unsurların bir arada bulunması gereklidir. Türkiye'nin gözde turizm merkezlerinden biri olan Antalya, Akdeniz ile Toros Dağları arasındaki stratejik konumu ve doğal güzellikleri ile bu açıdan önemli bir potansiyele sahiptir. Doğa yürüyüşü, rafting, yamaç paraşütü gibi çeşitli aktiviteler için uygun bir zemin sunan şehir, bu alanda gelişime açık önemli bir destinasyon olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmada macera turu rehberleri ile yapılan görüşmeler aracılığı ile Antalya'nın macera turizmi potansiyelinin ve bu alanda önemli rol oynayan macera turu rehberliği unsurlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular, Antalya ilinin macera turizmi alanındaki gelişimi ve rehberlik faktörlerinin anlaşılması için önemli veriler sunmaktadır.

Türkiye’de macera turizmi kapsamında yapılan araştırmalar arasında, macera turizmi ve macera turu rehberliği üzerine iki kitap çalışması ile 13 tez çalışması tespit edilmiştir. Bu tezlerin çoğunda macera turistlerinin özellikleri incelenirken, yalnızca bir tanesi macera turu rehberliğine odaklanmıştır. Söz konusu çalışmada rehberlerin temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesi amaçlanmış; araştırma sonucunda, macera turu rehberlerinin faaliyetler sırasında büyük ölçüde psikolojik ihtiyaçlarını karşıladıkları ortaya konmuştur. Ayrıca, rehberlerin aktivitelere katılım kararlarında güçlü bir içsel motivasyona sahip oldukları tespit edilmiştir. Çalışmalarda Antalya ili ise daha önce farklı turizm türleri veya belirli macera aktiviteleri özelinde ele alınmıştır. Bu doğrultuda, bu tez çalışması Antalya ilini macera turizmi ve macera turu rehberliği bağlamında inceleyen ilk çalışmalardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan macera turu rehberlerinin demografik özellikleri incelendiğinde, 30 yaş ve üzerinde katılımcı sayısı ile erkeklerin çoğunlukta olduğu dikkat çekmektedir. Bu nitelikler, fiziksel dayanıklılığın önemine işaret etmektedir. Katılımcıların çoğunun serbest çalıştığı ve 20 yılı aşkın bir deneyime sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durum rehberlerin işlerini bağımsız ve profesyonel bir şekilde sürdürdüklerini göstermektedir. Ayrıca akademik açıdan donanımlı oldukları ve genellikle yabancı turistler ile çalıştıkları gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, yabancı dil becerisi ve kültürel çeşitlilik konusunda rehberlerin yetkin oldukları çıkarımında bulunulabilir. Katılımcıların çoğunlukla kara ve su tabanlı macera aktivitelerinde rehberlik yaptığı ve bunların arasında en çok öne çıkan aktivitelerin yürüyüş, deniz kanosu ve

tekne olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan tüm rehberlerin yürüyüş turlarında aktif görev aldığını belirtmesi dikkat çekicidir. Buradan yola çıkarak, yürüyüş turlarının macera aktiviteleri içerisinde önemli bir yer tuttuğu sonucuna ulaşılabılır. Rehberlik yapılan diğer aktiviteler arasında; oryantiring, doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, kayak, bisiklet ve dağcılık, kanyon geçişi, deniz kayağı, dalgıçlık, kürek ve mavi yolculuğun yer alması macera turizminin çeşitliliğini ve rehberlerin çok yönlü becerilere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan rehberlerden yalnızca bir tanesi yamaç paraşütü aktivitesinde rehberlik yaptığını ifade etmiştir.

Macera turizminin Türkiye'deki durumu incelendiğinde, elde edilen bulgular, ülkenin farklı coğrafi bölgelerinin bu alanda büyük bir potansiyel sunduğunu göstermektedir. Akdeniz Bölgesi'nde Likya Yolu ve Toros Dağları, Karadeniz Bölgesi'nde Kaçkar Dağları, Ege Bölgesi'nde Karia Yolu ve İç Anadolu Bölgesi'nde Kapadokya, bu potansiyelin en belirgin örnekleri arasında yer almaktadır. Bu bölgelerdeki doğa yürüyüşü, dağcılık, rafting gibi kara, su ve hava temelli aktivitelerin, coğrafi özelliklerin sunduğu avantajlarla birleştirilerek öne çıkarılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmaya katılan macera turu rehberlerinin görüşlerinden yola çıkılarak macera turizminin tanımını *“Doğayla iç içe, risk ve belirsizlik içeren özgün aktiviteler aracılığıyla kişisel sınırları zorlayarak, fiziksel ve duygusal yenilenme fırsatı sunan, keşif ve adrenalin dolu deneyimlerle bireylere heyecan, tatmin ve kendini keşfetme imkânı sağlayan bir turizm türüdür.”* şeklinde yapmak mümkündür. Bu tanım literatürdeki çalışmalar ile paralellik göstermektedir (Sung vd., 1996; Janowski vd., 2021). Söz konusu çalışmalarda da macera turizmi kapsamında *risk, meydan okuma, doğal çevre, heyecan ve fiziksel aktivite* gibi boyutlar vurgulanmıştır.

Katılımcılar, macera turizminin yalnızca fiziksel aktiviteler sunmakla kalmayıp, aynı zamanda psikolojik ve fizyolojik açıdan iyileştirici etkiler yaratarak bireylerin doğa ile etkileşimini güçlendirdiğini de belirtmiştir. Diğer yandan, macera turlarının turist gruplarındaki dayanışma ve ekip ruhunun oluşumunu desteklediği ve sosyal bağları güçlendirdiği saptanmıştır. Benzer bulgulara Miles (1978) ve Pomfret (2006) tarafından yapılan çalışmalarda da rastlanmıştır. Bunun yanı sıra, macera turizminin yerel halkla etkileşimi arttırarak, sunduğu ekonomik faydalar ve istihdam olanakları sayesinde kırsal kesimin canlandırılmasında da önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Ancak, doğal yaşam üzerindeki tahribat ve mevsimlik işçi gibi olumsuz etkilerin önlenmesi için bu faydaların sürdürülebilir ve dengeli bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir.

Rehberler, macera turlarını göz önünde bulundurarak macera turist profilleri ve motivasyonları hakkında değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bu bağlamda, turistlerin

genellikle çevre bilincine sahip, orta ve üst düzey gelir grubuna mensup, hazırlıklı, bilinçli ve güçlü sosyal bağlara sahip bireylerden oluştuğu belirlenmiştir. Macera turlarına yönelimde ise yenilenme, kaçış, yeni deneyimler ve keşif arayışı gibi unsurların yanı sıra ulaşım kolaylığı ve ekonomik avantajların da etkili olduğu ifade edilmiştir. Bu bulgular, Kalbekov ve Turdumambetov (2024) ile Garda ve Karaçor'un (2016) macera turistleri üzerine gerçekleştirdiği çalışmalarla örtüşmektedir. Dolayısıyla macera turlarının, fiziksel aktivitelerin ötesinde kültürel ve sosyal keşif fırsatları da sunduğu sonucuna ulaşılabilir.

Elde edilen bulgular, macera turu rehberliğine dair 31 farklı nitelik ve rolü (örn. teknik bilgi ve hakimiyet, risk algısı ve kriz yönetimi becerisi, ilk yardım bilgisi, iletişim becerisi ve iyi insan ilişkileri, tarih, kültür ve doğa bilgisi, liderlik vasfı, sürdürülebilirlik bilinci) ortaya çıkarmıştır. Bu niteliklerin, Macera Seyahati Ticaret Birliği (ATTA, 2015) tarafından belirlenen macera turu rehberliği standartlarıyla (teknik yeterlilik, vahşi doğa tıbbı ve ilk yardım, müşteri hizmetleri ve grup yönetim becerileri, doğal ve kültürel tarih yorumlama, sürdürülebilirlik) uyum gösterdiği tespit edilmiştir.

Yapılan görüşmeler sonucunda, macera turu rehberlerinin mesleklerini doğa ve macera odaklı bir yaşam tarzı olarak algıladıkları ve içselleştirdikleri belirlenmiştir. Bu bulgu Carnicelli Filho'nun (2013) çalışmasındaki sonuçları destekler niteliktedir. Bu çerçevede, Macera turu rehberliği mesleği yalnızca teknik bilgi ve becerilere değil, aynı zamanda liderlik, cesaret ve çevresel sürdürülebilirlik bilinci gibi kişisel özelliklerin de bir arada bulunmasını gerektiren, dinamik ve çok yönlü bir alan olarak tanımlanabilir. Katılımcıların aktardığı ifadeler, rehberlerin mesleklerine ve doğaya olan bağlılıklarını ortaya koyarak, doğa ile iç içe olmanın özgürleştirici etkisi ve keşif ruhunun mesleki motivasyona katkısını da vurgulamaktadır.

Araştırmada, kriz yönetimi, fiziksel dayanıklılık, ekipman bilgisi, hızlı karar alma ve etkili iletişim gibi becerilerin ve profesyonel bir tutum sergilemenin, mesleğin zorlu koşullarında başarıyı sağlamak için kritik öneme sahip olduğu ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra macera turizminin doğasında bulunan riskler, mesleğin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmekte ve bu risklere karşı gerekli önlemlerin titizlikle alınması gerekmektedir. Belirtilen önlemler arasında, turistlerin fiziksel uygunluğunun değerlendirilmesi, ekipman hazırlığının eksiksiz gerçekleştirilmesi ve katılımcıların potansiyel tehlikeler ve aktiviteler konusunda bilgilendirilmesi yer almaktadır. Nitekim literatürde de, doğa turlarından önce gerekli hazırlıkların özenle yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir (Ön vd., 2021). Ayrıca, macera turlarındaki olası riskleri en aza indirmek açısından düzenli ve uygulamalı ilk yardım eğitimi alınması önerilmektedir.

Eğitim boyutunda, katılımcılar turizm fakültelerindeki teorik ağırlıklı müfredatın pratik deneyim eksikliğine yol açtığını ve bu durumun mezunların sektördeki zorluklarla başa çıkma becerilerini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Eğitim ile macera turizmi sektörü arasındaki bağın güçlendirilmesi amacıyla; uzmanlaşmanın teşvik edilmesi, akademisyenler ile sektör profesyonelleri arasında iş birliği yapılması ve üniversiteler tarafından sektöre yönelik uygulamalı etkinlikler düzenlenmesi gibi öneriler sunulabilir.

Katılımcıların kullandığı metaforlar incelendiğinde, macera turu rehberliğinin çok yönlü doğası göze çarpmaktadır. Sarmaşık, katır, kurt ve ayı gibi benzetmeler, rehberlerin liderlik, dayanıklılık, yönlendirme, güvenlik ve çevresel uyum gibi temel mesleki özelliklerini vurgulamaktadır. Nesne metaforları, rehberlerin gözlem ve iletişim rollerine *dikkat çekerken*; bitki metaforları ise rehberliğin belirsizliklerden başarıya ulaşma sürecini temsil etmektedir. Bu metaforlar, macera turu rehberlerinin mesleklerine ilişkin çeşitli algılarını ve mesleğe duydukları içsel bağlılığı yansıtmaktadır.

Sonuç olarak, teori ve pratiği birleştiren eğitim yaklaşımlarının geliştirilmesi, meslek içi eğitim programlarının yaygınlaştırılması, etkin denetim mekanizmalarının hayata geçirilmesi ve çevresel duyarlılığı arttırmaya yönelik girişimlerin uygulanması, macera turu rehberliğinin daha profesyonel ve sürdürülebilir bir yapıya ulaşmasında kilit bir rol oynayacaktır. Bunun yanı sıra, macera turu rehberlerini bir araya getiren bir meslek birliğinin oluşturulması, rehberlerin bireysel ve kolektif mesleki sorumluluklarının yasal bir çerçevede tanımlanarak desteklenmesi sektörün genel itibarı ve başarısı için önem arz etmektedir.

Bulgular, Antalya'nın doğal yapısıyla uyumlu bir şekilde öne çıkan kanyon geçişi, doğa yürüyüşü, mağaracılık, rafting ve yamaç paraşütü gibi aktivitelerin, bölgede geliştirilmesi gereken başlıca alanlar olduğunu ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, mevcut rotaların sürdürülebilirlik kapsamında yönetilmesi ve sedir ormanları ile yayla köyleri gibi doğal alanların dahil edilerek yeni rotaların oluşturulması ile bölgenin macera turizmi potansiyelinin artacağı öngörülmektedir.

Antalya'daki macera turizmi faaliyetlerinin geliştirilmesi için önerilen stratejiler arasında, etkili tanıtım kampanyalarının düzenlenmesi, doğal alanların yasal çerçevede korunması, yerel halk ve ilgili otoritelerin iş birliğiyle denetimlerin sağlanması, rehberler ve sektördeki diğer çalışanlar için eğitim programlarının yaygınlaştırılması yer almaktadır. Ayrıca, doğa bilincinin erken yaşlardan itibaren eğitim sistemine entegre edilmesi, faaliyetlerin nitelikli personel eşliğinde yürütülmesi ve macera turizminin gerçekleştiği doğal alanlara kota sınırlaması uygulanması ile kalite standartlarının artırılması gerekmektedir.

Bu çalışmanın sonuçları, Antalya'nın coğrafi yapısı, doğal güzellikleri, uygun iklim koşulları, ulaşım altyapısı ve kültürel mirası sayesinde uluslararası düzeyde bir macera turizmi destinasyonu olma potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Ancak, bu potansiyelin, izinsiz yapılaşma, yetersiz tanıtım stratejileri, nitelikli ve eğitilmiş personel eksikliği, çevresel sürdürülebilirlik konusunda yaşanan problemler nedeniyle tam anlamıyla değerlendirilemediği tespit edilmiştir. Bu potansiyelinin geliştirilebilmesi için bütüncül bir planlama yaklaşımı benimsenmeli, çevresel sürdürülebilirliği ön planda tutan uygulamalar geliştirilmeli ve profesyonel tanıtım stratejileriyle ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığı arttırılmalıdır. Bu süreçte, devlet desteğinin sağlanması ve yerel halkın aktif katılımı, macera turizminin sürdürülebilir bir şekilde gelişimi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu şekilde, sadece Antalya açısından değil, ülke genelinde de turizm çeşitliliği ve çekiciliği arttırılabilir. Macera turizmi, farklı coğrafi ve kültürel özelliklerin avantajlarından yararlanılarak, sürdürülebilir turizm stratejileri doğrultusunda daha da güçlenebilir ve sektörde önemli bir ivme yaratabilir.

Bu çalışmanın, Antalya'nın bir macera turizmi destinasyonu olarak geliştirilmesi, macera turu rehberliğine dair temel unsurların belirlenmesi ve sektördeki eksikliklerin giderilmesine yönelik öneriler sunması ile akademik literatüre ve pratik uygulamalara yönelik katkı sağlayacağı varsayılmaktadır. Ayrıca Antalya'nın macera turizmi potansiyelini ön plana çıkaran bu çalışmanın, gelecekte Antalya destinasyonunu konu edinecek akademik araştırmalarda macera turizmi ve macera turu rehberliği konularının daha kapsamlı bir şekilde ele alınmasında ışık tutması beklenmektedir.

Türkiye'deki tüm macera turu rehberlerine ulaşmanın güç olması nedeniyle çalışmanın yalnızca 10 tane macera turu rehberiyle gerçekleştirilmiş olması, araştırmanın sınırlılığı olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, araştırmanın yalnızca Antalya ili ile sınırlı olması da bir başka kısıtlayıcı unsur olarak öne çıkmaktadır. Gelecekte bu kapsamda yapılması planlanan araştırmalarda, tek bir şehir yerine daha geniş kapsamlı alanlar ele alınabilir, farklı veri toplama yöntemleri kullanılabilir ve yerel halkın macera turizmine ilişkin algısı araştırılabilir. Katılımcı sayıları arttırılarak yapılacak çalışmalar da, macera turizmine yeni yaklaşımlar sunabilir.

KAYNAKÇA

- Akgül, G. (2022). *The Effect of Personality Characteristics on Behaviors Regarding Adventure Tourism: The Case of Cappadocia Hot Air Balloon*. Yüksek Lisans Tezi. Alparslan Türkeş Bilim Ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Akgündüz, Y. ve Kızılcıoğlu, G. (2016). *Likya Yolu'nu Yürüyen Turistlerin Seyahat Motivasyonları ve Memnuniyet Düzeyleri*. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 23(3): 817-836.
- Albayrak, T., Caber, M. ve Crawford, D. (2007). *Leisure Constraints and the Pursuit of Adventure Activities in Turkey*. Anatolia, 18(2): 243-254.
- Asan, H. (2020). *Macera Turizmi Çalışanlarının Mesleki Kişilikleri Çerçevesinde Gösterdikleri Duygusal Emegin İş Tatminine Etkisi*. Doktora Tezi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Atsan, M. ve Çetinsöz, B. C. (2019). *Mağara Turizmini Tercih Eden Turistleri Motive Eden Faktörler: Aynalıgöl (Gilindire) Mağarasına Yönelik Bir İçerik Analizi*. Journal of Tourism Theory and Research, 5(2): 260-272.
- Aylan, F. K. (2021). *Macera Turizminin Görsel Haritalama Tekniğiyle Bibliyometrik Analizi: Web of Science Veri Tabanı İncelemesi*. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 18(3): 496-517.
- Beedie, P. (2003). *Mountain Guiding and Adventure Tourism: Reflections on the Choreography of the Experience*. Leisure Studies, 22(2): 147-167.
- Bentley, T. A., Page, S. J. ve Laird, I. S. (2001). *Accidents in the New Zealand Adventure Tourism Industry*. Safety Science, 38(1): 31-48.
- Bentley, T. A., Page, S. J. ve Macky, K. A. (2007). *Adventure Tourism and Adventure Sports Injury: The New Zealand Experience*. Applied Ergonomics, 38(6): 791-796.
- Bentley, L. (2024). *Psychological Benefits of Adventure Tourism*. Integrated Journal for Research in Arts and Humanities, 4(2): 97-103.
- Bingöl, S. (2020). *Macera Turistlerinin Duyusal Arayışları ile Aktivite Tercihleri İlişkisinin Türkiye Örneğinde İncelenmesi*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Bingöl, S. ve Kozak, M. A. (2020). *Türkiye'de Macera Turisti Tipolojisi*. Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 4(2): 909-926.

- Bingöl, S. ve Kozak, M. A. (2021). *Macera Turistlerinin Duyusal Arayışları ile Aktivite Tercihleri İlişkisi: Türkiye Örneği*. Seyahat Ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 18(1): 141-165.
- Barton, B. (2007). *Safety, Risk and Adventure in Outdoor Activities*. Sage Publications Inc. Thousand Oaks, Ca.
- Buckley, R. (2006). *Adventure Tourism*. Cabi Publishing, Wallingford, UK.
- Buckley, R. (2006). *Adventure Tourism Research: A Guide to the Literature*. Tourism Recreation Research, 31(2): 75-83.
- Buckley, R. (2010). *Communications in Adventure Tour Products: Health and Safety in Rafting and Kayaking*. Annals of Tourism Research, 37(2): 315-332.
- Buckley, R. (2010). *Adventure Tourism Management*. Elsevier, Oxford.
- Buckley, R. (2012). *Rush as a Key Motivation in Skilled Adventure Tourism: Resolving the Risk Recreation Paradox*. Tourism Management, 33(4): 961-970.
- Cankül, I. (2021). *Kaş Destinasyonunun Macera Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi*. Journal of Tourism and Management, 2(1): 77-85.
- Carnicelli-Filho, S. (2013). *The Emotional Life of Adventure Guides*. Annals of Tourism Research, 43:192-209.
- Ciriviri, K. (2019). *Manual for Risk Management in Adventure Tourism*. Macedonian Red Cross - Branch Organization Ohrid, Macedonia.
- Cohen, E. (1985). *The Tourist Guide: The Origins, Structure and Dynamics of a Role*. Annals of Tourism Research, 12(1): 5-29.
- Creswell, J. W. ve Creswell, J. D. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. Sage Publications.
- Çelik, S. (2018). *Alternatif Turizm*. Journal of International Social Research, 11(56).
- Çetinkaya, G. (2014). *Bir Macera Turizmi Etkinliği Olarak Kaya Tırmanış Sportu ve Antalya-Geyikbayırı'nın Potansiyeli*. Doğu Coğrafya Dergisi, 19(31): 83-100.
- Çetinsöz, B. C. ve Artuğer, S. (2014). *Yabancı Turistlerin Antalya'yı Tercih Etmesinde Etkili Olan Çekici Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Journal of International Social Research, 7(32).
- Çorbacı, M. (2022). *Macera Turizminin Seyahat Niyetine Etkisinde Sosyal Medya Pazarlaması ve Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Aracılık Rolü*. Yüksek Lisans Tezi . Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Dar, H. (2014). *Potentials and Problems of Adventure Tourism: A Study of Kashmir Valley*. Abhinav International Monthly Refereed Journal of Research in Management & Technology, 3(9): 77-84.
- Davras, Ö. (2023). *Yamaç Paraşütü Yapan Yerli ve Yabancı Turistlerin Destinasyon Memnuniyetleri: Bir Aepa Uygulaması*. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 34(1): 83-95.
- Demiray, H. (2022). *Macera Turizmi Katılımcılarının Motivasyon ve Memnuniyetleri: Rafting Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- Ewert, A. W. (1994). *Playing the Edge: Motivation and Risk Taking in a High-Altitude Wilderness Like Environment*. Environment and Behavior, 26(1): 3-24.
- Ewert, A. ve Jamieson, L. (2013). *Current Status and Future Directions in The Adventure Tourism Industry*. Managing Tourist Health and Safety in the New Millennium, 67-84.
- Filep, S., Klint, L. M., Dominey-Howes, D. ve Delacy, T. (2013). "Discovering What Matters in a Perfect Day: A Study of Well-Being of Adventure Tourists". Taylor, S., Varley, P. ve Johnson, T. (Ed.), *Adventure Tourism: Meaning, Experience and Learning*. Routledge, New York, 33-46.
- Garda, B. (2010). *Macera Turizmi Pazarlaması: Antalya Yöresine Gelen Turistlerin Macera Turizmine Yönelik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Garda, B. (2011). *Macera Turizmi Pazarına Genel Bir Bakış*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 14(1-2): 189-200.
- Garda, B. (2014). *Macera Turizmi Pazarlaması Özel İlgi Turizminin Yeni Yüzü*. Çizgi Kitabevi, Konya.
- Garda, B. ve Karaçor, S. (2016). *Yeni Turistik Eğilimler: Antalya İli Örneği*. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 23(3): 605-622.
- Gibbs, G. R. (2018). *Analyzing qualitative data*. SAGE Publications Ltd.
- Gonçalves, K. (2020). *Labour Policies, Language Use and the New Economy*. Springer International Publishing.
- Gross, S. ve Sand, M. (2020). *Adventure Tourism: A Perspective Paper*. Tourism Review, 75(1): 153-157.
- Holloway, J. C. (1981). *The Guided Tour a Sociological Approach*. Annals of Tourism Research, 8(3): 377-402.

- Janowski, I., Gardiner, S. ve Kwek, A. (2021). *Dimensions of Adventure Tourism*. Tourism Management Perspectives, 37: 100776.
- Jenkins, I. (2019). *Adventure Tourism and Outdoor Activities Management: A 21st Century Toolkit*. Cabi Publishing, Wallingford, UK.
- Kaba, İ. C. (2016). *Türkiye'de Ticari Rekreasyon Faaliyeti Olarak Macera Turizminin Gelişim Potansiyeli Hakkında Sektör Yöneticilerinin Algularının Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kalbekov, E. ve Turdumambetov, B. (2024). *Adventure Tourism Motivations*. Tourism Economics, Management and Policy Research, 4(1): 1-10.
- Kanada Turizm Komisyonu (2001). *Outdoor Tourism: An Industry Profile and Resource Guide*. The Canadian Tourism Human Resources Council Ottawa.
- Karamustafa, K. Ve Kılıçhan, B. (2024). *Türkiye'de Profesyonel Turist Rehberliği Mesleğinde Uzmanlaşma: Bölgelerin Mevcut Durumu ve Geleceğe Dönük Öneriler*. Journal of Tourism & Gastronomy Studies, 12(1): 266-289.
- Karpuz, M. (2017). *Macera Turizm Faaliyetlerine Katılan Turistlerin Memnuniyetinin Tekrar Ziyaret Etme Niyeti ile İlişkisi: Fethiye Örneği*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Kılınçoğlu, S. (2023). *Macera Turist Rehberliği Seçim Nedenleri: Öz Belirleme Teorisi Bağlamında Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kozak, M., Kozak, M. A. ve Kozak, N. (2017). *Genel Turizm*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kozak, M. (2021). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayımlar Teknikleri*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kruja, D. ve Gjyzezi, A. (2011). *The Special Interest Tourism Development and the Small Regions*. Turizam, 15(2): 77-89.
- Liamputtong, P. (2013). *Qualitative Research Methods* (4th ed.). Oxford University Press, South Melbourne.
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage, Beverly Hills, CA.
- Mackenzie, S. H., Boudreau, P. ve Raymond, E. (2020). *Women's Adventure Tour Guiding Experiences: Implications for Well-Being*. Journal of Hospitality and Tourism Management, 45: 410-418.
- Mackenzie, S. H. ve Raymond, E. (2020). *A Conceptual Model of Adventure Tour Guide Well-Being*. Annals of Tourism Research, 84: 102977.

- Mackenzie, S. H. ve Kerr, J. H. (2013). *Can't We All Just Get Along? Emotions and the Team Guiding Experience in Adventure Tourism*. Journal of Destination Marketing & Management, 2(2): 85-93.
- Merriam, S. B. ve Grenier, R. S. (Ed.). (2019). *Qualitative Research in Practice: Examples for Discussion and Analysis*. John Wiley & Sons.
- Miles, J. C. (1978). *The Value of High Adventure Activities*. Journal of Physical Education and Recreation, 49(4): 27-28.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. ve Saldaña, J. (2014). *Qualitative Data Analysis: A Methods Sourcebook* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Morgan, D. ve Dimmock, K. (2006). "Risk Management in Outdoor Adventure Tourism." J. Wilks, D. Pendergast ve P. Leggat (Ed.), *Tourism in Turbulent Times*, Routledge, New York, 171-184.
- Ön, F., Kurnaz, H. A. ve Güzel, Ö. (2021). *Doğa Turu Deneyimi ve Doğa Yürüyüşü Yönetimi: Turist Rehberlerinin Perspektifinden Fenomonolojik Bir Çözümleme*. Turizm Akademik Dergisi, 8(2): 191-206.
- Özkavak, A., Gürbüz, P. G., Yıldız, K. ve Tükenmez, K. (2024). *Macera Rekreasyonunda Yeni Trendler ve Güncel Yaklaşımlar Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz*.
- Özşahin, E. (2015). *Hatay İlinde Macera Turizmi Potansiyelinin Coğrafi Yaklaşımla İncelenmesi*. International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Turkish Studies, Ankara, 10(2): 749-772.
- Page, S. J., Bentley, T. A. ve Walker, L. (2005). *Scoping The Nature and Extent of Adventure Tourism Operations in Scotland: How Safe Are They?*. Tourism Management, 26(3): 381-397.
- Pearce, P. L. (2011). *Tourist Behaviour and the Contemporary World*. Chanel View Publications, Bristol.
- Pomfret, G. (2006). *Mountaineering Adventure Tourists: A Conceptual Framework for Research*. Tourism Management, 27(1): 113-123.
- Pomfret, G. ve Bramwell, B. (2016). *The Characteristics and Motivational Decisions of Outdoor Adventure Tourists: A Review and Analysis*. Current Issues in Tourism, 19(14): 1447-1478.
- Pomfret, G. (2019). *Conceptualising Family Adventure Tourist Motives, Experiences and Benefits*. Journal of Outdoor Recreation and Tourism, 28.
- Priest, S. (1992). *Factor Exploration and Confirmation for the Dimensions of an Adventure Experience*. Journal of Leisure Research, 24(2): 127-139.

- Rantala, O., Rokenes, A. ve Valkonen, J. (2018). *Is Adventure Tourism a Coherent Concept? A Review of Research Approaches on Adventure Tourism*. *Annals of Leisure Research*, 21(5): 539-552.
- Rabotić, B. (2010). "Tourist Guides in Contemporary. *Tourism International Conference on Tourism and Environment*", Philip Noel-Baker University, Sarajevo, Bosnia & Herzegovina, 4-5 March 2010, 353-364.
- Saldaña, J. (2021). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*.
- Sharpe, E. K. (2005). "Going Above and Beyond:" *The Emotional Labor of Adventure Guides*. *Journal of Leisure Research*, 37(1): 29-50.
- Soydan, M. E. (2018). *Macera Etkinliklerinin Sosyolojik Olarak İncelenmesi: Yamaç Paraşütçülüğü Örneği*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Stanišić, T., Lazarević, S. ve Kopeva, D. (2024). *Exploring Adventure Tourism Trends Through Image Content Analysis of Instagram Posts*. *Hotel And Tourism Management*.
- Sung, H. H., Morrison, A. M. ve O'Leary, J. T. (1996). *Definition of Adventure Travel: Conceptual Framework for Empirical Application from the Providers' Perspective*. *Asia Pacific Journal Of Tourism Research*, 1(2): 47-67.
- Sung, H. H. (2000). *An Analysis of the Adventure Travel Market: From Conceptual Development to Market Segmentation*. Doctoral Dissertation. Purdue University, USA.
- Sung, H. H. (2004). *Classification of Adventure Travelers: Behavior, Decision Making and Target Markets*. *Journal of Travel Research*, 42(4): 343-356.
- Swarbrooke, J., Beard, C., Leckie, S. ve Pomfret, G. (2003). *Adventure tourism: The new frontier*. Routledge, London.
- Tanrısever, C., Bektaş, İ. ve Koç, D. E. (2019). *Dünyada Turist Rehberliği Eğitimi*. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 2(1): 44-56.
- Taylor, S., Varley, P. ve Johnson, T. (Ed.). (2013). *Adventure Tourism: Meaning, Experience and Learning* (Vol. 36). Routledge, New York.
- Tokat, F. ve Ekinci, E. (2017). *Macera Turizmi Potansiyeli: Türkiye ve Çeşitli Ülke Örnekleriyle Birlikte İncelenmesi*. IMCOFE 2017 / ROME Young Scholars Union.
- Torland, M. (2013). *Emotional Labour and the Job Satisfaction of Adventure Tour Leaders in Australia*. Doctoral Dissertation. Southern Cross University, Australia .
- Tosun, C. ve Şahin, S. Z. (2006). *Gelişen ve Değişen Eğilim: Ekoturizm*. II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 20-22.

- Tsaur, S. H., Lin, W. R. ve Liu, J. S. (2013). *Sources of Challenge for Adventure Tourists: Scale Development and Validation*. *Tourism Management*, 38: 85-93.
- Türk, E. (2020). *Turistlerin Macera Turizmi Motivasyonları, Memnuniyetleri ve Bölgeyi Tekrar Ziyaret Niyetleri: Kapadokya Destinasyonunda Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Türk, E. ve Özdemir, E. G. (2021). *Turistlerin Macera Turizmini Deneyimleme Motivasyonları, Memnuniyet Düzeyleri ve Tekrar Ziyaret Niyetleri: Kapadokya Destinasyonunda Bir Araştırma*. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 18(2): 351-375.
- Uğur, N. G. ve Akova, O. (2022). *Açık Hava Rekreatif Aktivitelerinin Kırsal Turizme Etkisi*. *Uluslararası Beşerî ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 6(2): 111-122.
- Uslu, A. (2024). *Macera Turizminde Off-Road Faaliyetlerinin Katılımcıların Yaşamlarındaki Yeri ve Gümüşhane İli Turizm Potansiyeline Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Kapadokya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Nevşehir.
- Weber, K. (2001). *Outdoor Adventure Tourism: A Review of Research Approaches*. *Annals of Tourism Research*, 28(2): 360-377.
- Weiler, B. ve Hall, C. M. (1992). *Special Interest Tourism*. Belhaven Press, London.
- Weiler, B. ve Davis, D. (1993). *An Exploratory Investigation into the Roles of the Nature-Based Tour Leader*. *Tourism Management*, 14(2): 91-98.
- World Tourism Organization (2014), AM Reports, Volume nine – *Global Report on Adventure Tourism*, UNWTO, Madrid.
- Yalçın, G. (2020). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Macera Turizmi Potansiyelinin SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Doğu Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Kuzey Kıbrıs.
- Yenipınar, U. ve Yılmaz, L. (2019). "Turist Rehberliğinde Uzmanlaşma". Ö. Güzel ve Ö. Köroğlu (Ed.), *Turist Rehberliğinde Uzmanlaşma Özel İlgi Turlarından Özel Konulara*. Nobel Yayıncılık, Ankara, 1-35.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldız, S. (2019). "Macera Turları Rehberliği Alanında Uzmanlaşma". Ö. Güzel ve Ö. Köroğlu (Ed.), *Turist Rehberliğinde Uzmanlaşma Özel İlgi Turlarından Özel Konulara*. Nobel Yayın, Ankara, 261-309.
- Yıldız, S. (2020). *Macera Turizmi ve Macera Rehberliği*. Gece Kitaplığı, Ankara.

Yılmaz, B. (2023). *Macera Turistlerinin Seyahat Motivasyonları ve Davranışsal Niyetleri: Gökçeada Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.

Yumuk, E. D. ve Güngörmüş, H.A. (2023). *Macera Rekreasyonu: Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Özgür Yayınları, Gaziantep.

İnternet Kaynakları

Adventure Tourism Development Index (ATDI). (2011). *Adventure Tourism Development Index 2011 Report*. https://www.adventureindex.travel/docs/atdi_2011_report.pdf, (erişim tarihi: 13.05.2024).

Adventure Travel Trade Association (ATTA). (2017). *Adventure Tourist Motivations*. <https://www.adventuretravelnews.com/research-reveals-adventure-travelers-primarily-motivated-by-transformation>, (erişim tarihi: 12.05.2024).

Adventure Tourism Development Index (ATDI). (2018). *Adventure Tourism Defined. An adventure Travel Scorecard Eight Edition 2018 Report*. <https://cdn-research.adventuretravel.biz/research/5bbf8fe92ba5b5.97894d412/ATDI-2018-Report.pdf>, (erişim tarihi: 14.05.2024).

Adventure Travel Trade Association (ATTA). (2021). *Adventure Travel Guide Standard, ATGS, February, 2021*, <https://cdn.adventuretravel.biz/wp-content/uploads/2021/01/ATGS-2021.pdf>, (erişim tarihi: 08.09.2024).

Adventure Travel Trade Association (ATTA). (2024). *Adventure Travel Industry Snapshot: State of the Adventure Travel Industry, May 2024, Data from 2023*. <https://cdn-research.adventuretravel.biz/research/6682a48fa2c7c0.68868942/ATTA-Trends-Report-2024.pdf>, (erişim tarihi: 08.12.2024).

Antalya Valiliği, <http://www.antalya.gov.tr/antalya-tarihi>, (erişim tarihi: 10.05.2024).

Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, <https://antalya.ktb.gov.tr/TR-175444/turizm-aktiviteleri.html>, (erişim tarihi: 10.05.2024)

İstanbul rehberler Odası (İRO). (2022). <https://iro.org.tr/turist-rehberlerinin-sahip-olmasi-gereken-ozellikler-ve-islevleri>, (erişim tarihi: 10.11.2024).

Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>, (erişim tarihi: 13.12.2024)

Oxford Sözlüğü. *Macera*, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (erişim tarihi: 25.11.2024).

- Resmî Gazete. (2013). *Turist Rehberi*. <https://www.resmigazete.gov.tr/> (erişim tarihi: 25.05.2024).
- Türk Dil Kurumu (TDK). *Macera*. <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 25.11.2024).
- Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB). (2021). *Doğa ve Macera Turizmi Raporu*. https://www.tursab.org.tr/dosya/12896/tursab-dogamaceraturizmi_12896_5091237.pdf (erişim tarihi: 10.04.2024).
- Tourism HR Canada. (2023). *National Occupational Standards, Adventure Guide*. <https://outdoorcouncil.ca/wp-content/uploads/2024/03/NOS-Adventure-Guide.pdf> (erişim tarihi: 20.09.2024).
- World Federation of Tourist Guide Associations (WFTGA). (2003). *Tourist Guide*, <https://wftga.org/> (erişim tarihi: 25.05.2024).
- World Travel Market (WTM). (2024). *Global Travel Report. 5-7 November 2024*, <https://www.lata.travel/wp-content/uploads/2024/11/katielata-travel/wtm-global-travel-report-2024.pdf.coredownload.307954965.pdf>, London, United Kingdom. (erişim tarihi: 07.12.2024).
- World Economic Forum (WEF) (2024). *Travel & Tourism Development Index 2024 Insight Report*, https://www3.weforum.org/docs/WEF_Travel_and_Tourism_Development_Index_2024.pdf, (erişim tarihi: 06.12.2024).

EKLER

EK-1: GÖRÜŞME FORMU

Katılımcı no:

Tarih:

Başlama saati :

Bitiş saati: :

Toplam süre :

Ek-1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Değerli katılımcı;

Bu görüşme Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalında **“Macera Turizmi: Macera Turu Rehberliği Bileşenleri Üzerine Bir Araştırma”** başlıklı yüksek lisans tez çalışması için veri toplamak amacıyla yapılmaktadır. Araştırma kapsamında turizm rehberleri ile bire bir görüşme yapılması planlanmıştır. Görüşme sonucu ifadeleriniz araştırmaya katılımcı kodu ile aktarılacak ve sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Elde edilen verilerin Antalya’daki macera turizmi potansiyeline ve macera turu rehberliğine yönelik olumlu katkılar sunması beklenmektedir. Bu sebeple araştırmanın başarıya ulaşması, sizlerin sorulara samimi bir şekilde cevap vermesiyle mümkün olacaktır. Görüşme tahmini 30-60 dakika sürecektir. İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bu şekilde hem zamanı daha iyi kullanabiliriz hem de sorulara vereceğiniz cevapların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebilirim. Görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz soru ya da belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünceniz var mı?

Araştırmaya gösterdiğiniz ilgi ve yaptığınız katkılar için şimdiden teşekkür ederim.

Kübra DEREL

Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı

Araştırmanın Adı: “Macera Turizmi: Macera Turu Rehberliği Bileşenleri Üzerine Bir Araştırma”

Temel Araştırma Sorusu: “Antalya’nın coğrafi ve kültürel özellikleri, bölgenin macera turizmi destinasyonu olarak potansiyeline nasıl katkıda bulunmaktadır ve macera turu rehberliği gelişimini etkileyen faktörler nelerdir?”

Alt Araştırma Soruları:

- ❖ Turist rehberlerinin macera turizmi algısı nasıldır?
- ❖ Macera turizminin temel özellikleri nelerdir?
- ❖ Macera turistlerinin özellikleri ve seyahat etmeye yönelik motivasyonları nelerdir?
- ❖ Antalya’daki macera turizminin avantaj ve dezavantajları nelerdir?
- ❖ Antalya’da geliştirilebilecek macera turu çeşitleri nelerdir?
- ❖ Antalya’daki macera turizmi faaliyetlerini geliştirme stratejileri ve tanıtım önerileri nelerdir?
- ❖ Macera turizminin Antalya’daki ekonomik ve sosyal etkileri nelerdir?
- ❖ Macera turu rehberliğinin temel boyutları nelerdir?
- ❖ Macera turlarında ortaya çıkabilecek olağandışı durumlarda rehberlerin rolleri ve bu konuda alması gereken eğitimler nelerdir?
- ❖ Macera turu rehberliği mesleğinde karşılaşılan zorluklar ve çözüm önerileri nelerdir?

❖ Araştırmanın Amaçları:

- ❖ Antalya ilinin macera turizmi açısından potansiyelinin ve öneminin değerlendirilmesi,
- ❖ Antalya ilinde macera turizmi amaçlı düzenlenen aktivitelerin, mevcut durumunun değerlendirilmesi,
- ❖ Antalya’da rehberlik yapmakta olan eylemli turist rehberlerinin macera turizmi, macera turistleri ve macera turlarına ilişkin deneyimlerinin keşfedilmesi,
- ❖ Macera turizmi ve macera turu rehberliğinin gelişimine yönelik önerilerin saptanması.

Sosyo-Demografik Sorular:

1. Yaşınız:
2. Cinsiyetiniz:
3. Eğitim durumunuz:
4. Medeni durumunuz:
5. Hangi odaya bağlısınız?

6. Rehberlik lisansınızın türü hangisidir?
 () Bölgesel () Ülkesel
7. Rehberlik mesleğini nasıl icra ediyorsunuz? () Acenteye Bağlı () Bağımsız
8. Ruhsatname diliniz/dilleriniz:
9. Rehberlik mesleğini ne kadar süredir icra ediyorsunuz?
 () 0-1 yıl () 2-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16 yıl ve üzeri
10. Ağırlıklı olarak hizmet verdiğiniz grup türü hangisidir?
 () Yerli Gruplar () Yabancı Gruplar
11. Hangi macera turizmi aktivitesinde rehberlik yapmaktasınız?

A. Macera Turizmine Yönelik Sorular

- Size göre macera turizmi nedir? Tanımlar mısınız? Önemine vurgu yapar mısınız?
- Diğer turizm türlerine kıyasla macera turizmi hangi açıdan farklılıklar taşımaktadır?
- Macera turizmi denildiğinde sizce hangi aktiviteler bu kapsamda ele alınabilir? Sizce en sert ve en yumuşak macera aktivitelerinden ilk üçü hangileridir?
- Acentelerin turlarına dahil ettiği macera turizmi turları hangileridir?
- Macera turizmi açısından Türkiye’de en çok öne çıkan destinasyonlar hangileridir? Neden?
- Çıktığınız turları göz önüne alarak macera turistlerinin profillerine yönelik bir değerlendirme yapar mısınız?
- Size göre macera turistlerini seyahate yöneltten motivasyonlar/sebepler nelerdir?
- Sizce Türkiye’de macera aktivitelerinden hangileri daha fazla ön plana çıkmalıdır?

B. Antalya’nın Macera Turizmi Açısından Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Sorular

- Antalya ilinde macera turizmi ile ilgili karşılaşılan sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümüne yönelik ne tür öneriler sunulabilir?
- Antalya’daki macera turizmi potansiyelini nasıl değerlendiriyorsunuz? Destinasyonun bu alandaki avantajları ve zorlukları nelerdir?
- Antalya’da geliştirilebilecek macera aktiviteleri/türleri hangileridir? Rota oluşturulabilir mi?
- Antalya’da macera turizmi faaliyetlerini çeşitlendirmek ve geliştirmek için hangi stratejileri önerirsiniz? Antalya’nın macera turizmi alanlarının tanıtımı hakkında ne

düşünüyorsunuz? Sizce yeterli midir? (sosyal medya, resmî web sitesi vb.) Önerileriniz var mıdır?

- Macera turizminin Antalya'daki ekonomik etkilerini ve yerel topluluk üzerindeki sosyal etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

C. Macera Turu Rehberliği

- Macera turu rehberi özellikleri nelerdir? Macera turu rehberliğinin temel beceri ve yetkinlikleri nelerdir? Veya neler olmalıdır?
- Macera turizmi kapsamında turlarınızda en çok uğradığınız noktalar nerelerdir?
- Macera turizmi deneyimlerinde rehberlerin, ortaya çıkabilecek olağandışı durumlarla başa çıkmak için hangi rolleri üstlenmeleri gerekir?
- Macera turu rehberleri, acil durum yönetimi ve güvenlik konularında nasıl eğitilir ve bu konudaki deneyimleri nasıl değerlendirilir?
- Macera turu rehberliği mesleğinde karşılaşılan zorluklar nelerdir ve bu zorlukları aşmak için önerilen stratejiler nelerdir?
- Macera turu rehberliği alanında mevcut insan kaynağını sağlama konusunda üniversitelerin turizm fakültelerinin müfredatlarının yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

🌈 Metafor Sorusu:

- Macera turu rehberliğini bir hayvan, nesne, bitkiye benzetmek isteseniz neye benzetirdiniz? Neden?

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Kübra DEREL
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Çimentaş Anadolu Lisesi
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi Turizm Rehberliği Lisans Programı
Yüksek Lisans Tez Konusu	Macera Turizmi: Macera Turu Rehberliği Bileşenleri Üzerine Bir Araştırma
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Çalıştığı Kurumlar	Türkiye Turist Rehberleri Birliği – Profesyonel Turist Rehberi